ASES
II. INTERNATIONAL KAYSERI SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE

CONFERENCE BOOK

EDITOR PROF. DR. MUHAMMAD FAISAL

ASES

II. INTERNATIONAL KAYSERI SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE

JANUARY 26-28, 2024

KAYSERI, TURKIYE

EDITOR PROF. DR. MUHAMMAD FAISAL

COPYRIGHT©2024

BY ASES CONGRESS ORGANIZATION PUBLISHING COMPANY LIMITED ALL RIGHTS RESERVED. NO PART OF THIS PUBLICATION MAY BE REPRODUCED, DISTRIBUTED OR TRANSMITTED IN ANY FORM OR BY ANY MEANS, INCLUDING PHOTOCOPYING, RECORDING OR OTHER ELECTRONIC OR MECHANICAL METHODS, WITHOUT THE PRIOR WRITTEN PERMISSION OF THE PUB LISHER, EXCEPT IN THE CASE OF BRIEF QUOTATI ONS EMBODIED IN CRITICAL REVIEWS AND CERTAIN OTHER NONCOMMERCIAL USES PERM ITTED BY

COPYRIGHT LAW.

ASES CONGRESS ORGANIZATION PUBLISHING® IT IS

RESPONSIBILITY OF THE AUTHOR TO ABIDE BY THE PUBLISHING ETHICS RULES.

ASES PUBLICATIONS-2024©

ISBN: 978-625-98750-7-1

CONFERENCE ID

CONFERENCE TITLE

ASES II. INTERNATIONAL KAYSERI SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE

DATE AND PLACE

JANUARY 26-28, 2024

KAYSERI, TURKIYE

ORGANIZATION

ASES

(ACADEMY OF SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL STUDIES)

LANGUAGES

TURKISH, ENGLISH, RUSSIAN

ORGANIZING COMMITTEE MEMBERS

CHAIRMAN OF THE ORGANIZING BOARD

Prof. Dr. MUHAMMAD FAISAL

SINDH MADRESSATUL ISLAM UNIVERSTY (PAKISTAN)

ORGANIZING BOARD

Assoc. Prof. Derya EVGIN

KAYSERI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. EROL AKSOY

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. Fulya ONER ARMAGAN

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. HIKMET ZEKI KAPCI

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. MUSTAFA HAMALOSMANOGLU

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. RAZIYE PEKSEN AKCA

KAYSERI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. Esra KIZILAY

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. LEVENT DEGIRMENCIOGLU

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

DR. ASSIA ALLAOUI

UNIVERSITY OF CONSTANTINE (ALGERIA)

COORDINATOR

Assist. Prof. TUBA DEMIREL

HASAN KALYONCU UNIVERSITY (TURKIYE)

SCIENCE BOARD

Prof. Dr. BIRSEN CEKEN

ANKARA HACI BAYRAM VELI UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. ELMAN GULIYEV

AZERBAYCAN DEVLET PEDAGOJI UNIVERSITY (AZERBAYCAN)

Prof. Dr. EMINE NESE YENICERI

MUGLA SITKI KOCMAN UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. EMRULLAH FATIS

AHI EVRAN UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. FATIH HATIPOGLU

SELCUK UNIVERSITY (TURKIYE)

KIRGIZISTAN-TURKIYE MANAS UNIVERSITY (KIRGIZISTAN)

Prof. Dr. HABA HAMADA

UNIVERSITÉ BATNA 1. (ALGERIA)

Prof. Dr. LEVENT GOKDEMIR

INONU UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. MUSTAFA GUCLU

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. OKTAY BEKTAS

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. SEMRA DEMIR BASARAN

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Prof. Dr. SNEZANA BILIC

INTERNATIONAL BALKAN UNIVERSITY (MAKEDONYA)

Prof. Dr. WILLIAM MOSIER

ISTANBUL GELISIM UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. ASLI SAYLAN KIRMIZIGUL

ERCIYES UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. AYLIN ALAN

AKDENIZ UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. AYSE SEZER

BILECIK SEYH EDEBALI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. EMINE YILMAZ BOLAT

MERSIN UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. ERDAL YABALAK

MERSIN UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. FILIZ YANGILAR

ERZINCAN BINALI YILDIRIM UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. KHAYALA ALIGULIYEVA

SUMQAIT STATE UNIVERSITY (AZERBAYCAN)

Assoc. Prof. SARBU LAURA GABRIELA

ALEXANDRU IOAN CUZA UNIVERSITY OF IASI (ROMANIA)

Assoc. Prof. SELMAN ABLAK

SIVAS CUMHURIYET UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. SUKRAN KARACA

SIVAS CUMHURIYET UNIVERSITY (TURKIYE)

Assoc. Prof. VICTORIA ROCACIUC

INSTITUTE OF CULTURAL HARITAGE (MOLDOVA)

Assoc. Prof. VOLODYMYR MESHCHERIAKOV

STATE BIOTECHNOLOGICAL UNIVERSITY (UKRAINE)

Assist. Prof. ALISHER YUNUSOV

FERGANA STATE UNIVERSITY (UZBEKISTAN)

Assist. Prof. DOSS PARIMALA

UNIVERSITY OF DELHI (INDIA)

Assist Prof. EMIN TAMER YENEN

NEVSEHIR HACI BEKTAS VELI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. FULYA HARP CELIK

HASAN KALYONCU UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. IVAN TASLIM

UNIVERSITAS MUHAMMADIYAH GORONTALO (ENDONEZYA)

Assist. Prof. MEENAKSHI INGOLE

UNIVERSITY OF DELHI (HINDISTAN)

Assist. Prof. MEHMET TUNAZ

NEVSEHIR HACI BEKTAS VELI UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. MEHTAP KARACIL

BAYBURT UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. MURSET CAKMAK

MARDIN ARTUKLU UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. OZGEN KILIC ERKEK

PAMUKKALE UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. TOHID MALEKZADEH

ISLAMIC AZAD UNIVERSITY (IRAN)

Assist. Prof. SUKRU AYDIN

INONU UNIVERSITY (TURKIYE)

Assist. Prof. ZULEYHA YILDIRIM YAKAR

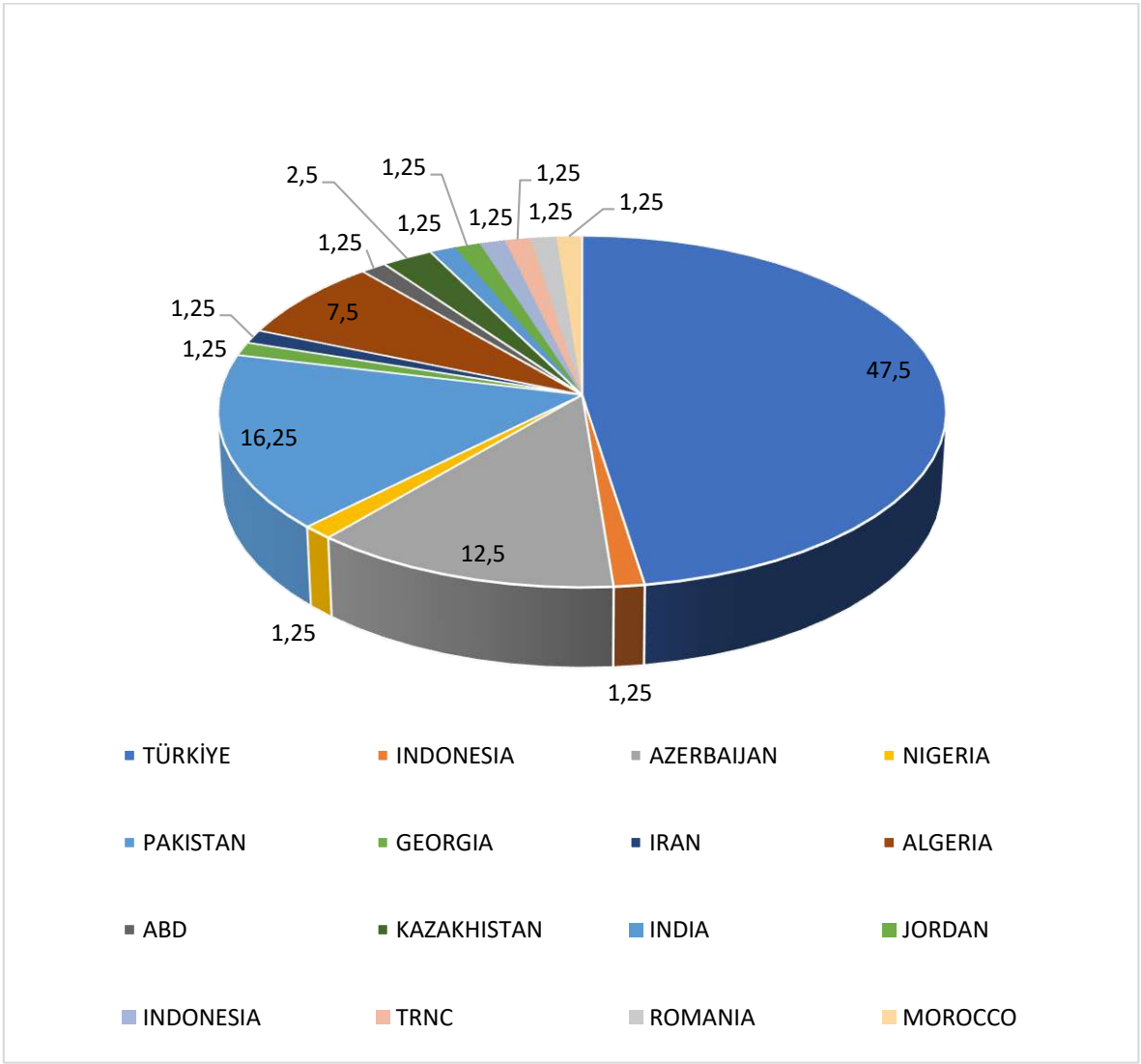
KAHRAMANMARAS SUTCU IMAM UNIVERSITY (TURKIYE)

CONFERENCE STATISTICS

Distribution of the papers presented orally at the conference by countries

Country	Number of Papers	Percentage (%)
TURKIYE	38	47,5%
PAKISTAN	13	16,25%
AZERBAIJAN	10	12,5%
ALGERIA	6	7,5%
KAZAKHISTAN	2	2,5%
TRNC	2	2,5%
INDONESIA	1	1,25%
NIGERIA	1	1,25%
IRAN	1	1,25%
MOROCCO	1	1,25%
INDIA	1	1,25%
ROMANIA	1	1,25%
JORDAN	1	1,25%
GEORGIA	1	1,25%
ABD	1	1,25%
TOTAL	**80**	**100**

CONFERENCE STATISTICS

ASES
II. INTERNATIONAL KAYSERI SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE

JANURAY 26-28, 2024, KAYSERI, TURKIYE

CONFERENCE PROGRAM

28.01.2024
SUNDAY / 13:30-15:30
SESSION: 2 HALL: 3 / MODERATOR
Assist. Prof. Melek ÇUBUKCU

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Prof. Dr. Deniz ANGINER Assist. Prof. JINJING LIU Prof. Dr. Cindy A. SCHIPANI Prof. Dr. H. Nejat SEYHUN	Beedie Business School Moravian University University of Michigan	WHY DO BANKS FAIL: BAD LUCK OR BAD DESIGN
Fethullah YENİGÜN	Mardin Artuklu Mehmet Akif Ersoy İlkokulu	THE THEORY OF FOUR CAUSES IN ARISTOTLE'S PHILOSOPHY
Lect. Dr. Alper AKSU	İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	EVALUATION OF THE HEAD OF THE HOUSEHOLD'S ACTIONS IN THE CONTEXT OF CRIMINAL LAW
Dr. Res. Assist. Emre ÇALIŞKAN	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	GOVERNANCE APPROACHES IN BRITISH COLONIAL POLITICS: DIRECT AND INDIRECT RULING MODELS
Dr. Halil GÜNAY Enes DENİZ	Kocaeli Üniversitesi	FACTORS AFFECTING THE SUCCESS OF THE ARAB SPRING IN EGYPT AND ITS CONSEQUENCES
Dr. Halil GÜNAY	Kocaeli Üniversitesi	TERRORIST ACTS IN EUROPE AFTER THE 11 SEPTEMBER ATTACK AND THE EUROPEAN UNION'S EFFORTS TO ESTABLISH A COMMON POLICY TOWARDS TERRORIST ACTS
Hümeyra KEPEZKAYA	Süleyman Demirel Üniversitesi	FIRST HEALTHCARE INSTITUTIONS BUILT FOR WOMEN IN THE ANATOLIAN SELJUK AND EARLY OTTOMAN PERIODS: GEVHER NESIBE HOSPITAL AND HAFSA SULTAN COMPLEX HOSPITAL
Assoc. Prof. Aslı SAĞIROĞLU ARSLAN Nihal ŞAHİNER	Erciyes Üniversitesi	TURKISH FOLK ART WALLPAPERS FROM PAST TO PRESENT (YOZGAT PROVINCE, CAYIRALAN DISTRICT, EVCILER VILLAGE EXAMPLES)
Assoc. Prof. Selami Atakan ALTINÖRS	Galatasaray Üniversitesi	SAMPSON'S OBJECTION TO CHOMSKYAN LINGUISTIC INNATISM
Assist. Prof. Melek ÇUBUKCU	Çukurova Üniversitesi	MEANING FEATURES OF TURKISH NOUN+VERB STRUCTURES IN KARAKHANID TURKISH- III
Lect. Mesut Emre BALCI	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKALARI KAPSAMINDA GENÇLİK HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Aslı SAĞIROĞLU ARSLAN Nihal ŞAHİNER	TURKISH FOLK ART WALLPAPERS FROM PAST TO PRESENT (YOZGAT PROVINCE, CAYIRALAN DISTRICT, EVCILER VILLAGE EXAMPLES)	387
Naseem AKHTER	THE SOCIOECONOMIC IMPACT OF DOWRY IN PESHAWAR (A COMPARATIVE ANALYSIS FROM ISLAMIC PERSPECTIVE)	406
Naseem AKHTER	AN ANALYSIS OF GENDER DISCRIMINATION IN PASHTUN CULTURE UNDER ISLAMIC TEACHINGS	407
Melek ÇUBUKCU	MEANING FEATURES OF TURKISH NOUN+VERB STRUCTURES IN KARAKHANID TURKISH- III	408
Mesut Emre BALCI	YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKALARI KAPSAMINDA GENÇLİK HİZMETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	479
Maryam NOROUZI	POLYPLOIDY INDUCTION IN DACTYLORHIZA UMBEROSA (ORCHIDACEAE) BY COLCHICINE TREATMENT	480
Major Gheorghe GIURGIU Manole COJOCARU	THE THERAPEUTIC EFFECTS OF DENIPLANT NUTRACEUTICALS ON THE GUT MICROBIOME IN PATIENTS WITH PSORIASIS	481
Fettouch HOUARI	ORDER OF SOLUTIONS OF DIFFERENTIAL EQUATIONS IN THE COMPLEX DOMAINS	482
Saliha BENHISSEN Siham BOUNADJI Khellaf REBBAS Nora BELKHIRI Wafa HABBACHI	TOXIC EFFECT OF EUPHORBIA BUPLEUROIDES ON THE HARMFUL INSECTS (BLATTELLA GERMANICA; BLATTELLIDAE) AND (CULISETA LONGIAREOLATA; CULCID)	484
Mikayil MAHARRAMOV AKBAR Sevinj Maharramova ISMAIL	CHARACTERISTICS OF PRODUCTION OF SWEET NON-ALCOHOLIC DRINKS IN AZERBAIJAN	485
Elman QULIYEV	THE PLACE OF CHILDREN'S POEMS IN TOFIG FIKRET POETRY	493
NANA JINCHARADZE	NEW CYSTIC FIBROSIS (CF) DRUG FOR CHILDREN	500
Muhammad FAISAL	THE MOST EFFECTIVE METHOD TO ADVANCE SIMULATED INTELLIGENCE / AI IN THE PAKISTAN NATIONAL GOVERNMENT: BITS OF KNOWLEDGE FROM STRATEGY PROCESS SYSTEMS	502
Rozina KHATTAK	KINETICS OF THE REDOX REACTION BETWEEN DICYANOBIS(PHEN)IRON(III) AND IODIDE IN AQUEOUS MEDIUM	504
Rozina KHATTAK	TERT-BUTANOL AS A CATALYST FOR THE REDOX REACTION BETWEEN	505

MEANING FEATURES OF TURKISH NOUN+VERB STRUCTURES IN KARAKHANID TURKISH- III

KARAHANLI TÜRKÇESİNDE TÜRKÇE İSİM+ FİİL YAPILARININ ANLAM ÖZELLİKLERİ- III

Dr. Öğr. Üyesi Melek ÇUBUKCU

Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Sarıçam, ADANA, Orcid: 0000-0001-6821-2681,

ÖZET

Bu çalışmada Karahanlı Türkçesi eserlerinden Kutadgu Bilig, Divanü Lûgat-it-Türk, Atebetü'l-Hakayık, TİEM 73 (Karahanlı Türkçesi Satır- Altı Kur'an Tercümesi Türk ve İslam Eserleri Müzesi No 73) , RKT (Karahanlı Türkçesi Satır- Altı Kur'an Tercümesi Rylands nüshası)'nda Türkçe isim + fiil ile oluşturulmuş yapıların anlam özelliklerine değinilecektir. Çalışmada ele alınacak olan eserler hacimli olduğundan yalnızca Türkçe kökenli kelimeler seçilecek, çalışma üç bölüme ayrılacak, üçüncü bölüm olan söz konusu bu çalışmada "T-Z" maddeleri arasında yer alan Türkçe isim+ fiil yapıları değerlendirilecektir. İsimlere eklenen "aḍır-, çıḳ-, ıḍ-, ḳol-, ur-" vb. pek çok fiille oluşturulan yapıların maddi veya manevi anlamda kelime oluşturmaları bakımından kullanım özelliklerine yer verilecek, ilgili fiillerin aralarında bir tutarlılık gösterip göstermediği tespit edilecek, ilgili fiillerin dönemin söz varlığını hangi bakımlardan yönlendirdiği belirlenecektir. "Maddi" ve "manevi" kullanımdan kastımız şu şekildedir: "Maddi" kullanım, insana ve Tanrının yarattığı diğer unsurlara ait, öznesi insan veya diğer yaratılanlar olan Türkçe isim+ fiil yapılarıdır. "Manevi" kullanımdan kasıt ise Tanrıya ait olan, öznesi Tanrı olan isim+ fiil yapılarıdır. Yöntem olarak bu manayı karşılamak üzere "maddi" ve "manevi" kullanımı işlev açısından tercih edilmiştir. Eski Türkçenin devamı niteliğindeki Karahanlı Türkçesinin söz hazinesini, söz öbeklerini ve söz yapımını tespit etmesi bakımından bu çalışmanın; hem Türk dili tarihi için hem de ilgili yapıların, geç dönem metinleriyle karşılaştırılması imkanını vermesi bakımından faydalı olacağı kanaatindeyim.

Anahtar Kelimeler: Karahanlı Türkçesi, Türkçe isim+ fiil yapıları, söz öbekleri, söz varlığı.

ABSTRACT

In this study, among the Karakhanid Turkish works, Kutadgu Bilig, Divanü Lûgat-it-Türk, Atebetü'l-Hakayık, TİEM 73 (Karakhanid Turkish Line-Six Qur'an Translation Turkish and Islamic Arts Museum No 73), RKT (Karakhanid Turkish Line-Six Qur'an) In 'an Translation Rylands copy) the semantic features of the structures formed with Turkish noun + verb will be discussed. Since the works to be discussed in the study are voluminous, only words of Turkish origin will be selected, the study will be divided into three parts, and in this study, which is the third part, Turkish noun + verb structures among the "T-Z" articles will be evaluated. "aḍır-, çıḳ-, ıḍ-, ḳol-, ur-" etc. added to nouns. The usage characteristics of the structures formed by many verbs in terms of forming words in a material or spiritual sense will be included, it will be determined whether the relevant verbs show consistency among them, whether they have a value in terms of collocation feature, and in what ways the relevant verbs direct the vocabulary of the period will be determined. What we mean by "material" and "spiritual" usage is as follows: Material usage is Turkish noun + verb structures that belong to humans and other

elements created by God, the subject of which is human or other creatures. What is meant by spiritual usage is the noun + verb structures that belong to God and whose subject is God. In order to meet this meaning, the use of "material" and "spiritual" has been preferred in terms of function. In terms of determining the vocabulary, phrases and word structure of Karakhanid Turkish, which is a continuation of Old Turkish, this study; I believe that it will be useful both for the history of the Turkish language and for providing the opportunity to compare relevant structures with late period texts.

Key Words: Karakhanid Turkish, noun + verb structures, phrases, vocabulary.

GİRİŞ

Karahanlı Türkçesinde Fiiller, Galip Güner tarafından doktora tezi olarak çalışılmış, bu tez Türk Dil Kurumu tarafından kitap olarak basılmış[1], ayrıca araştırmacı, konu ile ilgili iki[2] önemli[3] yayın daha yapmıştır. Araştırmacının söz konusu çalışmalarında Karahanlı Türkçesindeki fiiller biçim olarak her yönüyle incelenmiş, ilgili fiillerin deyim özellikleri hakkında da ayrıntılı bilgi verilmiştir. Bizim burada yapmak istediğimiz ise anlamsal bir incelemedir.

Bu çalışmada Karahanlı Türkçesi eserlerinden Kutadgu Bilig, Divanü Lûgat-it-Türk, Atebetü'l-Hakayık, TİEM 73 (Karahanlı Türkçesi Satır- Altı Kur'an Tercümesi Türk ve İslam Eserleri Müzesi No 73) , RKT (Karahanlı Türkçesi Satır- Altı Kur'an Tercümesi Rylands nüshası)'nda Türkçe isim + fiil ile oluşturulmuş yapıların anlam özelliklerine değinilmiştir. Çalışmada ele alınan olan eserler hacimli olduğundan yalnızca Türkçe kökenli kelimeler seçilmiş, çalışma üç bölüme ayrılmış, üçüncü bölüm olan söz konusu bu çalışmada "T-Z" maddeleri arasında yer alan Türkçe isim+ fiil yapıları değerlendirilmiştir .İsimlere eklenen "aḍır-, çıḳ-, ıḍ-, ḳol-, ur-" vb. pek çok fiille oluşturulan yapıların maddi veya manevi anlamda kelime oluşturmaları bakımından kullanım özelliklerine yer verilmiştir.

"Maddi" ve "manevi" kullanımdan kastımız şu şekildedir: "Maddi" kullanım; insana ve Tanrının yarattığı diğer unsurlara ait, öznesi insan veya diğer yaratılanlar olan Türkçe isim+ fiil yapılarıdır. "Manevi" kullanımdan kasıt ise Tanrıya ait olan, öznesi Tanrı olan Türkçe isim+ fiil yapılarıdır. Yöntem olarak bu manayı karşılamak üzere "maddi" ve "manevi" kullanımı işlev açısından tercih edilmiştir.

İncelememize kaynak olan eser, Suat Ünlü'nün hazırladığı "Karahanlı Türkçesi Sözlüğü"dür[4]. Türkçe isim+ fiil yapılarına verilen anlamlarda bu kaynağa bağlı kalınmıştır.

Çalışmada "T-Z" madde başları arasında yer alan Türkçe isimlerin aldıkları fiillerle oluşturduğu anlam özellikleri belirlenmiştir. Çalışmada ele alınan fiiller şunlardır: *aç-, aġtur-, aḳ-, aḳar-, al-, an-, arta-, at-, ata-, ay-, ayt-, az-, azıt-, ba-, baḳ-, bal-, bar-, barlama-, bekle-, belgür-, belgürt-, ber- / bir- , bėril-, beze-, bezerlen-, biç-, bil-, bitin-, bol-, bul-, bük-, bütün-, çal-, çat- , çewür-, çıḳ-, çıḳar-, edle-, eksi-, elet-, er-, eskir-, eşit-, ėt-, et-/it-, ėttür-, ewre-, ewrül-, ewür- / evür-/ evir-, ıd-, ıḍıl-, ısparla-, inçlen-, indür-, indürül-, kal-, ḳapsa-, ḳarar-, ḳarar-, ḳat-, keç- , keçür-, keḍ-, kel-, keldür-, keltür-, keltürül-, kemiş-, kemşül-, kertgün-, kıl-, ḳılın-, ḳış-, kigrül- , kigür-, kir- , kizle-, ḳoḍ-, ḳol-, kop-, ḳop-, ḳorḳ-, ḳoş-, kömül-, kön-, köndür-, kör-, körgit-, körgüz-, körkit-, körset-, körün-, kötrül-, kötür-, küḍez-, küyür-, okı-, oḳı-, oḳu-, oltur-, oŋar-, ornat-, ört-, örtül-, öte-, saḳın-, sew-, sewün-, sezin-, sı-, sıġın-, söndürül-, sözle-, sür-, taḳ-,*

[1] Güner, G. (2021). *Karahanlı Türkçesinde Fiil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
[2] Güner, G. (2008)."Karahanlı Türkçesinin Tasvir Fiillerine Genel Bir Bakış". Akademik Araştırmalar Dergisi. Sayı 39. 218-237.
[3] Güner, G. (2016). "Karahanlı Türkçesinde Deyimleşmiş Birleşik Fiiller". Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi, 2 (2), 81-130.
[4] Ünlü, Suat (2012). *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*. Eğitim Kitabevi: Konya.

tan-, tap- , tapun-, tapun-, tarıt-, tart-, taşu-, tat-, tatıt-, tatna-, te-, teg-, tegrül-, tegşür-, tegşür- , tegür-, tegür-, tep-, tepre-, teprenil-, tepret-, tepretil-, tıgur-, tik-, tikil-, tilen-, tir-, tirgürül-, tişilen-, toḳı-, toḳuş-, tök-, tökül-, törüt-, tur-, tuş-, tüş-, tut-, tutma-, tutul-, tutun-, tüg-, tüşür-, uḳtur-, uluglaa um-, unut-, ur-, urul-, ünde-, ündel-, ünden-, yad-, yaġdur-, yalwar-, yan-, yandur-, yapış-, yapuş-, yar-, yaraştur-, yarat-, yarıl-, yarlıḳa-, yat-, yė-, yet-, yıg-, yıġ-, yıġıl-, yıġma-, yırat-, yırt-, yoḳla-, yor- , yörü-, yu-, yükün-, yüzül-.

"T-Z" madde başları arasında yer alan Türkçe isimlerin aldıkları fiillerin kullanım özellikleri şu şekildedir:

1)TÜRKÇE İSİM+ AÇ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda yer alır.

yüz aç-: yüz açmak, yüzünü göstermek

- *nikab kötrür ajun birer yüz açar* (AH 221)

2) TÜRKÇE İSİM+ AĠTUR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda yer alır.

yerni agtur-: yaymak, ziraat için sürmek

- *agturdılar yerni (9) et(t)iler binālar anda üküşrek et(t)iler binālar* (TİEM 73 294v/8)

3) TÜRKÇE İSİM+ AḲ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda yer alır.

yanut ak-: mükafatın göz önünden akıp gitmesi

- *aḳar bizin közleriŋiz birle yanut ol kişilerke kim nū-sipāslık ḳılmış erdiler* (TİEM 73 390v/4)

4) TÜRKÇE İSİM+ AḲAR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yüzleri akar-: önceden işledikleri salih amellerden dolayı yüzlerinin parlaklaşmasından ve nurlu olmasından kinayedir

- *taḳı anlar kim aḳardı yüzleri (2) taŋrı raḥmeti içinde* (TİEM 73 48v/1)

5)TÜRKÇE İSİM+ AL-

9 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamdadır.

tişi al-: nikahlamak, evlilik akdi yaparak evlenmek, kocaya varmak

-tişi almaŋlar anı kim tişilendi ataŋız tişilerdin (9) meger ol kim öŋdün keçti bütünlükün ol erür çalpaḳ iş sewügsüzlük (TİEM 73 60v/8)

tişilig al-: nikahlamak, evlenmek (erkek için)

- *tişilig alıŋlar olarnı boḍunları erk bermeki birle (5) beriŋler anlarka terlerini körklügrük birle* (TİEM 73 61v/4)

tutġun al-: esir almak

- *tutgun alıp ḳul satar* (DLT, CII, 219-20)

tükel al-: tam ve eksiksiz olarak almak

- *tükel alġıl* (DLT, CI, 412-14)

- *ol uġurda kim aydı taŋrı ay ʿisā men tükel alġanıŋ men takı kötürgeniŋ men meniŋ tapa takı arıġ ḳılġanıŋ men* (TİEM 73 43v/3)

yışıḳ-tulum al-: tedbir almak

- *kelsün takı bir gürūh (8) aḍın namāz kılmadılar namāz kılsunlar seniŋ birle alsunlar yışıḳlarını (9) tulumlarını* (TİEM 73 70v/9)

yaruḳluḳ al-: istifade etmek, faydalanmak

- *ol kün (5) ayġay ekki yüzlüg erenler ekki yüzlüg tişiler anlarḳa kim kertgündiler körüŋ bizke yaruḳluḳ kim kertgündiler körüŋ bizke yaruḳluḳ alalım (6) silerniŋ yaruḳluḳıŋızdın* (TİEM 73 397r/5)

yışıḳlar al-: silahlarını almak, silahlanmak

- *kelsün taḳı bir gürūh (8) aḍın namāz ḳılmadılar namāz ḳılsunlar seniŋ birle alsunlar yışıḳlarını (9) tulumlarını* (TİEM 73 70v/8)

yuluġ al-: fidye vererek almak

- *yā minnet ḳılġu mundın soŋ yā yuluġ alġu kerek* (RKT 37/ 7a1)

yumuş al-: hizmet etmek

- *bekütüŋler tügünlerni nā-sipās urmaḳ anda keḍin yā yumuş almak (2) koḍġınça tokış tulumlarını ol* (TİEM 73 372r/1)

6) TÜRKÇE İSİM+ ALIN-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋ alın-: ibret, ders alma

- *anıŋ (4) içinde taŋ alınġu turur ḫıred iḍileriŋe* (TİEM 73 259v/ 4)

tutuġ alın-: rehin almak

- *takı eger bolsaŋız sefer üze (6) takı bulmasaŋız bitigçi alınmış tutuġlar* (TİEM 73 37r/6)

7) TÜRKÇE İSİM+ AN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrını an-: Allah'ı anmak, Allah'ı zikretmek

- *ol vaḳtın kim ḳıldılar körksüz işni yā küç ḳıldılar özleriŋe aŋdılar taŋrını takı yarlıḳayu tilediler (51r/1) yazuḳlarnı* (TİEM 73 50v/9)

8) TÜRKÇE İSİM+ ARTA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

tadu arta-: unsurlar bozulmak

- *tadu artadı kör küçi eksüdi* (KB 1055)

9) TÜRKÇE İSİM+ AT-

4 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamdadır.

taŋ at-: tan yeri ağarmak

-*taŋ attı* (DLT, CIII, 350-13)

ter at-: teri dışarı atmak

-*ter attı* (DLT, CII, 303-21)

yalġan at-: yalan söylemek, uydurmak

-*ermez ol meger bir er yalġan at(t)ı taŋrı üze yalġannı* (TİEM 73 250r/4)

yiŋ at-: sümkürmek (DLT, CII, 326-20)

10) TÜRKÇE İSİM+ ATA-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır.

üḍ ata-: zaman vermek

-*eger atalmış üḍ yoḫ erse kelgey erdi anlarḳa ḳın* (TİEM 73 292r/4)

11) TÜRKÇE İSİM+ AY-

7 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

taŋrıḳa ay-: Allah'ındır demek

- *munu ayġaylar taŋrıḳa* (TİEM 73 252r/8)

taŋrıḳa çın ay-: Allah'a güzel söz söylemek

- *eger çın aysalar erdi taŋrıḳa bolġay erdi yegrek anlarḳa* (TİEM 73 374v/4)

teŋrike arıġlıḳ ay-: Allah'ı tesbih etmek

- *arıġlık aydı teŋrike ne kim kökler içindeki yerler içindeki ol turur küsüş bütün işlig* (TİEM 73 396r/3)

terk ay-: bir şeye çabucak cevap vermek, karşılık vermek

- *mundaġoḳ saŋa aydı taŋrı munda öŋdün terk ayġaylar kim (2) ḥased ḳılur siler biziŋke* (TİEM 73 377v/1)

yaşru ay-: çıtlatmak, üstü kapalı söylemek

- *yok kim üd vaʿde ḳılmaŋ anlarḳa yaşru meger (3) kim aymaḳıŋızlar sözni kereklig* (TİEM 73 29v/2)

teŋ tuş ay-: adalet etmek, zulmetmemek, doğru ve düzgün kılmak, denk tutmak

- *yana anlar kim tandılar iḍileriŋe teŋ tuş ayurlar* (TİEM 73 95v/3)

yalġan ay-: yalan söylemek, iftira etmek

-*yarat(t)ı olarnı yalġan aydılar (3) aŋar oġlanlar ḳızlar biligsizin* (TİEM 73 105r/20)

-*ilah yok meger ol, neçük yalġan ayur sizler* (RKT 25/ 60a2)

12) TÜRKÇE İSİM+ AYT-

4 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

teŋ tuş ayt-: adalet etmek, zulmetmemek, doğru ve düzgün kılmak, denk tutmak

- *anlar kim kertgünmesler keḍinkike anlar iḍileriŋe teŋ tuş ayturlar* (TİEM 73 110v/5)

yalġan ayt-: yalan söylemek

- *ançada ol siŋürdi ne kim yalġan ayıt(t)ılar erdi* (TİEM 73 122v/8)

- *yarlıg ıḍtımız Mūsā tapa kemişgil tayakıŋnı ançada ol siŋürdi nė kim yalġan* ayttılar erdi (RKT 28/8b2)

yarağsızını ayt-: gerçek olmayanı söylemek, yalan söz uydurmak

- *yanut berlür siler (5) uçuzluḳ ḳınını anıŋ birle kim aytur erdiŋizler* (TİEM 73 104r/5)

yaşru ayt-: gizlemek, sır vermemek, belli etmemek, yahut tesirini kalbinde hissetmek

- *yaşru aytarlar erdi rāzlarnı anlar kim küç ḳıldılar* (TİEM 73 235v/6)

13) TÜRKÇE İSİM+ AZ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

yoldın az-: yolu sapıtmak, doğru yoldan azmak

- *ayur mu siler mü azdurduŋızlar kullarımnı azu anlar mu azdılar yoldın* (TİEM 73 263v/1)

14) TÜRKÇE İSİM+ AZIT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

yoldın azıt-: sapmak, sapıtmak

- *yoldın azıt(t)ı umaslar köni yolka* (TİEM 73 262r/2)

15) TÜRKÇE İSİM+ BA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır.

taŋrı üze köŋül ba-: tevekkül etmek (Allah'a dayanmak, işini Allah'a bırakmak)

- *taŋrı üze köŋül badımız* (TİEM 73 121r/4)

16) TÜRKÇE İSİM+ BAḲ-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

tetrü bak-: yalvarmak, minnet istemek

- *tut(t)umuz oḳ olarnı kın birle (252r/1) baş ḳoḍı kemşüp tetrü bakmadılar iḍileriŋe yalwarmadılar* (TİEM 73 252r/1)

titrü bak-: dik bakmak, keskin gözle bakmak

- *ol aŋar titrü baḳdı* (DLT, CII, 292-22)

17) TÜRKÇE İSİM+ BAL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır.

yaḍınç bal-: çardaklı üzüm bahçeleri kurmak

- *ol ol iḍi yarat(t)ı būstānlar yaḍınç balmışlar yaḍınç balmaduklar (8) ḥurmā yıgaçı* (TİEM 73 109r/7)

18) TÜRKÇE İSİM+ BAR-

7 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

töben bar-: alt-üst olmak, tersine dönmek

-keldi firʿavn yme anda burun yme ol töben barġanlar (5) yazuḳ birle (TİEM 73 420v/4)

töbün bar-: yere batmak, al aşağı olmak

- *töbün barsu dünya aḍın asġı yok* (KB 3797)

tün bar-: gecenin kaybolması, sabah olmak

- *ḳaçan tün barsa* (TİEM 73 442v/2)

uḍ bar-: ardından gitmek, takip etmek

- *aydı ḳız ḳarındaşıŋa uḍġıl barġıl aŋa* (RKT 32 / 8a3)

utru bar-: karşılaşmak, öne gelmek

- *utru bardı bir ançalar bir ança üze (8) melāmet ḳıluşurlar* (TİEM 73 418r/7)

- *ey Mūsā, utru barġıl, korkmaġıl, sen mmmnlerdin sen* (RKT 32 / 21b3)

zap zap bar-: zıp zıp koşmak, çabuk gitmek

- *zap zap barġıl* (DLT, CI, 319-4)

yarlıġka utru bar-: hürmet etmek, kulluk etmek, duayı ve namazdaki kıyamı uzatmak, emrini tutmak, itaat etmek

- *yana kim yarlıġḳa utru barsa silerdin taŋrıḳa taḳı yalavaçıŋa ḳılsa eḍgülük* (TİEM 73 306r/5)

19) TÜRKÇE İSİM+ BARLAMA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

taŋrını barlamama-: Tanrıyı inkār etmek, küfre dalmak

- *yigrentürdi silerke taŋrını barlamamaḳnı takı yarlıġdın çıḳmaḳnı* (RKT 37 / 58b2)

20) TÜRKÇE İSİM+ BEKLE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

til bekle-: dili muhafaza etmek, dile sahip olmak

- *tilin beklegende ökünmiş kanı* (AH 144)

21) TÜRKÇE İSİM+ BELGÜR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yigrençlik belgür-: kıskançlık belirtmek

- *belgürdi yigrençlik aġızlarından (4) taḳı ol nerse kim örter köküzleri uluġraḳ* (TİEM 73 49v/3)

22) TÜRKÇE İSİM+ BELGÜRT-

2 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yaŋı belgürt-: yeni ortaya çıkartmak

- *bilmes sen bolġay kim taŋrı (8) yaŋı belgürtgey anda keḍin iş* (TİEM 73 412r/8)

yaraġlıġnı belgürt-: gerçeği ortaya çıkartmak

- *çın kılur belgürtür taŋrı yaraglıgnı sözleri birle neçe yme tilemese yazukluglar* (TİEM 73 160v/5)

23) TÜRKÇE İSİM+ BER- / BİR-

Toplam 31 örnekte geçer. 15 örnekte maddi anlamda kullanılır.

tanuḳ ber-: tanıklık etmek

-yaramas kerekmez ortaḳ katıġlılarḳa (7) kim ābdān kılsalar taŋrı mezgitlerini tanuk berigliler özleri üze tanmaḳlıḳ birle (TİEM 73 140r/7)

tanuḳluḳ ber-: 1. şahitlik etmek, tanıklık vermek

-çıḳarmaġay siler etözüŋüzlerni saraylarıŋızdın yana köndüŋizler siler (7) tanuḳluḳ berür siler (TİEM 73 10r/7)

2. haber vermek, anlatmak, ilan etmek, bahsetmek

-ol kün tanuḳluḳ berür öz ḫaberlerni (TİEM 73 447v/4)

taŋrıḳa alḳış ber-: Allah'ı tesbih etmek

-alkış beriŋler taŋrıḳa (9) ol vaḳtda kim keçeler siler ol vaḳtda erteke teger siler (TİEM 73 294r/8)

taŋrıḳa boyun ber-: Allah'a itaat etmek

aygıl boyun beriŋler taŋrıḳa taḳı boyun beriŋler yalavaçḳa (TİEM 73 259r/8)

taŋrıḳa ötünç ber-: Allah'a borç vermek

-eger ötünç berse siler taŋrıka körklüg ötünç bermek ekki ança arturġay silerḳa (TİEM 73 412v/9)

taŋrıḳa yalavaçıŋa boyun ber-: Allah'a ve elçisine itaat etmek

-eger boyun berse siler taŋrıḳa yalavaçıŋa (6) eksümegey işleriŋizdin nerse (TİEM 73 380r/5)

tanukluk bir-: şahitlik etmek, tanıklık vermek

- tanuḳluḳ birür bir bayatıġ tilin (KB 1021)

-seniŋ barlıkıŋka tanukluk birür (AH 5)

tawar (ları) nı ber-: mallarını vermek, hisselerini paylaştırmak

-tegşürmeŋler arıġsız mālnı arıg-māl birle (TİEM 73 58r/ 2)

teŋlig ber-: dengeli vermek, eşit vermek

-eger bir ança barsalar cüftleriŋizdin (9) kāfirler tapa ganmmet bolduŋuzlar beriŋler bardı cüftleri ança teŋlig kim (407v/1) nafaḳa kıldılar (TİEM 73 406r/9)

teŋrike ötnü ber-: Allah'a borç vermek

-kim ol ol ötnü berse teŋrike eḍgü ötnü bermeki (2) arturġu üçün aŋar turur ağırlıġ yanut (TİEM 73 397r/1)

ün ber-: seslenmek

-ün berdi aŋar ol ʿmsā kim anıŋ altınından ḳaḍgurmaġıl kıldı ok (8) seniŋ iḍiŋ senin altıŋdın kiçig arıḳ aḳar (TİEM 73 224r/7)

yārm basut ber-: destek vermek

-kertgünse siler yalavaçlarımḳa yārm basut berse siler olarka ötünç berse siler taŋrıka ötünç bermek (TİEM 73 81v/5)

yawuḳluḳ aḍaşıŋa ber-: yakın akrabaya vermek

-bütünlükün taŋrı fermānlar dādlık birle takı eḍgülük birle bermek (7) yawuḳluḳ aḍaşıŋa yıġar yawuz işdin bildükmedük işdin (TİEM 73 202v/7)

tawar bir-: mal mülk vermek

- *telim neŋ tawar birdi ögdi öküş* (KB 761)

yulug bėr-: bedel olarak vermek, feda etmek

- *bütünlükün anlar tandılar eger bolsa anlarḳa (5) yer içindeki yumḳı yana anıŋ meŋizlig anıŋ birle bolsa yuluġ berseler anıŋ birle ḳopmaḳ küni ḳınındın* (TİEM 73 84v/5)

- *yulug bėrdimiz aŋar uluġ boġuzlaġunı* (RKT 34 / 31b3)

16 örnekte manevi anlamda kullanılır:

taŋdalıḳ aş ber-: kahvaltı vermek

-*bergil biziŋke taŋdalıḳ aşımızını kördümiz ök bu seferimizdin bu emgek* (TİEM 73 219v/6)

terlerini ber-: ücretlerini vermek, alın terlerinin karşılığını vermek

-*anlar kim kertgündiler taŋrıḳa yalavaçlarıŋa (6) aḍırtlamadılar biri ara anlardın anlar harayna bergey miz anlarḳa terlerini* (TİEM 73 76r/6)

tiriglik ber-: yaşatmak, hayat sürmek

-*kim kılsa eḍgü erkekdin azu tişidin ol kertgünügli bolsa (2) tiriglik bergey miz aŋar ḫoş tiriglik* (TİEM 73 203v/2)

-*tiriglik bėrgey men aŋar, tatlıġ tiriglik, yanut bėrgey, men ök olarka, yanutları anda körklügrek kim ḳılur erdiŋizler* (RKT 30/ 83b1)

tişiligke ber-: nikahlamak, evlendirmek, sınfılara ayırmak, yakınlaştırmak, bir araya getirmek

-*keçen ötese sürse zeyd andın öz ārzūsını anda kedin tişiligke bergey miz saŋa anı* (TİEM 73 307r/4)

tügün şeşe ber-: düğümü çözmek

-*şeşe bergil tügünümni (2) meniŋ tilimdin* (TİEM 73 229v/1)

tükel bėr- : 1. yerine getirmek, ikmal etmek

-*anlar kim (8) bittiler takı kıldılar eḍgü ʿamellerdin tükel berür anlarka δevāblarını* (TİEM 73 43v/8)

2. tamamen edā etmek, iyice halletmek, tamamen yerine getirmek

- *ermes ḳamuġ kim ḳaçan tükel berse anlarḳa seniŋ iḍiŋ (8) işlerini* (TİEM 73 172r/81)

uluġ bėr-: artırmak

- *kim korksa Taŋrıdın örter andın yawuzlarını ulug bėrür aŋar yanut* (RKT 38/81b1)

uzun tiriglik ber-: uzun ömür vermek

-*uzun tiriglik bermedimiz mü silerke ol kim pend tutsa anıŋ içinde (*TİEM 73 319v/7)

yarlıḳamaḳlıḳ ber-: rahmet vermek, merhamet etmek

-*eger bolsa miz bir belgülüg üze iḍimdin berdi maŋa yarlıḳamaḳlıḳ (2) üskindin örtüldi siler üze* (TİEM 73 165v/1)

yanut be/ėr-: 1. karşılık vermek, cezalandırmak, mükafatlandırmak

- *yanut berdi sizke kaḍġunı ḳaḍgu birle munuŋ üçün kim ḳaḍgurmasaŋız ol nerse üze* (TİEM 73 52v/5)

- *taturġay men (2) anlarḳa kim tandılar, kını (3) katıġ, yanut bėrür men olarka anda yawuzraḳ* (RKT 35 / 88a3)

2. geri vermek, iade etmek

-*ol yanut berdimiz anlarḳa (313v/1) anıŋ birle kim nū-sipāslık kıldılar* (TİEM 73 314r/7)

yaraġ ber-: destek olmak

-*aydı ol kim küç yarag berdi maŋa anıŋ içinde menim iḍim yegrek* (TİEM 73 221/7)

yaraġlıġnı ber-: güç vermek

-*berdimiz saŋa yaraġlıġnı biz çın sözleglilermiz* (TİEM 73 194v/5)

yaraġlıġnı ber-: gerçeği getirmek, hakkı getirmek

-*berdimiz saŋa yaraġlıġnı biz çın sözleglilermiz* (TİEM 73 194v/ 5)

yėgü aş bėr-: yemek vermek, doyurmak

- *yėgü iş bėrür mü-miz anlarḳa eger tilese Taŋrı yėgü aş bėrgey aŋar* (RKT 34/ 10a1)

yem içim ber-: rızıklandırmak

-*kaçan kelse (7) üleşigde yawuḳluḳ iḍileri atasız anasızlar takı çıgaylar yem içim beriŋ anlarka* (TİEM 73 58v/7)

yolçı ber-: hidayet vermek

-*berdimiz ök mūsāka yolçı (4) mìrāå berdimiz taŋrı kulı oġlanıŋa bitigni* (TİEM 73 345r/3)

24) TÜRKÇE İSİM+ BĖRİL-

5 örnekte geçer. Tamamı manevi anlamda kullanılır:

tükel bėril-: 1. tam ve eksiksiz verilmek

- *negü kim yetürse siler eḍgülükdin tükel berilgey silerke siler küç ḳılınmaġay siler* (TİEM 73 35r/9)

- *tükel bėrlür üçün olarka yanutları arturur anlarka öz faẓlındın* (RKT 33/75b2)

2. tamamen edā etmek, iyice halletmek, tamamen yerine getirmek

- *ol künke kim yoḳ şek anıŋ içinde taḳı tükel berildi tegme bir ten anı kim (2) ḳazġandı taḳı anlar küç ḳılınmaslar* (TİEM 73 40v/1)

3. bitirmek

- *ol kün kelür tegme etözke üsterişür etözindin tükel berilür tegme etözke* (TİEM 73 204v/1)

üḍ bėril-: zaman verilmek

- *yok anlarka (2) berilmiş üḍ turur bulmaġaylar anda aḍın sıġınçu yer* (TİEM 73 219v/2)

yanut bėril- : karşılık verilmek, mükafatlandırılmak, ödüllendirilmek, cevab verilmek; cezalandırılmak

- *anlar yanut berlürler ediz dereceler yaʿnm küngüreler anıŋ birle kim serdiler* (TİEM 73 266r/4)

- *tandılar hmç yanut bėrilmezler meger ol kim ḳılur erdiler* (RKT 33/51a3)

yaġmur beril-: yağmur yağdırılmak, yağmur gönderilmek (TİEM 73 177v/1)

- *yana kelgey anda keḍin ol bir yıl anıŋ içinde yagmur berlür kişiler anıŋ içinde (2) bor kılurlar* (TİEM 73 177v/1)

yaş beril-: ömür verilmek, yaşatılmak

- *sewer anlarda biri eger (8) yaş berilse miŋ yıl* (TİEM 73 11v/8)

- *rūzm berdimiz anlarḳa yaşru açuḳluġ iterler eḍgülük birle esizlikni anlar tururlar anlarḳa sarāy soŋı* (TİEM 73 185v/2)

25) TÜRKÇE İSİM+ BEZE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

til beze-: dilini süslemek, güzel sözler söylemek

- *köni sözle sözni tiliŋni beze* (AH 156)

26) TÜRKÇE İSİM+ BEZERLEN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

tıltag bezerlen-: müsamaha gösterilmek, özürleri dinlemek, afv dilemek, hoş görülmesini istemek

- *ol kün asıġ ḳılmas anlarḳa kim küç kıldılar (9) anlarnıŋ ʻözrleri ap yme anlar tıldaġ bezerlenürler* (TİEM 73 298v/9)

27) TÜRKÇE İSİM+ BİÇ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

üzüm biç-: üzüm biçmek, üzüm hasat etmek

- *tiken eḍlegen er üzüm biçmez ol* (AH 376)

28) TÜRKÇE İSİM+ BİL-

3 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

taŋrını yaraşınça bil-: Allah'ı layıkıyla takdir etmek

- *bilmediler (2) taŋrını anıŋ yaraşın*ça (TİEM 73 248v/2)

terk bil-: bir şeyin nasıl olduğunu çabucak bilmek

- *terk bilgey siler neteg bolur (3) ḳorḳmaḳım* (TİEM 73 417v/2)

tükel bil-: nişanesi olmak, iyice bilinmek

- *havadarlıḳımnı tükel bilsü tip* (AH 80)

29) TÜRKÇE İSİM+ BİTİL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

tokış bitil-: savaş yazılmak, savaş emredilmek

- *nek bolġay-mu (8) kim siler eger bitilse silerniŋ üze toḳış toḳışmasa siler* (TİEM 73 30v/8)

30) TÜRKÇE İSİM+ BİTİN-

2 örnekte geçer. 1 örnekte manevi anlamda kullanılır:

terk bitin-: çabucak yazılmak, kaydedilmek

- *terk bitinür olarnıŋ tanuḳ (luk)ları* (RKT 36/ 44a2)

Maddi anlamda kullanılır.

terk ḳaç-: hemen kaçmak, aniden uzaklaşmak

- *yazar yol ḳuçar teg yana terk kaçar* (AH 222)

31) TÜRKÇE İSİM+ BOL

112 örnekte görülür. 100 örnekte maddi anlamda kullanılır:

tafarçı bol-: yük taşımak, taşımak

-*taz at tafarçı bolmas* (DLT, CIII, 149-3)

taŋ bol-: şaşa kalmak

-*boldı mu kişilerke taŋ (2) kim yarlıġ ıḍmaḳımız bir erke yaʿni muḥammedḳa anlardın kim ḳorḳıtġıl kişilerni* (TİEM 73 153r/1)

taŋrıḳa köni bol-: Allah'a ortak koşmadan halis olmak

-*köni boluŋlar taŋrıḳa ortaḳlıḳ ḳatmaŋlar aŋar* (TİEM 73 244v/9)

taŋuḳ bol-: hediye etmek, armağan vermek

-*meŋin bu taŋuḳ boldı meŋü kalır* (KB 1113)

tanuḳ bol-: 1. tanık olmak, şahitlik yapmak, şahit olmak

-tanuḳ bolsa ḥile yorımaz itig (KB 3892) -tanuḳ boluŋlar men bmzār men anıŋdın kim ortaḳ ḳatar siler (TİEM 73 167v/7)

2. şahidlik etmek, yemin etmek, huzurda bulunma, hazır olma / anlar kim aytarlar söküş ezvāce-hüm cüftleriŋe bolmasa anlarnıŋ (3) tanuḳlar meger özleri (TİEM 73 255v/3)

tap bol-: elvermek, yetmek

-*tap boldı* (DLT, CI, 318-7)

-*aḍın bolmasa tap bu iki çoġı* (KB 318)

-*biz tap bolġay miz saŋa füsūs tutuġlılardın* (TİEM 73 195v/5)

tapuġ bol-: hizmet etmek

-*tapuġ bolsa ötrü açar ḳut ḳapuġ* (KB 596)

tapuġçı bol-: hizmet etmek, hizmetinde bulunmak

-*bu ḳul kendü erksiz tapuġçı bolur* (KB 2988)

tapuġsaḳ bol- : hizmetinde bulunmak

-*bağırsaḳ kişiler tapuġsaḳ bolur* (KB 2123)

tanıġlı bol- : inkar edenlerden olmak

-*boldılar biziŋ nişānlarımızḳa tanıġlılar* (RKT 35/ 81a3)

tapı bol-: razı olmak

-*negü kelse rabdın tapı bol tapı* (KB 2159)

taraşıḳ bol-: ihtilāfa düşmek

-*çın anlar (9) taraşıḳ boldılar anıŋ içinde sezik içinde anlardın* (TİEM 73 76v/9)

taraşuḳ bol-: ihtilafa düşmek

-*bütünlükün seniŋ iḍiŋ aḍrar seçer anlar ara ḳıyāmet kün anıŋ içinde (2)erdiler anıŋ içinde taraşuḳ bolurlar* (TİEM 73 205v/2)

tarlıḳ bol-: zorluk çekmek, sıkıntı çekmek

-*bolmaġıl tarlıḳ içinde anıŋdın kim ol etig ḳılurlar* (TİEM 73 278r/8)

tartım bol-: ayrılığa düşmek

-*berdimiz anlarḳa belgülerini (8) işdin tartım bolmadılar meger kelmişde keḍin anlarḳa bilig* (TİEM 73 366v/8)

tartışıḳ bol-: ihtilafa düşmek

- yana anlar tartışıḳ boldılar bitig içinde (2) yaraşmamaḳ içinde yıraḳ (TİEM 73 20v/1)

-*tartışıḳ boldı ögürler anlar arasında* (RKT 31 / 14b2)

tartġuları aġır bol-: sevapları ağır gelmek

-*kimnüŋ (3) agır bolsa tartġuları anlar tururlar anlar ḳurtuluġlılar* (TİEM 113r/3)

tegimlig bol-: layık olmak, liyakatlı olmak

-*silig bolsa ḳutḳa tegimlig bolur* (KB 2446)

taş bol-: taş olmak

-*aygıl boluŋlar taşlar (6) azu temürler* (TİEM 73 209v/ 5)

tatıġ bol-: tadı olmak

-*içinde tatıġ bolmasa ol ḳaġun* (KB 5111)

tatıġsız bol-: tatsız olmak

-*tü aş suwḳa tüşse tatıġsız bolur* (KB 2918)

tawarlıḳ bol-: mal ve eşyaya sahip olmak

-*neçe kim (8) bolsa tawarlıġ oġlanlıġ* (TİEM 73 418v/8)

tegmiş bol-: başbaşa kalmak, yaklaşmak, birleşmek, kaynaşmak

-*neteg alur siler anı çınoḳ tegmiş bolsa emeriŋizler emerike (8) aldılar silerdin aġırlıġ bütünlük* (TİEM 73 60v/ 7)

tegim bol-: layık olmak

-*bu barça asıġ sarı boldı tegim* (KB 3001)

telim bol-: çok olmak, çoğalmak

-*basutçı telim bolsa teg emgemez* (KB 429)

telwe bol-: delirmek

-*yana yandılar andın aydılar (2) ögretilmiş turur telwe bolmış* (TİEM 73 363r/2)

teŋ bol-: eşit, aynı olmak

-*teŋ bolmaz iki deryā bu süçüg tatlıġ...bu açıg şūr turur* (RKT 33/ 72a2)

teŋeşçi bol-: kıyasla hareket etmek

-*kiŋeşçi kişiler teŋeşçi bolur* (KB 2256)

tepizlik bol-: hasedlik yapmak, çekememek

-*tepizlik bolur bu kapuġda öküş* (KB 4247)

teprenigli bol-: sarsılmak

-*yalġanḳa tut(t)ılar anı (5) tut(t)ılar anlarnı bir teprenigli boldılar sarāyları içinde çökügliler* (TİEM 73 291v/5)

ter bol-: terlemek, utanmak, mahcup olmak

-*er ter boldı* (DLT, CI, 322-12)

tetig bol-: zeki olmak

-*tetig bolmasa iş oŋarmaz kişi* (KB 2222)

tetrü bol-: ters gitmek, ters olmak

-*işi barça tetrü bolur toġsa kün* (KB 1670)

tirig bol-: diri olmak

-*ayur kişiler ḳaçan biz mü ölse miz* (TİEM 227r/1)

- *yana mu çıḳar bolġay miz tirig* (TİEM 73 227r/1)

titim bol-: azimli olmak

-*beḍük işte ötrü bu bolsa titim* (KB 1961)

toḳ toḳ bol-: arada geçimsizlik olmak

-*er kissi birle toḳ toḳ boldı* (DLT, CI, 333-3)

tuŋu bol-: sağır olmak

-*tuŋu bolsa tegmez biligke elig* (KB 1016)

tupraḳ bol-: toprak olmak, ölmek, toprağa karışmak

-*kaçan bolsamiz tupraḳ biz mü bolur miz yaŋı yaratıġ içinde anlarḳa anlar kim (5) tandılar iḍileriŋe* (TİEM 73 183v/4)

turuġlı bol-: ikamet etmek, yerleşmek

-*yok siler üze tarlıḳ kirmekiŋiz ewlerke turuġlı bolmasa anıŋ içinde* (TİEM 73 257v/1)

turḳuġ bol-: utanır olmak

-*ol mendin turḳuġ boldı* (DLT, CI, 462-17)

tusu bol-: yaramak, fayda vermek

-*tusulsu tise hem tusu bolmaġay* (KB 4852)

tutġun bol-: esir olmak

-*havaḳa bolu birse tutġun bolur* (KB 3345)

tüplüg bol-: sağlam ve köklü olmak

-*bu küçlüg kişi ḳutḳa tüplüg bolur* (KB 1699)

tüp tüz bol-: eşit olmak, müsavi olmak

-*sewer eger kāfir bolsa siler neteg kim kāfir boldılar bolsalar siler (7) tüp tüz* (TİEM 73 68v/7)

tüz bol-: 1. eşit olmak, aynı ve denk olmak

-*tüz bolmas olduruġlılar kertgünüglilerdin (70r/1) yas iḍilerinde aḍın ḳatıġlanıġlılar taŋrı yolı içind*e (TİEM 73 69v/9)

-*ol hezmne ḳılur andın örtügli yaşru āşkārā, nek tüz bolurlar mı?* (RT 30/ 69a3)

2. (binek üzerinde) düzgün olmak, doğru durmak

-*ḳıldı sizke kemidin hem yılḳılardın anı kim atlanur sizler, tüz bolsa sizler anıŋ arḳaları üze yana yād kılıŋ iḍiŋiz niʿmetini* (RKT 36/ 41a1)

3. doğru ve dürüst olmak

-*tili köŋli tüz bolsa bilse munı* (KB 424)

tüzünrek bol-: daha yumuşak huylu olmak, daha mütevazi olmak

-*uluġ bolduḳunça tüzünrek bolup* (AH 355)

umas bol-: aciz olmak

-*aydı ay ḳatıġlıḳ(k)a umas-mu boldum bolmaḳımdın bu ḳarġa meŋizlig* (TİEM 73 83r/2)

uçuz bol-: 1. değersiz olmak

-*uçuz bolġay yüzler ol tirigke kim hemmşe tirig turur* (TİEM 72 233v/ 91)

2. eğilmek, boyun eğmek

- *uçuz bolġay yüzler ol tirigke kim hemmşe tirig turur* (TİEM 73 233v/91)

uluġ artaḳlıḳ bol-: büyük fesat olmak

- *meger ḳılmasa siler anı bolġay bulġak yer içinde uluġ artaḳlıḳ* (TİEM 73 138r/6)

uluġ bol-: büyümek, büyük olmak

-*uluġ bolduḳunça tüzünrek bolup* (AH 355)

-*neçeme bolsa uluġ meger anlar üze (3) köni yolḳa köndürdi taŋrı* (TİEM 73 17r/2)

-*ulug boldı düşmanlıḳ birle üskinde* (RKT 38/ 40b1)

uluġ küçkey bol-: zorlamak, musallat olmak

-*bolsa sen uluġ küçkey yer içinde tilemes sen bolmaḳ sen eḍgülerdin* (TİEM 73 282v/1)

uluġluḳ bol-: büyük olmak

-*bolsa siler ekkegüke uluġluḳ (2) yer içinde ermes miz siler ekkegüke kertgüngenler* (TİEM 73 160v/1)

umunçsız bol-: ümitsizliğe düşmek

-*ol umınçsız bolmas taŋrı raḥmetindin meger tanıġlı boḍunlar* (TİEM 73 180v/7)

umunçsuz bol-: ümitsizliğe düşmek

-*ay meniŋ oġlanım barıŋlar irteŋler yusufdın ḳadaşıdın umunçsuz bolmaŋlar (7) taŋrınıŋ raḥmetindin* (TİEM 73 180v/6)

-*sewünçi bėrdimiz saŋa könilikin, bolmaġıl umunçsuzlardın* (RKT 30/ 17a2)

usuz bol-: uykusuz olmak

-*ügi teg usuz bolsa tünle sayu* (KB 2314)

uwuş tüwüş bol-: un ufak olmak

-*aydılar ḳaçan bolsa miz (5) sünükler uwuş tüwüş biz mü ḳoparılur miz yaŋı yaratıġ* (TİEM 73 209v/5)

uzaḳ bol-: sürüncemede kalmak

-*uzaḳ bolsa işçi bolur iş uzaḳ* (KB 2813)

uzun bol-: uzun zaman geçmek

-*bolmasunlar anlarnıŋ kim berildiler bitig munda öŋdün uzun boldı (5) anlar üze ġāyib ruzgār ḳatı ḳarardı köŋülleri* (TİEM 73 98v/4)

üküş bol-: çok olmak, çoğalmak

-*ol kün terer miz anlarnı ḳamuġnı ay permler yıġını (8) üküş bolduŋuzlar kişilerdin* (TİEM 73 107v/7)

- *hìç asıġ ḳılmaz sizdin ögürüŋüz nerse neçeme üküş bolsa* (RKT 28/ 74a3)

yabaḳu bol-: baştaki saç keçelenmek

-*yabaḳu boldı* (DLT, CIII, 36-16)

yaġı bol-: düşman olmak

-*ayġıl kim bolsa yaġı cabrāʿilka bütünlükün ol indürdi anı köŋlüŋ üze(12r/1) taŋrı yarlıġı birle* (TİEM 73 11v/9)

yaġmurdın emgek bol-: yağmurdan zahmet çekmek

-*eger bolsa silerke emgek yaġmurdın azu bolsa siler igligler ḳoḍmaḳ tiler (3) tulumlarıŋızını* (TİEM 73 71r/2)

yaġu bol-: yakın olmak, yaklaşmak

-*kaçan uştmaḫ yaġu bolsa* (TİEM 73 436v/7)

yaġumış bol-: yaklaşmış olmak

-*çın-oḳ yaġumış oḳ bolġay atanmış öḍleri* (RKT 28/ 55a3)

yaḳın bol-: 1. yakın olmak, yaklaşmak**,** yakınlaşmak

-*ayġıl bolġay kim bolġay sen yaḳın* (TİEM 73 209v/8)

2. gerçekleşmek

-*andaġoḳ yaḳın boldı iḍiŋ sözi (5) anlar üze kim yarlıġdın çıḳtılar anlar kertgünmesler* (TİEM 73 156v/4)

3. yaklaştırılmış, yakınlık kazanmış, Allah katında yüksek bir dereceye ve ulvm bir mertebeye nail olmuş kimse

-*ḥāżır bolur aŋar yaḳın bolġaylar* (TİEM 73 438v/2)

yalġan bol-: yalancı olmak, yalan söylemek

-*eger yalġan bolsa anıŋ üze yalġanlıkı eger (4) köni bolsa teggey silerke* (TİEM 73 343r/3)

yalın bol-: çıplak olmak

-*çın saŋa açmamaḳıŋ anıŋ içinde yalıŋ bolmaġay sen* (TİEM 73 234r/8)

-*açmaġay sen anıŋ içinde hem yalıŋ bolmaġay sen* (RKT 31 / 89a3)

yaŋı bol-: *yenilemek, tekrarlamak*

-*bolgay kim korḳsalar azu yaŋı bolgay olarka yād kılmak* (RKT 31/ 87b1)

yaraġı bol-: gücü yetmek, yapabilmek

-*urdı taŋrı bir meδel (8) bir kul erklig bulunamış yaraġı bolmas nerse üze* (TİEM 73 201r/8)

yaraġlıġ bol-: gücü yetmek

-*ewürgey erdimiz olarnı orunları üze, yaraġlıġ bolmaġaytılar keçgüke* (RKT 34 / 17a1)

yaraġlıġ bol-: faydalı olmak, yararlı olmak

-*aydı anlar kim yaraġlıġ boldı anlar üze (8) söz iḍimize bular anlar kim yolsuz ḳıldılar bizni yolsuz kıldımız anlarnı* (TİEM 73 285r/7)

yaraġsız yoḳ yoḍun bol-: batıl kayboldu, batıl yok oldu

-*ayġıl keldi yaraġlıġ yok yoḍun boldı yaraġsız* (TİEM 73 212r/5)

yaruḳ bol-: aydın olmak

-*yėgil hem içgil yaruḳ bolsun közüŋ* (RKT 31 / 10b2)

yaslıġ bol-: zarar görmek

-*yaslıġ bolsun ebū lehebnüŋ ekki eli yme yaslıġ bolsun* (TİEM 73 450v/3)

yaşlıġ bol-: yaşına girmek

-*ḳaçan tegdi ere küçiŋe kırk yaşlıġ boldı* (RKT 32 / 9b2)

yava bol-: boşa gitmek, heder olmak

-*anlar kim yava boldı anlarnıŋ ḳatıġlanmakları dünyā içinde* (TİEM 73 222r/9)

yawuz bol-: kötü olmak, fena olmak

-*yawuz boldı ḳorkutulmışlarnıŋ yaġmurı* (TİEM 73 272v/9)

yawuz ḳoldaş bol-: (şeytana) arkadaş olmak, kötü arkadaş olmak

-*kim bolsa (9) yek aŋa ḳoldaş yawuz boldı ḳoldaş* (TİEM 73 63r/9)

yazuḳ keçrü ḳıldaçı bol-: destekçi olmak

-*yok anlarka anda aḍın (7) dost yā iş erkligi ap yazuḳ keçrü ḳıldaçı bolġay kim anlar ḳorḳarlar* (TİEM 73 99v/7)

yazuḳluġ bol-: yanılmak, hata yapmak

-*yazuḳluġ bolur işte buşsa kişi* (KB 324)

yegrek bol-: üstün olmak

-eger (7) olar aysalar eşit(t)imiz boyun berdimiz eşitgil baḳġıl biziŋke yegrek bolġay erdi anlarḳa (TİEM 73 64r/7)

yerindi bol-: iğrenmek

-eger yatmasa erdi anı raḥmet iḍisindin atılġay erdi tüz yābānka ol (4) yerindi bolup (TİEM 73 419r/4)

yılan bol-: yılan olmak, yılan haline dönüşmek

-ançada oḳ ol yılan boldı yügrür (TİEM 73 229r/7)

yıpar bol-: kokmak, misk gibi kokmak

-anıŋ tamġası yıpar bolġay anıŋ içinde tavratsunlar (5) tavratıġlılar (TİEM 73 438v/4)

yıraḳ bol- uzaklaşmak

-eger erdi erse nerse yaḳın yol keçigli ugrayu uḍġaylar erdi saŋa yok kim yıraḳ boldı (TİEM 73 143r/8)

yıraḳda yawuḳ çıġay bol-: şiddetli fakir olmak, aşırı yoksul olmak

-azu çıġay bolsa yıraḳ da yawuḳ (TİEM 73 443v/8)

yıraḳlıḳ bol- : uzak olmak, uzakta olmak

- yıraḳlıḳ bolsun ol boḍunka kim kertgünmesler (TİEM 73 251v/1)

yış bol-: sıkışmak (DLT, CIII, 4-10)

yinik bol-: hafiflemek

-baḳ kördüm erse yinik boldı yük (KB 195)

yoḳ bol-: yok olmak, ortadan kalkmak, helak olmak

- anlar antları yoḳ bolġay kim anlar yıġılġaylar (TİEM 73 139v/7)-yoḳ boldı olarnıŋ ʿamelleri, boldılar ziyānlıġlardın (RKT 27/ 58a3)

yoḳ yoḍun bol-: 1. boşa gitmek, heba olmak-ḳarışturmaŋız kertü yaraġlıġı bolmaḳı yok yoḍun birle kizler yaraġlıġnı siler (5) bilür siler (TİEM 73 6r/4)

-tüşti yaraġlıġ yerinde, yok yoḍun boldı anı kim kılur erdiler (RKT 28/b2)

2. çıkmak, ortadan kalkmak

-ayġıl keldi yaraġlıġ yok yoḍun boldı yaraġsız (TİEM 73 212r/5)

yoḳsuz bol-: boşa gitmek, zayi olmak

-kim ewrülse silerdin dìndin ölse ol (8) tanıġlı erken anlar turur yoḳsuz boldı işleri dünyā içre āḫiret içre (TİEM 73 26r/8)

yolsuz bol-: yoldan çıkmak, azgınlık yapmak

-kördiler erse anlar yolsuz boldılar ok aydılar eger yarlıḳamasa bizni iḍimize örtmese bizni (TİEM 73 125v/3)

-ḫilāf kıldı ādem iḍisiŋe, yolsuz boldı (RKT 34/ 90b1)

yolsuzluḳ bol-: sapıklığa düşmek, azgınlık yapmak

- sen (-) mü eşit(t)ürür sen üzlerke azu sen(-)mü yol körgitür sen karaġularḳa kim bolsa yolsuzluḳ içinde (9) belgülüg (TİEM 73 360v/8)

yörgek bol-: örtülmek; gök kara dumanla örtülmek

-*kök yörgek boldı* (DLT, CII, 289-2)

yumşaḳ bol-: hoş olmak, tatlı olmak

-*aytıŋ ekkegü aŋar söz yumşaḳ bolġay ol pend alınġay yā ḳorḳa* (TİEM 73 230r/4)

yuş bol-: sıkışmak

-*buḍun yuş boldı* (DLT, CIII, 4-10)

yüklüg bol-: hamile olmak

-*yüklük boldı, saçlındı anıŋ birle ıraḳ o*runḳa (RKT 31/ 9a2)

yüksek bol-: yüksek olmak, yükselmek, üste çıkmak, üstün gelmek

-*eltgey erdi tegme bir taŋrı yaratmışı yüksek bolġay erdi emerileri (5) emeri üze* (TİEM 73 253v/ 4)

yüŋül bol-: hafif gelmek

-*kimnüŋ yüŋül bolsa tartġuları (4) anlar tururlar ziyān ḳıldılar özleriŋe* (TİEM 73 113r/3)

yüreksiz bol-: gevşemek, korkaklık göstermek, zayıf düşmek, yılmak, tedirgin olmak

-*ançaḳa tegrü kim ol vaḳtın kim yüreksiz bolduŋuz taḳı tartıştıŋız iş içinde* (TİEM 73 52r/9)

-*tartışmaŋ, yüreksiz bolur sizler kitse yeliŋiz* (RKT 29/5b3)

yüzler açıġ bol-: hoşlanmayarak,asık suratla bakmak, çehresini ekşitmek, yüzünü buruşturmak

-*yana yüzler bolġay ol kün (7) açıg* (TİEM 73 429v/6)

yüzçi bol-: iki yüzlü olmak

-*kerek erse yiglik yorı yüzçi bol* (AH 140)

ziyān ḳılıġlılardın bol-: zarara uğramak, zarar etmek

- *meger yazuḳumnı örtmese sen yarlıḳamasa sen meni bolġay men ziyān kılıġlılardın* (TİEM 73 167r/5)

12 örnekte manevi anlamda kullanılır:

taru bol-: daraltmak, kısıtlamak

-*kimke taru bolsa anıŋ üze rūzmsi ribāmlasun öŋdin berdi aŋar taŋrı tilemes taŋrı* (TİEM 73 413r/5)

taŋrı artuḳluḳı bol-: Allah'ın lütfu olmak

-*eger bolmasa taŋrı artuḳluḳı siler üze taḳı yarlıḳamaḳı bütünlükün taŋrı mihir-bān turur (4) yarlıḳaġan turur* (TİEM 73 256v/3)

terk bol-: terkedilmek

-*udu bardılar ārzūlarka terk bolġay kim körgeyler ġayy tamusıŋa* (TİEM 73 226v/ 2)

ters bol-: fena olmak, fenalaşmak

-*iḍi ters bolur kör bilişmez kişi* (KB 491)

tiriglik bol-: yeniden diriltmek

-*kim (5) yüz ewürse menim yādımdın aŋar bolġay tiriglik tar koparġay miz anı ḳopmaḳ küni (6) karaġu* (TİEM 73 234v/5)

tutaşı bol-: gerekli olmak

-*eger oza yarlıġ barmış yoḳ erse iḍiŋdin (2) bolġay erdi ḳın tutaşı* (TİEM 73 235 r/2)

tükel bol-: 1. gerçekleşmek, tamamlamak, bitmek

-*anda ol on tükel bolur* (TİEM 73 23v/4)

-*tükel boldı seniŋ iḍiŋnin körklüg söz Yaʿḳūb oġlanları üze* (RKT 28/ 17b3)

2. mükemmel olmak

-*tükel boldı iḍiŋnin sözi çınlıkın vaʿdesi içinde rāstlıkın ḥükmi içinde* (TİEM 73 106v/1)

3. cüzleri (bölümleri) tamam olmak, bitivermek, tamamlanmak (TİEM 73 124v/4)

- *tükel ḳıldımız anı on birle tükel boldı (5) iḍisiniŋ vaktı kırk tün içinde* (TİEM 73 124v/4)

yaġutmış bol-: yaklaştırılmış, yakınlık kazanmış, Allah katında yüksek bir dereceye ve ulvm bir mertebeye nail olmak

-*eger bolsa yaġutmışlardın* (TİEM 73 396v/6)

yanut bol-: karşılık bulmak, ödüllenmek, mükafatlanmak

-*anlar turur anlar ḳat ḳat yanut buluġlılar ol ol iḍi yarat(t)ı silerni yana (8) rūzm berdi sile*rke (TİEM 73 296r/7)

yarlıḳamaḳlıḳ bol-: merhamet etmek

-*anıŋ içi bolġay anıŋ içinde yarlıḳamaḳlıḳ bolġay anıŋ taşı sıŋardın ḳın bolġay* (TİEM 73 397r/7)

yinçge bol-: esirgeyen, bağışlayan (Allah)

-*ol kün uḍu barġaylar ündegçike egrilik bolmaġay aŋar (7) akrun yinçge bolġay ünler raḥmān taŋrıka* (TİEM 73 233v/7)

yepşürügli ḳın bol-: cezalandırılmak

-*yalġanka tut (t)uŋızlar harayna bolur yepşürügli ḳın* (TİEM 73 266r/6)

32) TÜRKÇE İSİM+ BUL-

6 örnekte görülür. Tamamı maddi anlamda kullanılır.

tatıg bul-: tat almak, tadına varmak

-*taṭıġ buldı barça öz ülgin tirer* (KB 1890)

tilek bul-: huzur bulmak, gönüllerinde huzura kavuşmak

- *bulmaslar köŋülleri içinde tilek andın kim berildiler üḍrerler (7) etʿözleri üze* (TİEM 73 403r/6)

tükel bul-: tam ve eksiksiz bulmak

- *tükel buldı bilgi uḳuşı ögün* (KB 627)

yanut bul-: karşılık bulmak, ödüllenmek, mükafatlanmak

-anlar turur anlar kat kat yanut buluġlılar ol ol iḍi yarat(t)ı silerni yana (8) rūzm berdi silerke (TİEM 73 296r/7

yaraġ bul-: yararlı olanı bulmak, fayda aramak

- *yaraġ bulsaŋ oprak̆ yalıŋı bütür* (AH 330)

yaraġ bul-: gücü yetmek

-yaraġ bulmazlar ḥmleka yime könülmezler yolka (RKT 26/ 66a1)

33) TÜRKÇE İSİM+ BÜK-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

tillerini bük-: dilini eğmek (sözlerini, Kitab'ın sözüymüş gibi göstermek için kelimeleri dillerinde bükerek okur, onları Kitab'ın sözlerine benzetmeye çalışırlar anlamında)

- *takı hakmkat üze anlardın ögür bar kim büktürür tillerini kitāb birle (5) saḳınmaḳıŋız üçün kitābdın* (TİEM 73 45v/4)

34) TÜRKÇE İSİM+ BÜTÜN-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

taŋrıḳa bütün-: Allah'a kulluk etmek

- *ançada keldi anlarḳa yalavaçlar (5) öŋdünlerindin azu arḳalarındın bütünmeŋler tep meger taŋrıḳa* (TİEM 73 349v/5)

35) TÜRKÇE İSİM+ ÇAL-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

yapurgak çal-: yaprak silkelemek

- *ol menim tayakım turur, tayanur men anıŋ üze hem yapurgak çalar men anıŋ birle* (RKT 31/ 40b3)

36) TÜRKÇE İSİM+ ÇAT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yalgan çat-: yalan söylemek, yalan uydurmak

- *çınoḳ çatarlar (2) yalġannı anlar kim kertgünmesler taŋrı belgüleriŋe* (TİEM 73 204r/1)

37) TÜRKÇE İSİM+ ÇEWÜR-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

yüz çewür-: yüz çevirmek, reddetmek, dönmek, vazgeçmek, aldırmamak, görmezden gelmek

- *kim yüz çewürse andın soŋ pes anlar anlar buyruḳdın çıḳġanlar* (TİEM 73 46r/6)

38) TÜRKÇE İSİM+ ÇIḲ-

4 örnekte görülür. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

tokışka çık-: seferber olmak (ilim öğrenmek için) yolculuğa çıkmak

- *yüklengey miz silerni tawarlar birle oġlanlar birle ḳıldımız silerni üküşrek tokışḳa çıḳar* (TİEM 72 206r/9)

ürüŋ çık-: lekesiz beyazlıkta çıkmak

- *yakın eletgil elgiŋni koltukuŋ tapa çıḳsun ürüŋ alasız nişān (9) takı bir aḍın* (TİEM 73 229r/8)

yarlıkdın çık-: asi olmak, azmak

- *ol kün (5) şenbe ḳılmaz erdiler kelmez erdi anlarḳa andaġoḳ sınadımız anlarnı anıŋ birle kim yarlıḳdın çıkar erdiler* (TİEM 73 127v/ 5)

yarlıġdın çıḳ-: 1. yoldan çıkmak, emirlere uymamak

- *indürdimiz anlar üze kim küç kıldılar kın kökdin anın kim yarlıġdın çıkar erdiler* (TİEM 73 7v/2)

sınayur-miz olarnı anıŋ birle kim yarlıġdın çıḳar erdiler (RKT 28/ 40b1)

2. fısk işlemek, fasıklık yapmak, açıktan açığa günah işlemek, açıkça Allah'a itaatten çıkmak

- *andaġoḳ yaḳın boldı iḍiŋ sözi (5) anlar üze kim yarlıġdın çıḳtılar anlar kertgünmesler* (TİEM 73 156v/5)

3. küfretmek, inkar etmek

-*yana anlar kim yarlıġdın çıktılar (9) anlarnıŋ yanġu yerleri ot* (TİEM 73 302r/8)

39) TÜRKÇE İSİM+ ÇIḲAR-

2 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

til çıkar-: dil çıkarmak, dilini uzatıp solumak

- *eger yüklese sen anıŋ üze til tartar azu koḍsa anı til çıḳarur* (TİEM 73 129r/2)

-*anıŋ meŋzetü it meŋzeki teg, eger kötür(r)se sen anı til çıḳarur azu koḍsa sen anı til çıḳarur* (RKT 28/ 50b2)

yaraġlıġnı çıkar-: hakkı gerçekleştirmek

- *çıḳarsa yaraġlıġnı yoḳ yoḍun kılsa (5) yaraġsızını neçeme tilemese yazukluġlar yaʿnm kāfirler* (TİEM 73 132r/4)

40) TÜRKÇE İSİM+ EDLE-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

tiken edle-: diken ekmek, diken yetiştirmek

- *tiken eḍlegen er üzüm biçmez ol* (AH 376)

41) TÜRKÇE İSİM+ EKSİ-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

tükel eksi-: tamamen eksilmek

- *ḳamuġ tolġan irlür tükel eksiyür* (AH 199)

42) TÜRKÇE İSİM+ ELET-

4 örnekte görülür.Tamamı maddi anlamda kullanılır:

tünle elet-: geceleyin götürmek

- *tünle eletgil ewüŋ boḍunını bir pāre tündin uḍu barġıl keḍinleriŋe baḳmasun silerde biregü* (TİEM 73 194v/6)

uçḳa elet-: sözü sonlandırmak, sözünde durmak

- *kim (6) vefā kılsa yaʿnm uçḳa eletse bıçıgını taŋrıdın küweniŋler satıġıŋızlar anıŋ birle* (TİEM 73 150v/ 61)

yaḳın elet-: yakına getirmek, yaklaştırmak

- *yakın eletgil elgiŋni ḳoltuḳuŋ tapa çıḳsun ürüŋ alasız* (TİEM 73 229r/8)

yaġuḳ ėlet- : sokmak (RKT 31/41b2)

yaġuḳ ėletgil elgiŋi ḳoltıḳıŋ tapa çıḳsun üçün ürüŋ (RKT 31/41b2)

43) TÜRKÇE İSİM+ ER-

7 örnekte görülür. 6 örnek maddi anlamdadır:

taŋ er-: ibrete şayan olmak

-*azu sezindüŋ- mü kim üŋür iḍileri bitig iḍileri (2) erdiler biziŋ belgülerimizde taŋ* (TİEM 73 215r/2)

tanıġlı er-: inkār etmek

-*erdiler āyātlarımızka tanıglılar* (RKT 35 / 89a1)

tapnuġlı er-: tapan, iman eden olmak

-*ermediler bizke tapnuġlılar* (RKT 32/ 41a1)

tartışıġlı er-: anlaşmazlığa düşmek

-*ḫaber bėrgey sizke ol kim erdiŋiz anıŋ içinde tartışıglılar* (RKT 35/ 4b2)

ulanmış er-: erişmiş, ulaşmış olmak

-*baḳġıl seniŋ taŋrıŋa ol kim ulanmış erdiŋ anıŋ üze turmış* (RKT 31/ 68a2)

uluġ yazuḳ er-: büyük günah

-*ol erür yazuḳ uluġ* (TİEM 73 58r/3)

1 örnekte manevi anlamda kullanılır:

uluġ er-: yüce olmak

-*ulug erür taŋrı erklig, sezā* (RKT 31/ 87b1)

44) TÜRKÇE İSİM+ ESKİR-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

yaŋı eskir-: yeni eskimek

- *yigit ḳoca bolur yaŋı eskirür* (AH 195)

45) TÜRKÇE İSİM+ EŞİT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

ün eşit-: nefesi uzun uzadıya içe çekmek, homurtu, inilti, derince nefes almak

-*kemşilseler anıŋ içinde eşitgeyler bir ün ol ḳaynar* (TİEM 73 416r/1)

46) TÜRKÇE İSİM+ ET-/İT-

8 örnekte görülür. 7 örnekte maddi anlamda kullanılır:

til ėt-: ayıplamak

- *til ėtmeŋler bir ikindike, ündemeŋler at yawuzı bile* (RKT 37 / 61b2)

tok tok ėt-: taşın taşa vurmasından çıkan ses gibi ses çıkarmak

- *toḳ toḳ ėtti* (DLT, CI, 332-23)

toŋ tuŋ ėt-: katı bir şey sert bir şeyin üzerine düşerek ses vermek

-*toŋ tuŋ ėtti* (DLT, CIII, 356-15)

tiriŋ ėt- : tın etmek

- *ḳulaḳım tiriŋ ėtti* (DLT, CIII, 370-13)

taŋ tuŋ it-: tan tan diye ses çıkarmak

- *taŋ tuŋ etti* (DLT,CIII, 357-16)

yumşaḳlıḳ ėt-: imkan hazırlamak

- *sıgnıŋlar üŋürke yaḍgay silerke iḍiŋizler anıŋ yarlıḳamaḳındın etgey silerke (2) işiŋizlerdin yumşaḳlıḳ*

(TİEM 73 215v/2)

yükünç ėt-: namaz kılmak

- *er yükünç ėtti* (DLT, CII, 25-24)

1 örnekte manevi anlamda kullanılır:

yaşru açuḳluġ it-: def etmek, kaldırmak, ayırmak

-*rūzi berdimiz anlarḳa yaşru açuḳluġ iterler eḍgülük birle esizlikni anlar tururlar anlarḳa sarāy soŋı* (TİEM 73 185v/2)

47) TÜRKÇE İSİM+ ĖTTÜR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tiriŋ ėttür-: tın ettirmek

- *yasın tiriŋ ėttürdi* (DLT, CIII, 370-16)

48) TÜRKÇE İSİM+ EWRE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yüz ewre-: yüz çevirmek

- *yana yüz ewrer bir gürūh anlardın (9) anda keḍin* (TİEM 73 259v/8)

49) TÜRKÇE İSİM+ EWRÜL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tün ewrül-: gecenin kaybolması, sabah olmak

- *tün kaçan ewrülse* (TİEM 73 428v/2)

50) TÜRKÇE İSİM+ EWÜR-/ EVÜR-/ EVİR-

5 örnekte geçer. 4 örnek maddi anlamlıdır:

yüz ev(ü)r-: yüz çevirmek, reddetmek, dönmek, vazgeçmek, aldırmamak, görmezden gelmek

- *ḳıldılar (2) andlarını kalkan, yüz evürdiler (3) taŋrınıŋ yolındın* (RKT 38/ 11a2)

yüz ew(ü)r-: 1. yüz çevirmek, reddetmek, dönmek, vazgeçmek, aldırmamak, görmeden gelmek

- *taŋrıḳa turur kün tuġusıġ kün batısıġ ḳança kim yüz ewürse siler ṭāʿat kılu anda (3) taŋrınıŋ ḫoşnūdluḳı* (TİEM 73 14r/2)

-fermānlaġıl eḍgülükin, yüz ewürgil cāhillerdin biligsizlerdin (RKT 8 / 60b3)

2. gamdan dolayı yüz şeklinin değişmesinden kinayedir

- *eger yüz ewürseler biliŋler (135r/1) kim taŋrı yārm berigli iḍiŋizler* (TİEM 73 134v/9)

3. gelmek

- *ḳatıġ yüz ewürdiler anıŋ tapa tawratu* (TİEM 73 327v/8)

taŋrı yolıŋa ewürmek: Allah'ın yoluna girme, hidayete erme

- *bulmaġay sen taŋrı yolıŋa tegşürmek bulmaġay sen taŋrı yolıŋa ewürmek* (TİEM 73 320v/2)

yüz evir-: yüz çevirmek, reddetmek, dönmek, vazgeçmek, aldırmamak, görmezden gelmek

- *yüz ewrüp keçerler yumup közlerin* (AH 424)

1 örnek manevi anlamlıdır:

yawuz ewür-: doğru yola çevirmemek, kötü yola sevketmek

- *keldürdi anlarḳa yalavaçlarnı belgülerni aydılar yaŋluḳ mu yol körgütür biziŋke tandılar neme yawuz ewürdiler (2) muŋsuz erdi taŋrı* (TİEM 73 411r/1)

51) TÜRKÇE İSİM+ ID-

5 örnekte görülür. Tamamı manevi anlamdadır:

tanuḳ ıḍ-: şahit olarak gönderilmek, müjdeci olarak gönderilmek, kutsal kitapları göndermek

-ay yalavaç biz ıḍtımız saŋa tanuḳ buştı beriçi ḳorḳutġuçı (TİEM 73 308v/6)

yalavaç ıḍ-: peygamber göndermek

- *ıḍtımız anlar içinde yalavaç anlardın tapnuŋlar taŋrıḳa (7) yok silerke bir iḍi anda aḍın* (TİEM 73 250v/ 6)

yaraġlıġ birle ıḍ-: gerçek ile göndermek yani Kur'an'la göndermek

- *biz ıḍtımız seni yaraġlıġ birle (5) sewünç berigli ḳorḳut(t)açı* (TİEM 73 318v/4)

yarlıġ ıḍ-: vahyetmek, vahiy göndermek

- *biz yarlıġ ıḍtımız (77v/1) saŋa neteg kim yarlıġ ıḍtımız nūḥ peygāmbarḳa takı yalavaçlarḳa* (TİEM 73 77v/9)

- *yarlıġ ıḍtı tegme kök içinde fermānını* (RKT 35/ 78a3)

yaġmur ıḍ-: yağmur yağdırmak, yağmur göndermek

- *ornat(t)ımız olarnı yer içinde anı kim orun ḳıldımız silerke ıḍtımız yaġmurnı (96r/1)anlar üze* (TİEM 73 95v/9)

52) TÜRKÇE İSİM+ IḌIL-

1 örnekte görülür. Manevi anlamda kullanılır:

yarlıġ ıḍıl-: vahiy gönderilmek, vahyolunmak

- *ayġıl taŋrı yoḳ menli ara siler ara yarlıġ ıḍıldı (97r/1) maŋa bu oḳıġu ḳorḳutsa men silerni anıŋ birle kimke tegse* (TİEM 73 96v/9)

- *yarlıġ ıḍlur maŋa bütünlükin taŋrıŋız bir taŋrı turur* (RKT 35 / 74b2)

53)TÜRKÇE İSİM+ ISPARLA-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrıḳa yüzini ısparla-: kişinin kendini Allah'a teslim etmesi

- *kim ısparlasa (9) yüzini taŋrıḳa ol eḍgülük ḳılıġlı bolsa tütüşdi ök berkrek buçġaḳḳa* (TİEM 73 300v/ 8)

54)TÜRKÇE İSİM+ İNÇLEN-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

tusu inçlen-: faydalanmak, istifade etmek

- *tusu inçlense siz anıŋ birle olardın, bėriŋ olarḳa terlerni* (RKT 26 / 3a1)

55) TÜRKÇE İSİM+ İNDÜR-

2 örnekte görülür. Manevi anlamda kullanılır:

teŋlig indür-: dengeli dağıtmak

- *eger (3) yaḍsa taŋrı rūzmni ḳullarıŋa ḥaddin keçgey erdiler yer içinde yoḳ kim indürür (4) teŋlig kimke tilese* (TİEM 73 355r/4)

yaraġlıġ indür-: hakkı yani Kur'an'ı indirmek

- *yme ol kim indürdi saŋa iḍiŋdin yaraglıg çın turur* (TİEM 73 183r/3)

56) TÜRKÇE İSİM+ İNDÜRÜL-

1 örnekte görülür. Manevi anlamda kullanılır:

yaraġlıġ indürül-: gerçeğin yani Kur'an'ın indirilmesi

- *anlar kim berildiler bilig ol kim indürüldi saŋa (8) iḍiŋdin ol yaraglıg köndürür ögdülmiş küsüş iḍi yoluŋa* (TİEM 73 311r/8)

57) TÜRKÇE İSİM+ KAL-

4 örnekte görülür. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

tirig ḳal-: sağ olmak, yaşamak

- *hükm kılur taŋrı- tirig ḳalsa ol kim tirig kaldı belgülügin* (RKT 29/ 3a3)

tüz ḳal-: sıraya girmek, düzelmek

- *tayanu olturuġlılar taḫtlar üze (5) tüz kelmiş cüftlük bergey miz anlarka ürüŋ keŋ közlüg* (TİEM 73 386v/5)

ürük ḳal-: bir yerde bir müddet kalmak

- *aydı neçe ürük ḳaldıŋ aydı ürük kaldım (9) bir kün yā takı bir künnüŋ bir ançası* (TİEM 73 33r/8)

yalŋuz ḳal-: gelip geçmek, başbaşa kalmak

- *ḳaçan yalŋuz ḳalsalar (9) ḳamuġ yeklerdin tapa ayurlar biz silerniŋ (birle) bütünlükün biz yaŋluklar biz* (TİEM 73 3r/8)

58) TÜRKÇE İSİM+ KAN-

1 örnekte görülür, manevi anlamda kullanılır:

umınç ḳan-: ummak, umut etmek

-ruzm ḳılur aŋar kim neme ḳanmaduḳ umınç ḳanmaduḳ yerdin kim köŋül ursa taŋrı üze aŋar (4) ol ten turur (TİEM 73 413v/3)

59) TÜRKÇE İSİM+ ḲAPSA-

1 örnekte görülür. Manevi anlamda kullanılır:

tegre kapsa-: etrafını çevirmek

- *tegre ḳapsadımız ol ekkini ḫurmā yıġaçı birle (9) taḳı ḳıldımız ol ekki ara tarıġ ekin* (TİEM 73 217r/8)

60) TÜRKÇE İSİM+ ḲARAR-

2 örnekte görülür. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

tün tapa karar-: kararmaya başlamak, karanlığa arka çevirmek, gece olmaya başlamak

- *tün tapa ḳaçan ḳararsa* (TİEM 73 436v/9)

yüzleri karar-: önceden işledikleri kötü amellerden dolayı yüzlerinin siyahlaşmasından kinayedir

- *anlar kim karardı yüzleri küfr ketürdüŋüz mü bilmişiŋizdin soŋ taḳı tadıŋız (48v/1) ḳınnı munuŋ birle kim küfr ketürdüŋüz* (TİEM 73 48r/9)

61)TÜRKÇE İSİM+ ḲAT-

3 örnekte görülür. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

töşek ḳat-: cinsel ilişkide bulunmak

- *ḳaçan .... boşasa siz olarnı anda burun kim töşek ḳatmas siler anlarka* (RKT 33 /11a3)

taŋrıḳa ortaḳ ḳat-: Allah'a ortak koşmak

- *ançada aydı loḳmān oġlıŋa ol pend berür aŋa (2) ay oġulḳınam ortaḳ ḳatmaġıl taŋrıḳa* (TİEM 73 299r/2)

taŋrıḳa ortaḳlıḳ ḳat-: Tanrı'ya şirk koşmak

- *köni boluŋlar taŋrıḳa ortaḳlık ḳatmaŋlar aŋar* (TİEM 73 244r/1)

62) TÜRKÇE İSİM+ KEÇ-

4 örnekte görülür. 3 örnekte maddi anlamda kullanılır:

teŋde keç-: 1. kusur işlemek, kötü hareket etmede aşırıya kaçmak

- *çıḳarur siler bir bölükni (8) silerdin sarāylarındın arḳa berişür siler anlar üze yazuḳ birle teŋde keçmek birle* (TİEM 73 10r/8)

- *ey meniŋ ḳullarım anlar kim teŋde keçtiler özleri üze, nevmmd bolmaŋlar* (RKT 35 / 9a1)

2. asayişi bozmak, karışıklık çıkarmak, bozgunculuk etmek

- *eksütmeŋler kişilerke nerselerni teŋde keçmeŋler (6) yer içinde* (TİEM 73 272r/5)

3. zulmetmek, tecavüz etmek

- *kiriŋle kapuġķa yüknü taķı aydımız (3) anlarķa teŋde keçmeŋler şenbe kün içinde* (TİEM 73 76v/3)

teŋdin keç-: 1. haddini aşmak, aşırı gitmek, ölçüyü kaçırmak

- *keçürdimiz taŋrı ķulı oġlanını teŋizdin uḍu aḍırdı olarnı fir'avn (8) anıŋ çerigi artaķlıķ tileyü teŋdin keçe* (TİEM 78 161r/8)

2. haddi aşmak, zulmetmek, hakka tecavüz etmek

- kim (3) teŋdin keçse anda keḍin aŋar ķın turur agrıtıglı (TİEM 73 21r/3)

yük keç-: hamile olarak gezinmek

- *aŋa ķaçan kim ķawuştı erse aŋar (6) yük kötürdi yüŋül yük keçti anıŋ birle* (TİEM 73 130r/6)

1 örnekte manevi anlamda kullanılır:

yarlıġ keç-: ilim göndermek, vahy göndermek

- *eger yarlıg keçmeki bolmasa iḍiŋdin (3) atalmış vaktka keçmiş bolgay erdi anlar ara* (TİEM 73 354v/2)

63) TÜRKÇE İSİM+ KEÇÜR-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

teŋde keçür-: 1. haddi aşmak, zulmetmek, hakka tecavüz etmek

- *toķuşuŋlar taŋrı yolı içinde (7) anlar birle kim toķuşurlar silerniŋ birle teŋde keçürmeŋler* (TİEM 73 22v/7)

2. israflı bir şekilde saçıp savurmak, lüzumsuz yere harcamak

- *bergil yawuķluķ iḍileriŋe aŋar yaraşı çıġayķa yolda buzulmışlarka teŋde (2) keçürmegil teŋde keçürmek* (TİEM 73 209r/1)

teŋdin keç(ü)r-: aşırıya kaçırmak, ölçüyü kaçırmak

- *kim ķılsa (6) anı teŋdin keçrü küç ķılu harayna kigürgey miz anı otķa* (TİEM 73 62r/6)

64) TÜRKÇE İSİM+ KEḌ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tulum keḍ-: ihtiyat halinde beklemek

- *biz yumkı tulum keḍigliler miz* (TİEM 73 269v/1)

65) TÜRKÇE İSİM+ KEL-

21 örnekte görülür. 18 örnekte maddi anlamda kullanılır.

taŋ kel-: şaşırtmak, hoşa gitmek

-*taŋ kelmesün saŋa olarnıŋ mālları hem ʿayālları* (RKT 29/ 40a1)

tap kel-: yetmek, yeterli olmak

-*ol vaktın kim aytur sen bilgenlerka tap kelmegey mü sizke kim meded kılsa sizke iḍiŋiz* (TİEM 73 50r/4)

-*biz tap kelgey-miz saŋa ėlükleglilerdin* (RKT 30 / 32b1)

tarıġlaġıŋızlarḳa kel-: hanımlarınıza yaklaşmak

-*keliŋler tarıġlaḥġıŋızlarḳa ḳayudın kim tilese siler aşunduruŋlar özüŋüzlerni* (TİEM 73 27r/7)

tatıġsız kel-: tatsız gelmek

-biligsizke ḥaḳ söz tatıgsız kelür (AH 109)

toġru kel-: yaklaşmak

-*ḳaan kördiler erse togru keligli bulıtnı ögüzleri utrusında (6) aydılar bu toġrı keligli bulıt turur yaġduruġlı biziŋke yagmur* (TİEM 73 370r/5)

usına kel-: kendine gelmek, aklı başına gelmek

-*ḳaçan kim usına keldi erse aydı arıġ sen yandın saŋa* (RKT 28/22b1)

utru kel-: yönelmek, karşılaşmak, öne geçmek

-*ne iş utru kelse aŋa keḍ bakın* (AH 369)

-*utru kelgey anlarḳa ferişteler* (TİEM 73 241v/ 4)

-*utru keldi amarıları amarıları üze soruşurlar* (RKT 34 / 22b2)

yagmur kel-: yağmurlu havanın gelmesi, yağmur yağması

-*azu kim yol körgitür silerke yābān ḳaraŋḳulukları içinde teŋiz ḳaraŋḳuluḳı içinde (8) kim ıḍur yellerni sewünç berigli yaġmur kelmezde* (TİEM 73 278v/8)

yaḳın kel-: yaklaşmak, yakına gelmek

-*yaḳın kelmeŋler atasızlar mālıŋa meger ol ḥüccet üze kim ol körklügrek (3) teg(g)inçeke tegi* (TİEM 73 208v/2)

yalŋuz kel-: tek başına gelmek, ölen bir kimsenin yanında ne malı ne de evladı olmamak

-*mmrāδ tutġay miz ne kim aymışını kelgey biziŋke yalŋuz* (TİEM 73 227v/6)

yawuḳ kel-: yaklaşmak, yakınlaşmak

-*yawuḳ kelmeŋler zenìke ol (9) erür yawuz iş* (TİEM 73 208r/8)

yaraġsız kel-: batıl gelmek

-*kelmez aŋar yaraġsız anıŋ öŋdüninde ap yme anıŋ arḳasında* (TİEM 73 351r/2)

yawuz kel-: üzmek, kötü gelmek

-*ḳaçan keldi erse yalavaçlarımız lÿùka yawuz keldi anlarka tarudı anlarnıŋ (3) köŋülleri* (TİEM 73 169v/2)

- *eger tegse sizke bir eḍgülüg yawuz kelür olarka* (RKT 25/ 1b3)

tegme yıraḳ eldin kel-: Hac için uzak yollardan veya yerlerden gelmek

-*kelgeyler saŋa yaḍaglar tegme yinçge tawarlar üze kelgeyler (4) tegme yırak eldin* (TİEM 73 244v/4)

uluġ kel-: takdir etmek, değerlendirmek yönüyle büyük olmak

-*azu törütülmiş anıŋdın kim uluġ kelür köküzleriŋiz içinde* (TİEM 73 209v/6)

üstün kel-: yücelmek, ulviyet kesbetmek, yüceliğe erişmek, üstün gelmek

-*kurtuldı ok bükün kim üstün kelse* (TİEM 73 231r/5)

-*çın-oḳ ḳurtuldı bu kün üstün kelse* (RKT 31/ 54a1)

yalŋuz yalŋuz kel-: tek olarak gelmek, yalnız olarak gitmek, insanın ölünce Allah'a doğduğu gibi yalnız olarak gelmesi (TİEM 73 104r/6)

-*çınoḳ keldiŋizler ök biziŋke yalŋuz yalŋuz neteg kim törüt(t)imiz silerni (7) ilki yolı* (TİEM 73 104r/6)

yürekler boğuz başıŋa kel-: (Kıyamet günü) korkudan yürekler yerinden sökülüp gırtlaklara dayanmış anlamında

-*korkutgıl olarnı āzife küni birle, ançada yürekler boğuz başıŋa kelgüsi öwke siŋrügliler* (RKT 35/ 32a3)

3 örnekte manevi anlamda kullanılır:

yalavaç kel-: peygamber göndermek, Hz. Muhammedi peygamber olarak göndermek

-*sewünç bergeli yalavaç kelür mende keḍin anıŋ atı (8) aḥmed turur* (TİEM 73 407r/7)

yaraġlıġ kel-: hakkın gelmesi, doğrunun gelmesi, Kur'an'ın gelmesi

-*ḳaçan keldi erse anlarka yaraġlıġ biziŋ üskimizdin aydılar nelük berilmedi aŋar meŋzer kim berildi (3) mūsāḳa* (TİEM 73 284r/2)

yarlıġ kel-: ferman gelmek, vahiy gelmek

-*baḳmaslar meger kim kelse ferişteler azu kelse iḍiŋ yarlıġı azu kelse (7) amarı iḍiŋ belgüleri* (TİEM 73 111v/6)

66) TÜRKÇE İSİM+ KELDÜR-

4 örnekte görülür. 3 örnekte manevi anlamda kullanılır:

tanuk keldür-: tanuk getirmek, şahit tutmak

- *ol kün ḳoparur miz (4) tegme ümmet içinde tanuḳ anlar üze özlerindin keldürgey miz seni tanuḳ bular öze* (TİEM 73 202v/4)

utru keldür-: karşılaşmak

- *küḍezdi anlarnı taŋrı ol kün ḳatıġlıḳındın (8)yme utru keldürdi anlarḳa tāzelik sewünç* (TİEM 73 430v/ 8)

yaŋı törütüg keldür-: yeni bir halk getirmek

- *eger tilese eletgey silerni keldürgey yaŋı törütüg* (TİEM 73 317r/6)

1 örnekte maddi anlam vardır:

yawuzluḳ keldür-: edepsizlik yapmak, zina yapmak

- *meger kim keldürler yawuzluḳ yaʿnì zinā belgülüg ol turur taŋrınıŋ yıġıġları* (TİEM 73 412r/6)

67) TÜRKÇE İSİM+ KELTÜR-

9 örnekte görülür. 4 örnekte manevi anlamda kullanılır:

taŋrı yarlıġını keltür-: Allah'ın emirlerini getirmek

- *orunlar tiler siler anı sewügrek silerke taŋrıdın yalavaçıdın ḳatıġlanmak (3) anıŋ yolı içinde köz tutuŋlar keltürginçe taŋrı yarlıġını* (TİEM 73 141r/4)

tanuḳ keltür-: tanık getirmek, şahit olarak tutmak

- *neteg bolġay ḳaçan keltürse miz tegme bir gürūhdın tanuḳ (14) keltürgey miz bular üze tanuḳ* (TİEM 73 63v/4)

yaraşıḳnı keltür-: gerçeği getirmek

- *aydılar emdi (9r/1) keltürdüŋ yaraşıḳnı* (TİEM 73 9r/1)

yaruḳluḳ keltür-: ışık getirmek, aydınlatmak

- *aygıl ne körür siler eger ḳılsa taŋrı siler üze tünni (9) tutaşı ḳıyāmet künike tegi kim ol taŋrı taŋrıda aḍın keltürse silerke bir yaruḳluḳ* (TİEM 73 286v/9)

5 örnekte maddi anlamda kullanılır:

taŋrıḳa āsān tirilmiş köŋül keltür-: Allah'a şirk ve günah vartalarından uzak kalple inanmak, salim ve halis kalple inanmak

- *meger kim keltürse taŋrıka āsān tirilmiş köŋül* (TİEM 73 270v/1)

taŋsuḳ keltür-: çok tehlikeli bir şey yapmak

- *keltürdüŋ ök nerse taŋsuḳ* (TİEM 73 220r/6)

tört tanuḳlar keltür-: eşlerine zina isnadında bulunanların dört şahit getirmesi

- *nelük keltürmediler anıŋ üze tört tanuḳlar kaçan kim keltürmediler erse tanuḳlar* (TİEM 73 255r/3)

yalġan söz keltür-: yalan haber getirip yaymak

- *anlar kim keltürdiler yalġan söz bir gürūh silerdin* (TİEM 73 255v/8)

yetisiz keltür-: isteksiz olarak yaptırmak, zorlamak

- *biz kertgündimiz iḍimizke yarlıḳasa biziŋke (7) yaŋluḳlarımızını ne kim yetisiz keltürdüŋ bizni anıŋ üze cāḍūlukdın* (TİEM 73 231v/7)

68) TÜRKÇE İSİM+ KELTÜRÜL-

1 örnekte görülür. Manevi anlamda kullanılır:

yarlıġ keltür(ü)l-: ferman getirilmek

- *men üḍürdüm seni (2) ḳulaḳ tutġıl aŋar kim yarlıg keltürülür* (TİEM 73 229r/2)

69) TÜRKÇE İSİM+ KEMİŞ-

3 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

tutaşı köz kemiş-: sürekli görmek, sürekli dikkat etmek

- *tutaşı köz kemşür sen ḫıyānet ḳılıġlı üze anlardın meger az anlardın* (TİEM 73 82r/1)

unıtsalık kemiş-: unutturmak

- *unıtsalık kemişti aŋar yek begdenike ötügni ürük kaldı (2) zindān içinde kaç yıllar* (TİEM 73 177r/1)

yaraşık kemiş-: uzlaştırmak, barıştırmak

- *ol uġurda kim erdiŋiz düşmenler takı yaraşık kemişti (3) köŋülleriŋiz arasında takı bulduŋuz niʿmeti birle uyalar* (TİEM 73 48r/2)

70)TÜRKÇE İSİM+ KEMŞÜL-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

töben kemşül-: baş aşağı atılmak

- *ḳorḳınçsız bolsalar budunlarındın (5) tegme yolı yandurulsa bulgaḳḳa töben kemşülürler anıŋ içinde* (TİEM 73 69r/5)

71) TÜRKÇE İSİM+ KERTGÜN-

5 örnekte görülür. Tamamı maddi anlamda kullanılır.

taŋrıḳa kertgün-: Allah'a inanmak

- *taŋrı dini içinde eger kertgünür erse siler (6) taŋrıḳa keḍinki künke* (TİEM 73 254r/6)

taŋrıḳa yalavaçıŋa kertgün-: Allah'a ve peygamberine iman etmek

- *kertgünüŋler taŋrıḳa yalavaçıŋa ol yaruḳluḳḳa kim indürdimiz taŋrı anı kim* (TİEM 73 411r/4)

teŋrike yalavaçıŋa kertkün-: Allah'a ve peygamberine inanmak

- *anutuldı anlarḳa kim (8) kertgündiler teŋrike yalavaçıŋa* (TİEM 73 398r/8)

teŋrike kertgün-: Allah'a inanmak, ona kulluk etmek

- *kertgünüŋler teŋrike onuŋ yalavaçıŋa (2) ribāmı kılıŋlar anıŋdın* (TİEM 73 397v/1)

yaraġsızḳa kertgün-: hakkı bırakıp batıla inanmak

- *anlar kim kergündiler (3) yaraġsızḳa takı tandılar taŋrıḳa* (TİEM 73 292r/2)

72) TÜRKÇE İSİM+ KIL-

128 örnekte görülür. 82 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır.

tam ḳıl-: set yapmak

-*menim iḍim yegrek (8) yārm beriŋler maŋa küç birle ḳılayın siler ara anlar ara bir tam* (TİEM 73 221/8)

tafnaġu tapuġ ḳıl-: kurban sunmak

-*ançada tafnaġu tapuġ bildiler tafnaġu tapuġ bezerlendi olarda birisindin* (TİEM 73 83v/4)

taŋrı yolından yolsuz kılmak: Allah'ın yolundan döndürmek, şaşırtmak

-*boyun egip çevrip yolsuz ḳılmaḳ üçün boḍunnı taŋrı yolından* (TİEM 72 242r/3)

-*ḳıldılar taŋrıka (4) anıŋdın kim yarat(t)ı tarıġdın tawarlardın ülüş* (TİEM 73 108v/3)

taŋrıḳa ortaḳlar ḳıl-: Tanrı'ya şirk koşmak

-*azu ḳılur mu taŋrıḳa ortaklar yarat(t)ılar mu anıŋ yaratığı teg meŋzeşdi mü yaratıġ (8) anlar üze* (TİEM 73 184v/ 7)

taŋrıḳa teŋeşigler ḳıl-: Allah'a eşler koşmak

-*oḳır erdi özi tapa munda öŋdün ḳılur(8) taŋrıḳa teŋeşigler azdurġu üçün anıŋ yolından* (TİEM 73 335v/8)

taŋrıḳa yas ḳıl-: Allah'a zarar vermek,

-*anlarḳa köni yol yas ḳılmaslar taŋrıḳa nerse yoḳadturur işlerni* (TİEM 73 374r/9)

tanuḳ ḳıl-: tanık tutmak, şahid tutmak, şahid kılmak

-*aydı men (7) tanuḳ ḳılur men taŋrını* (TİEM 73 167v/7)

tap ḳıl-: uygun zaman kollamak, ölçülü hareket etmek

-*yaġı ḳaçsa tap ḳıl eḍerme yırak* (KB 2390)

tarıġ ekin ḳıl-: ekin ekmek

-*tegre ḳapsadımız ol ekkini ḫurmā yıġaçı birle (9) takı ḳıldımız ol ekki ara tarıġ ekin* (TİEM 73 217r/9)

tartışıḳ ḳıl-: tartışmak, ihtilafa düşmek

-*tartışıḳ ḳıldılar ögürler ara* (RKT 36 / 64b2)

taşra taḳıl-: kınanmak, kınamak

-*aydı z̲elmḫā (9) ol ol turur kim taşra toḳıdıŋızlar meni anıŋ içinde* (TİEM 73 175v/9)

taşra yıḳıl-: uzaklaştırılmak

-*ḳılmaġıl taŋrı birle aḍın taŋrı kemişilgey sen tamuġ içinde taşra yıḳılmış (209r/1) sürsükmiş* (TİEM 73 208v/9)

tatıġsız ḳıl-: tatsızlaştırmak, tadını bozmak

-*tatıġsız ḳılur aḫır açıġ ölüm* (KB 2587)

teŋ tuş ḳıl-: eşitlemek

-*ḳılmaŋlar taŋrıḳa (4) teŋ tuş siler bilür siler* (TİEM 73 4r/4)

tewe ḳıl-: deve kurban etmeyi Allah'ın nişanlarından saymak

-*tewe ḳıldımız anı(8) silerke taŋrı nişānlarındın* (TİEM 73 244r/7)

tıltaġ ḳıl-: bahane bulmak

-*ḳılmaŋlar taŋrını (9) tıltaġ andıŋızlarḳa eḍgülük ḳılmaḳıŋızlarḳa ḳorḳmakıŋızlarka aşıtı ḳılmaḳıŋızlar kişiler ara* (TİEM 73 27r/9)

toḳış ḳıl-: savaşmak

-*anlar kim toḳış ḳılurlar (5) anlar küç kılındılar* (TİEM 73 245v/4)

toḳuş ḳıl-: cihat etmek, savaşmak

-*taḳı bilmedi mü taŋrı anlarnı kim toḳuş ḳıldılar sizdin (2) ṣabr ḳılġanlarnı* (TİEM 73 51v/1)

töben ḳıl-: alt-üst olmak, tersine dönmek

-*takı kim keltürse esizligni töben kılur yüzleri ot içinde* (TİEM 73 280v/2)

tusu ḳıl-: faydalı olmak

-*ol ot maŋa tusu ḳıldı* (DLT, CIII, 224-7)

tusuş ḳıl-: tedavi etmek, efsun yapmak

-*aylur kim ol tusuş ḳılıġlı* (TİEM 73 429v/8)

tutaşı körklüg ḳıl-: sürekli yararlı iş yapmak

-*aḳar anıŋ altınında arıḳlar meŋü ḳalıġlılar anıŋ içinde tutaşı körklüg ḳıldı taŋrı (5) aŋar rūzini* (TİEM 73 414v/4)

uçuzluk ḳıl-: baş eğmek, boyun bükmek

-*anlarḳa kim uçuzluḳ ḳılur közleriŋizler (8) bermesük anlarḳa taŋrı eḍgülük* (TİEM 73 165v/7)

ugka ḳıl-: tanık tutmak

-*ḳıldıŋızlar ok siler taŋrını siler üze uġḳa* (TİEM 73 202v/9)

ulamtılık ḳıl-: sürekli etmek, devamlılık göstermek

-*ötemegey anı saŋa meger ulamtılık ḳılsaŋ anıŋ üze turuḳup* (TİEM 73 45r/8)

ulaşıklık ḳıl-: akrabalık kurmak, soy bağlantısı kurmak

-*ḳıldılar anıŋ ara takı permler ara (6) ulaşıḳlıḳ* (TİEM 73 329v/6)

ulug artukluk ḳıl-: büyüklenmek, kibirlenmek

-*yana artuḳluḳ ḳılġay ok siler uluġ artuḳluḳ ḳılmaḳ* (TİEM 73 206r/5)

ulug ḳıl-: büyük olmak, büyümek

- *kim ḳorḳsa örter (9) andın esizliglerini uluġ ḳılur aŋa yanutını* (TİEM 73 413v/9)

- *yme sen uluġ ḳılıḳlıḳ üze sen* (TİEM 73 418v/3)

uluglık ḳıl-: büyüklük taslamak

-*yaramas saŋa kim uluġlıḳ ḳılmaḳ anıŋ içinde* (TİEM 73 113v/1)

ulugluk ḳıl- : büyüklenmek, kibirlenmek, böbürlenmek, büyüklük taslamak

-*uluḳluḳ ḳılmaŋlar meniŋ üze keliŋler maŋa boyun sügli bolup* (TİEM 73 276v/2)

ulugsıglık ḳıl-: büyüklenmek, inad gösterip hakka boyun eğmemek, büyüklük taslayarak ve inad göstererek kabul etmemek

-*tegme yolı kelse silerke yalavaç tilemes birle etözüŋüzler uluġsıḳlıḳ ḳıldıŋızlar (8) bir ḳayunı* (TİEM 73 10v/7)

-*uluġsıġlıḳ ḳıldılar, erdiler bir boḍun yazuḳluġlar* (RKT 28/ 15b1)

-*tegme yolı kelse silerke yalavaç tilemes birle etözüŋüzler uluġsıġlıḳ ḳıldıŋızlar (8) bir ḳayunı* (TİEM 73 10v/7)

ulugsılık ḳıl-: büyüklenmek

-*aydı bir gürūh anlar kim uluġsıḳlıḳ ḳıldılar (8) anıŋ bodunından anlarḳa kiç küçsüz tutuldılar* (TİEM 73 119v/7)

umınç ḳıl-: ümit etmek

-*ḳorkut(t)ı bağırsaḳ turur kim dünyāda … tın umınç kıldı bağışlağlı kim rüsvālıḳnı āşkārā kıldı* (TİEM 73 192r/9)

unmaslık ḳıl-: gevşeklik göstermek, korkaklık göstermek

-*unmaslıḳ ḳılmaŋlar (7) boḍunnı tilemek içinde* (TİEM 73 71r/6)

uşak uşak ḳıl-: küçük parçalara ayırmak

-*yana aḍnayur sen anı sarġarmış yana ḳılur anı (336r/1) uşaḳ uşaḳ* (TİEM 73 336r/1)

uwutlug ḳıl-: utanmak

-*aḳar (7) anıŋ altınındın arıḳlar ol kün uwutluġ ḳılmaz taŋrı yalavaçını anlar kim ketgündiler anıŋ birle* (TİEM 73 415v/7)

uvutlug ḳıl-: utanmak

-*ḳorkuŋlar taŋrıdın rüsvā uvutluġ ḳılmaŋlar mėni* (RKT 30/ 28b3)

üf tüf ḳıl-: üflemek, sıkılmak

-*yme yalġançı üf tüf ḳılıġlı kişiler şerrindin tügünler içinde* (TİEM 73 450r/4)

ülüş ülüş ḳıl-: bölümlere ayırmak, parçalara bölmek, Kur'an'ın bir kısmına inanıp bir kısmına inanmamak (TİEM 73 195v/4)

-*anlar kim ḳıldılar (4) oḳıġunı ülüş ülüş* (TİEM 73 195v/4)

ürüŋ saçlıg ḳıl-: saç ağarmak, saçı ağarmış olmak, ihtiyarlamak

-*neteg ḳutḳarur siler egrilse siler (3) ol kün ḳılur oġlanı ürüŋ saçlıġ* (TİEM 73 426r/3)

yüzüŋni açıg ḳıl-: yanağı bükmek, kibirlenmek, böbürlenmek

-*açıg ḳılmaġıl yüzüŋni (2) kişilerke yörimegil yer içinde küwezlenü* (TİEM 73 300v/1)

yagılık ḳıl-: düşmanlık etmek

-*yaġılıḳ ḳılurlar yer içinde sezāsızın bu ögür olarka açıtıġlı ḳın* (RKT 36 / 28a1)

yakınlık ḳıl-: yakın tutmak

-*ḳamuġ neŋ yaḳınlık ḳılur kör bakın* (KB 605)

yalgan ḳıl-: yalan söylemek

-*eger korksalar yalgan ḳılmaḳlarındın silerke anlar kim tandılar* (TİEM 73 70v/4)

yalgançı alı ḳıl-:büyücülüğü sanat haline getirmek

-*ol kim ḳıldılar yalġançı alı turur* (TİEM 73 231r/9)

yalgançılık ḳıl-: büyücülük yapmak

-*yalġançılıḳ ḳılġıl bizli ara (8) taḳı seniŋli ara* (TİEM 73 230v/7)

yaltga ḳıl-: alay etmek, maskaraya almak

-*ol anı yaltġa ḳıldı* (DLT, CIII, 432-13)

yaŋılmak ḳıl-: şeklini değiştirmek, tanınmaz hale getirmek

-*aydı yaŋılmaḳ ḳılıŋlar aŋar taḫtını körelim (7) köni tuta bilür mü* (TİEM 73 276r/6)

yap yup ḳıl-: hile yapmak

-*yap yup kıldı* (DLT, CIII, 159-3)

yaraġlıġnı yok ḳıl-: hakkı ortadan kaldırmak, hakkı batılla gidermek

-*yok ḳılsalar anıŋ birle yaraġlıġnı tut (t)ılar meniŋ belgülerimni* (TİEM 219r/6)

yaraġsız ḳıl-: güçsüz kılmak

-*yok yoḍun boldı ol kim ḳıldılar anıŋ içinde yaraġsız ol ḳılur erdiler* (TİEM 73 164r/9)

yaraġsızını yoḳ yoḍun ḳıl-: batılı ortadan kaldırmak

-çıḳarsa yaraġlıġnı yok yoḍun ḳılsa (5) yaraġsızını neçeme tilemese yazuḳluġlar yaʿnm kāfirler (TİEM 73 132r/5)

yaraġsızın artuḳluḳ ḳıl-: haksız yere taşkınlık yapmak

-ḳaçan ḳutġarsa olarnı ançada anlar artuḳluḳ ḳılurlar yer içinde yaraġsızın (TİEM 73 155v/1)

yaraġsızın uluġsıġlıḳ ḳıl-: haksız olarak büyüklük taslamak

yme ʿād boḍunı uluġsıġlıḳ ḳıldılar (7) yer içinde yaraġsızın aydılar kim ol küçlügrek bizdin küçün (TİEM 73 349v/ 7)

yas ḳıl-: zarar vermek

-söz erk yetmes anlarḳa yas ḳılu ap yme asıġ ḳılu (TİEM 73 232v/8)

yawaşlıḳ ḳıl-: iffetini korumak, iffetli olmak, çekingen durmak, sakınmak, çekinmek

yawaşlıḳ ḳılsun anlar kim bulmaslar (5) niḳāhnı muŋsuz ḳılġınçaḳa tegi (TİEM 73 257r/4)

yavaşlıḳ ḳıl-: iffetli olmak

-kim bolsa muŋsuz yavaşlıḳ ḳılıp özin yıgsun (TİEM 73 58v/2)

yawuz işni ḳıl-: kötülük yapmak

-ḳaçan ḳılsalar yawuz işni ayturlar buldumız (7) anıŋ üze atalarımızını taŋrı fermānladı biziŋke (TİEM 73 114v/9)

yawuz ḳıl-: kötülük etmek, fenalık yapmak

-eger eḍgülük ḳıldıŋız erse eḍgülük kıldıŋızlar özüŋizlerke eger yawuz ḳılsa siler aŋar ok ḳaçan kelse keḍinki ʿazāb (2) vaktı (TİEM 73 206v/1)

yawuzluḳ ḳıl-: kötülük işlemek

-aydılar taŋrı ḳılmasun bilmedimiz anıŋ üze bir yawuzluḳ (TİEM 73 177v/5)

yawuzluḳdın ḳıl-: kötülük işlemek

-taḳı anı kim kıldı yawuzlukdın ārzūlar kim (4) eger bolsa anıŋ arasında taḳı anıŋ arasında yıraḳ oruḳ (TİEM 73 41r/3)

yazuk ḳıl-: 1. günah işlemek

-taḳı kim kim örtse anı ḥakmkat üze yazuḳ ḳılġan turur (TİEM 73 37r/8)

-sorulmaz sizler andın kim yazuk kıldımız (RKT 33/ 45b1)

2. suç işlemek

-anlar kim āzārlaturlar kertgünügli erenlerni (3) kertgünmiş ḳunçuylarnı nerse yazuḳ ḳılmadın kötürdiler ök yalġan söz yme belgülüg yazuḳ (TİEM 73 310v/3)

yer erkligi ḳıl-: halife tayin etmek, tasarruf hakkı vermek, yerine geçirmek

-neteg kim uḍulayu yer erkligi ḳıldımız anlarnı anlarda öŋdün erdiler (TİEM 73 260v/2)

-takı kıldılar eḍgülükler uḍulayu yer erkligligi ḳılġay olarnı (2) yer içinde (TİEM 73 260v/1)

yıraḳ ḳıl- : yerinden uzaklaştırmak, def etmek

-kim yıraḳ ḳılsa otdın kigrülse uçmaḳḳa (6) ḳurtuldı ok (TİEM 73 56r/5)

yişin ḳıl-: çökermek

-*ḳılur ig kişiniŋ yüzini yişin* (KB 4675)

yiti ḳıl-: keskinleştirmek

-*oḳısa açılġay yiti ḳıl bu söz* (KB 927)

yoḳ ḳıl-: 1. yok etmek, heba etmek, boşa çıkarmak

-*yoḳ erdim yarattıŋ yana yok ḳılıp* (AH 9)

- *yok ḳılsalar anıŋ birle yaraġlıġnı tut(t)ılar meniŋ belgülerimni anı kim ḳorkut(t)ılar (7) eliglemek* (TİEM 73 219r/6)

- *anlar kim taplamadılar anı kim indürdi Taŋrı, yok kıldı ʿamellerini* (RKT 37/ 9a1)

2. iptal etmek, boşa çıkarmak, batıl göstermek (TİEM 73 219r/6)

- *yok ḳılsalar anıŋ birle yaraġlıġnı* (TİEM 73 219r/6)

yolsuzluḳ ḳıl-: sapıklığa düşmek, azgınlık yapmak

- *ol yaġı ol yolsuzluḳ ḳılıġlı belgülüg* (TİEM 73 281r/4)

yolsuzluḳ ḳıl- hem boynaġuluḳ ḳıl- azmak, zulmetmek, haksızlık etmek

-*barıŋlar ikegü Firʿavn tapa, ol yolsuzluḳ kıldı hem boynaġuluḳ ḳıldı* (RKT 31 / 46b2)

yoltġa ḳıl-: alay etmek, maskaraya almak (DLT, CIII, 432-13)

yultġa ḳıl-: alay etmek, maskaraya almak

-*ol anı yultġa ḳıldı* (DLT, CIII, 432-13)

yumşaḳlıḳ ḳıl-: nazik davranmak

-*keldürsün silerke yemlükni andın yumşaḳlıḳ ḳılsun (2) bildürmesün silerni kim erseke* (TİEM 73 216r/1)

yap yup ḳıl-: hile yapmak

-*yap yup kıldı* (DLT, CIII, 159-3)

yüreksizlik ḳıl-: gevşemek, korkaklık göstermek, zayıf düşmek, yılmak, tedirgin olmak

-*eger körgit(t)i erse olarka köp yüreksizlik kılgay erdiŋizler tartışġay erdiŋizler iş içinde* (TİEM 73 135r/9)

-*körkitür saŋa olarnı taŋrı tüşüŋ içinde azḳına eger körkitse olarnı üküş yüreksizlik ḳılur erdiŋiz* (RKT 29/ 3b3)

55 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

tağlar ḳıl-: dağlar yaratmak

-*ol ol iḍi tart(t)ı çözdi kerdi yerni taḳı ḳıldı anıŋ içinde ekki ḳoş tağlar (8) arıḳlar* (TİEM 73 183r/7)

tar ḳıl-: zorlamak

-*olturtuŋlar ol urağutlarnı ol yerde kim siler oldurdıŋızlar (413r/1) baylıḳıŋızlardın ḳor yas tegürmeŋler anlarḳa tar ḳılmaḳıŋız anlar üze* (TİEM 73 413r/1)

tar ḳıl-: daraltmak, kısmak

-*yana kimni tilese kim azıtmaḳ anı ḳılur köksin köŋlin tar terslikin andaġ kim (4) aġar teg yükser teg kök içinde* (TİEM 73 107v/3)

teŋlig ḳıl-: canlı hale getirmek

-*ḳılmadımız anlarnı (3) tenlig yemesler aşnı yme ermesler meŋgü ḳalıġlılar* (TİEM 73 235r/3)

terslik ḳıl-: güçlük çıkarmak

-*tilemes taŋrı ḳılsa siler üze terslik yok kim tiler sizlerni arıtsa (2) tükel ḳılsa niʿmetini* (TİEM 73 81r/1)

tirilgüler ḳıl-: geçimlikler vermek

-*ornat(t)ımız ok silerni yer içinde ḳıldımız silerke anıŋ içinde tirilgüler* (TİEM 73 113r/5)

töpen ḳıl-: ters yüz etmek, baş aşağı getirmek

-*Taŋrı töpen ḳıldı olarnı anı kim ḳazġandılar* (RKT 26/ 53b3)

töşek ḳıl-: (yeryüzünü) beşik gibi yapmak

-*ḳılmaz miz yerni töşek* (TİEM 73 432r/8)

tükel ḳıl-: 1. tamamlamak, ikmal etmek

-*tükel kılıŋlar menim ʿahdimni tükel ḳılayın siziŋ ʿahdiŋizni (2) mendin ḳorḳuŋlar* (TİEM 73 6r/1)

-*vaʿde ḳıldımız Musāḳa otuz tün, tükel ḳıldımız anı on birle* (RKT 28/20b2)

2. yerine getirmek

- *tükel kılıŋ taŋrı bıçıġnı ḳaçan kim baçıġ kılsa sizler sımaŋlar* (RKT 30/ 79b2)

3. bollaştırmak, tamamlamak

-*tükel ḳıldı siler üze açuḳluġ niʿmetini takı örtüglügni* (TİEM 73 300v/5)

4. tamamen edā etmek, iyice halletmek, tamamen yerine getirmek

-*bulġay taŋrı ʿuḳūbetini anıŋ üskinde tükel ḳılġay aŋar (4) saḳışnı* (TİEM 73 258r/3)

tünni keḍim ḳıl-: geceyi elbise yapmak

-*ol ol iḍi ol ḳıldı silerke tünni keḍim örtüg* (TİEM 73 264r/9)

tünni ḳıl-: geceyi yaratmak

- *ol ol iḍi kıldı silerke tünni amrulsa siler anıŋ içinde kündüzni körkütügli* (TİEM 73 159v/1)

tünni amrulgu ḳıl-: geceyi dinlenme zamanı olarak yaratmak

-*yarıġlı taŋlarnı taḳı ḳıldı tünni amrulġu künni (3) aynı saḳışlıġ* (TİEM 73 104v/2)

tüp tüz ḳıl-: düzgün, güzel bir şekilde ortaya koymak

-*ḳaçan kim tüp tüz ḳılsa-miz anı, ürse men anıŋ içinde* (RKT 30 / 21b3)

tüşni ḳıl-: rüyayı yapmak, rüyayı yerine getirmek (Mirac gecesindeki temaşaya işaret edilmektedir)

-*ḳılmadımız (4) ol tüşni kim körgüt(t)imiz saŋa meger yalġan kişilerke* (TİEM 73 210v/3)

tüz ḳıl-: yerle bir edilmek, yok edilmek

-*ol kün sewer anlar kim tandılar (5) boyun kerdi yalavaçḳa eger tüz kılsa anlar birle* (TİEM 73 63v/5)

umas ḳıl-: aciz bırakmak

-*anlar umas ḳılıġlılar tep* (TİEM 73 136v/7)

unmas ḳıl-: aciz bırakmak, güçsüz bırakmak

-*ermes siler unmas ḳılıġlılar* (TİEM 73 108v/1)

- *tutsa olarnı tezginmekleri içinde ermes olar unmas ḳılıġlılar* (RKT 30/ 52b3)

üküş ḳıl-: çoğaltmak, artırmak

-*aydılar ay nūḥ üstereşdiŋ biziŋ birle üküş ḳıldıŋ biziŋ birle üsterişmekni keltürgil biziŋke anı* (TİEM 73 165v/9)

üküş ḳıl-: çok … yapmak

-*eger bilür bolsa men örtüglügni üküş ḫayrnı ḳılgatım tegmegeti maŋa yawuzluḳ* (RKT 28/ 57b2)

üstünini altın ḳıl-: üstünü altına getirmek, alt üst etmek

-*ḳıldımız üstünini altın yaġdurdumuz (3) anlar üze taşlar batıġdın* (TİEM 73 195r/2)

üstünini astın ḳıl-: altını üstüne getirmek, yok etmek

-*ḳaçan keldi erse (2) yarlıġımız ḳıldımız anıŋ üstünini astın yaġdurdımız anıŋ üze taşlar tupraḳdın* (TİEM 73 169r/2)

yaḍım ḳıl-: yaymak, döşek açmak

-*ol iḍi kim ḳıldı silerke yerni yaḍım belgülüg ḳıldı (3) silerke anıŋ içinde* (TİEM 73 230v/2)

yagı ḳıl-: düşman etmek, düşman kılmak

-*takı mundaġoḳ ḳıldımız tegme yalavaçḳa yaġı (4) kişiler yeklerindin* (TİEM 73 106r/3)

yakın ḳıl-: yaklaştırmak, yakın kılmak, himayesine almak

-*oḳıdımız anı taġ yıŋaḳındın saġ ḳolça yaḳın ḳıldımız anı rāz aymakka* (TİEM 73 226r/2)

yangu yer ḳıl-: toplanma yeri, dönme yeri yapmak

-*ançada kim ḳıldımız (15r/1) ewni yangu yer kişilerke* (TİEM 73 14v/9)

yaŋluk ḳıl-: insan yaratmak, insan olarak yaratılmak

-*ol ol iḍi yarat(t)ı suwdın yaŋlukḳ ḳıldı anı (8) ulaşıḳlıḳ yawuḳluḳ* (TİEM 73 265v/7)

yanut ḳıl-: cevab vermek, ödüllendirmek, karşılık vermek

-*cefa ḳıldaçıŋḳa yanut ḳıl vefa* (AH 237)

-*anlar anlarḳa turur (5) ḳat ḳat yanut ḳılmışları üçün* (TİEM 73 314r/5)

yaraġlıġ ḳıl-: güç vermek, lütfetmek

-*aydı ay atam bu turur meniŋ tüşümnüŋ yanışı munda öŋdün ḳıldı oḳ anı iḍim (7) yaraġlıġ* (TİEM 73 181v/70)

yaşnaġan çerāg ḳıl-: parıl parlayan bir lamba yaratmak (güneş)

- *takı ḳıldımız çerāġ yaşnaġan* (TİEM 73 433v/2)

yava ḳıl-

boşa çıkmak, boşa çıkarmak

-anlar kim tandılar yandılar taŋrı yolından yava ḳıldı işlerni (TİEM 73 372v/4)

yerni amrulgu ḳıl-: dünyayı dinlenme yeri olarak yaratmak

-kim ḳıldı yerni amrulġu (4) takı ḳıldı anıŋ arasında arıḳlar kıldı aŋar bekümiş tağlar taḳı ḳıldı ekki teŋiz arasında (5) yıġḳu (TİEM 73 278v/3)

yerni töşek kökni kötrüm ḳıl-: yeri döşek göğü kubbemsi tavan yapmak

-ol iḍi kıldı silerke yerni töşek kökni kötrüm (TİEM 734r/2)

yerni töşek ḳıl-: arzı döşek gibi yaratmak, düzenlemek

-ḳılmaz miz yerni töşek (TİEM 73 432r/8)

yerni turġu ḳıl-: arzı toplanma yeri haline getirmek

-ḳılmadımız mu yerni turġu (TİEM 73 432v/1)

yeti kat kökler ḳıl-: yedi kat gök yapmak

-ḳıldı anlarnı yeti ḳat kökler (2) ekki kün içinde (TİEM 73 349v/1)

yıġaçlarnı yüklüg ḳıl-: ağaçları (meyveye) aşılamak

-takı ıḍtımız yellerni yıġaçlarnı yüklüg ḳılıġlı indürdimiz kökdin suwnı içürdimiz anı (TİEM 73 193r/7)

yoḳ yoḍun ḳıl-: 1. yok etmek, ortadan kaldırmak

-ḳaçan ewrülse tavrayur yer içinde artaḳlıḳ ḳılsa anıŋ içinde yok yoḍun ḳılsa tarıġçılıḳnı (6) kölükler uruġnı (TİEM 73 24v/5)

-belgürtse yaraglıgnı yok yoḍun kılsa yaragsızını neçeme taplamasa yazukluklar yaʿnm kāfirler (RKT 28/ 68a1)

2. boşa çıkarmak

-anlar taplamadılar anı kim kuḍı ıḍtı taŋrı yok yoḍun kıldı (8) işlerini (TİEM 73 207r/6)

- yaraşı bolur anıŋ üze söz yok yoḍun kılur miz anı yok yoḍun kılmak (TİEM 73 207r/6)

3. dumura uğratmak, helak etmek, kökünden kazımak

- yaraşı bolur anıŋ üze söz yok yoḍun kılur miz anı yok yoḍun kılmak (TİEM 73 207r/6)

yoḳ yoḍunluḳ ḳıl-: helak etmek, yok etmek, ortadan kaldırmak

-anlarnı kim aydınızlar okıġaylar olarnı yanut bermegeyler anlarḳa ḳıldımız anlar ara yoḳ yoḍunluk (TİEM 73 218v/9)

yoḳsuz ḳıl-: zayi etmek, boşa çıkarmak

-bütünlükün taŋrı žāymʿ kılmas yaʿnì yoksuz kılmas eḍgülükni ḳılıġlılarnıŋ yanutını (TİEM 73 151v/8)-biz yoḳsuz kılmaz-miz eḍgülük ḳılıġlılarnıŋ yanutı(n) (RKT 28/ 45b2)

yolçı ḳıl-: delil kılmak

-körmez mü sen iḍiŋni neteg kim < köligelig yaḍar > eger tilese (8) kılġay erdi anıŋ üze yolçı (TİEM 73 264r/8)

yolsuz ḳıl-: saptırmak, yoldan çıkarmak

-tiler yek (8) kim yolsuz ḳılmaḳ olarnı ıraḳ yolsuz bolmaḳ (TİEM 73 65v/8)

-ey iḍim, anıŋ birle kim yolsuz kıldıŋız mėni… yer içinde yolsuz ḳılġay oḳ men olarnı yumḳıların (RKT 30 / 24b1)

yüŋül ḳıl-: 1. hafifletmek

-tileyür taŋrı kim yüŋül kılmak silerdin (3) yaratıldı kişiler kewrek (TİEM 73 62r/2)

-tileyür taŋrı kim yüŋül ḳılsa sizdin (RKT 26/ 7a2)

2. hissi ve manevi şeylerde hafife almak, küçümsemek, hataya düşürmek

- yüŋül ḳılmasun ok seni anlar kim (4) sezik sezinmezler (TİEM 73 298r/3)

3. silahsız bir şekilde savaşa çıkmak

-çıḳıŋlar yüŋüller yaʿnm yigitler agırlar yaʿnm ḫāceler ḳatıġlanıŋlar māllarıŋız birle (7) özleriŋiz birle taŋrı yolı içinde (TİEM 73 143r/6)

yüzleri ot içinde töben ḳıl-: Cehennemde yere çarpılmak, yüzü koyun yere düşürülmek, yüzleri üste ateşe atılmak

-takı kim keltürse esizligni töben kḳılur yüzleri ot içinde (TİEM 73 280v/2)

tapınġu taŋrı ḳıl-: tapınacak tanrı / put yapmak

-ay mūsā kılġıl biziŋke tapunġu taŋrı neteg kim olarnıŋ (9) tapunġu taŋrıları turur aydı siler biligsiz boḍun siler (TİEM 73 124r/8)

yaruḳluḳ ḳıl-: aydınlatmak, ışık vermek

-azu ol kişi kim (4) erdi ölüg tirgüzdimiz anı ḳıldımız aŋar aŋar yaruḳluḳ yöriyür anıŋ birle kişiler içinde (TİEM 73 107r/4)

yaruḳluḳnı ḳıl-: ışığı yaratmak, aydınlatmak

-taŋrı sipās taŋrıḳa ol kim yarat(t)ı köklerni yerni kıldı ḳaraŋḳuluḳlarnı (3) yaruḳluḳnı (TİEM 73 95v/3)

yaruḳluḳnı tükel ḳıl-: nurunu tamamlamak

-tilerler kim söndürmek taŋrı yaruḳluḳnı agızları birle tilemes taŋrı meger kim tükel ḳılmaḳ yaruḳluḳnı (3) neçeme tilemese tanıġlılar (TİEM 73 142r/2)

yulduzlarnı ḳıl-: yıldızları yaratmak

-ol ol iḍi ḳıldı (4) silerke yulduzlarnı yol oŋarsa siler anıŋ birle (TİEM 73 395r/9, TİEM 73 104v/3)

taŋrı atını yāḍ ḳıl-: (kurban keserken) Allah'ın adını anmak

-yād kılġaylar taŋrı atını (5) belgülüg künler içinde (TİEM 73 244v/4)

taŋrıḳa takı yalavaçıŋa eḍgülük ḳıl-: Allah'a ve peygamberine yararlı bir iş yapmaktan kinaye Allah'a ve Resulüne itaat etmek

-yana kim yarlıġḳa utru barsa silerdin taŋrıḳa takı yalavaçıŋa ḳılsa eḍgülük (TİEM 73 306r/5)

taŋrıḳa ḳıl-: Allah'ı (yarattıklarından) ayırmak

taŋrıḳa tanuḳluḳnı aḍaḳın ḳıl-: şahitliği Allah için yapmak

- *tanuḳ ḳılıŋlar ekki tanuḳ köni (413v/1) silerdin aḍakın ḳılıŋlar tanuḳluḳnı taŋrıḳa* (TİEM 73 291v/3)

tapuġ ḳıl-: 1. kulluk etmek, hizmet etmek-yawa ḳılma ṭaʿat tapuġ kıl tuçı (KB 362)

-taŋrıḳa ol (5) kökler yerler örtüglügi aŋar yanar iş kamuġ tapuġ kılġıl aŋar köŋül urġıl anıŋ üze (TİEM 73 173r/5)

2. kurban sunmak

-okıġıl anlar üze ādem yalavaçnıŋ ekki oġlanı sawı kertülüg birle ançada tafraġu tapuġ ḳıldılar tafnaġu tapuġ bezerlendi olarda birisindin (KB, TİEM 73 173r/5)

teŋrike tapuġ ḳıl-: Allah'a kulluk etmek

-secde ḳılıŋlar teŋrike tapuġ ḳılıŋlar (TİEM 78 389r/1)

uçaŋur ḳıl-: rükū kılmak, (namazda) ayaktayken sırt yere paralel olacak şekilde eğilmek

- *uçaŋur ḳılıŋlar uçaŋur ḳılıġlılar birle* (TİEM 73 6r/5)

yükünü yaʿni ḳotġılıḳ ḳıl-: secde etmek

-kiriŋler ḳapuġḳa yüknü yaʿnm ḳotġılıḳ ḳılu aytıŋlar töke bergil örtgey miz silerniŋ yaŋluḳlarıŋızn (TİEM 73 7r/9)

73) TÜRKÇE İSİM+ ḲILIN-

6 örnekte görülür. Manevi anlamda kullanılır:

urun ḳılın-: yüksek sesle ad anmak, ihlāl kılınmak

- *çınok ḥarām ḳıldı siler üze özi ölmişni aḳar ḳannı toŋuz (4) etini ol nekni kim urun ḳılındı anıŋ birle taŋrı aḍnaġıḳa* (TİEM 73 20r/4)

tükel kılın-: tam, eksiksiz verilmek

- *aydı barġıl kim uḍsa saŋa anlardın çın tamuġ yanutıŋızlar (9) tükel ḳılınmış yanut* (TİEM 73 210v/9)

- *tükel ḳılnur ḳamuġ et-öz anı kim ḳıldı* (RKT 25/ 17b3)

yaḳın kılın-: yakın olmak, yaklaştırmak

- *hergiz küwezlenmes ʿmsā (2) bolmaḳdın kul taŋrıka ap fermşteler yaḳın ḳılınmışlar* (TİEM 73 78v/2)

yawuk kılın-: yaklaştırılmak

- *taŋrı müjde berür saŋa kelime birle andın anıŋ atı (4) mesiḥ meryem oglı ʿìsā şerìf ḳılınmışlardın* (TİEM 73 42v/5)

yok ḳılın-: uzaklaştırılmak, sürgün edilmek

- *kesilgeler eligleri hem aḍakları ḫilāfınça azu yoḳ ḳılınġalar yerdin* (RKT 27 / 42b2)

yüŋül ḳılın-: hafifletilmek, hafifleştirilmek

- *ḳaçan körse anlarnı kim küç ḳıldılar ḳınnı körlürler* (TİEM 73 202r/8)

74) TÜRKÇE İSİM+ ḲIŞ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yalġan söz kış-: iftira etmek

- *keldürmegeyler yalġan söz kışsa anı anlarnıŋ (4) eligleri üze aḍakları üze* (TİEM 73 407v/3)

75) TÜRKÇE İSİM+ KİGRÜL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

uçmaḳḳa kigrül-: cennete sokulmak

- *kim yıraḳ ḳılsa otdın kigrülse uçmaḳḳa (6) ḳurtuldı oḳ* (TİEM 73 56r/5)

76) TÜRKÇE İSİM+ KİGÜR-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

uçmaḳḳa kigür-: cennete sokmak

- *ol kertgünmiş erse anlar kigürgeyler uçmaḳḳa küç tegrülmegeyler ḫurmā urugınıŋ yufka kabınça* (TİEM 73 73r/5)

77) TÜRKÇE İSİM+ KİR-

3 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

terke kir-: ücretle çalışmak

- *bu ekki ḳızımda birisini terke kirmekiŋ üze maŋa sekkiz yıl* (TİEM 73 282r/4)

- *aydı men tiler men kim niḳāḥ kılsam saŋa bu iki ḳızımda birisini, bu iki kim anıŋ üze terke kirse sen maŋa* (RKT 32/ 18a3)

uġḳa kir-: kefil olmak

- *ol uġurda kim kemişürler (2)kalemlerin kımār oḳların anlarnıŋ ḳayusı uġḳa kirür meryemḳa* (TİEM 73 42v/2

uçmaḳḳa kir-: cennete girmek

- *azu sezdiŋizler mü kim kirse siler uçmaḳḳa (5) ḳaçan kelse silerke anlarnıŋ menzegi keçtiler silerde öŋdün* (TİEM 73 25v/4)

-uçuzluḳ ḳıldı yüzler tutaşı tirigke (RKT 31/ 86a31)

78) TÜRKÇE İSİM+ KİZLE-

2 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

tuprak içinde kizle-: toprağa gömmek

- *nek tutar mu anı (200r/1) uçuzluḳ üze azu kizler mü anı tupraḳ içinde* (TİEM 73 200r/1)

yaraġlıġnı kizle-: hakkı saklamak, hakkı gizlemek, hakkın yerine bātılı koymaya çalışmak

- *ḳarışturmaŋız kertü yaraġlıġı bolmaḳı yok yoḍun birle kizler siler yaraġlıġnı siler (5) bilür siler* (TİEM 73 6r/4)

79) TÜRKÇE İSİM+ ḲOḌ-

2 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

tirig koḍ-: öldürmemek, sağ bırakmak, yaşatmak

- *küçsüzleyür alnlarnı bir gürūhnı anlardın boguzlar erdi er oġlanlarını (3) tirig koḍar erdi kızlarını* (TİEM 73 280r/3)

- *öldürgey-miz oğlanlarını yana tirig ḳoḍay-miz tişilerni* (RKT 28/ 11b2)

yalŋuz ḳoḍ-

bırakmak, terk etmek

- *aydılar keldiŋ mü biziŋke tapunsa miz taŋrıka yalŋuz ḳoḍsa miz ol kim tapnur erdi (6) atalarımız keltürgil biziŋke* (TİEM 73 119r/5)

80) TÜRKÇE İSİM+ ḲOL-

4 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

tanuk kol-: şahit getirmek, şahit olması istenmek

- *ol ḳunçuylar keldürür çalpaḳ işni ḳunçuylarıŋızdın tanuḳ ḳoluŋ (3) anlar üze tört tanuḳ silerdin* (TİEM 73 60r/2)

ter kol-: ücret istemek, sevap olarak mükafatlandırılmak istemek

- *eger yüz ewürse siler ḳolmadım silerde bir ter* (TİEM 73 160r/1)

üç kol kol-: üç vadi istemek

- *iki ḳol dinar ma ol üç ḳol ḳolur* (AH 312)

yuluş kol-: fidye istemek

- *anlar yanut bermediler aŋar eger bolsa (5) anlarḳa ne kim yer içindeki altun kümüş yumḳı yme aŋar meŋzer anıŋ birle yuluş ḳolsalar* (TİEM 73 185r/5)

81) TÜRKÇE İSİM+ KOP-

2 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

taŋda ḳop-: sabahlamak, sabah olmak

- *helāk ḳılur tegme nerseni iḍisi yarlıġı birle taŋda ḳoptılar (8) körünmez meger ewleri* (TİEM 73 370r/7)

yarın ḳop-: ertesi gün ayağa kalkmak, uyanmak

- *yarın ḳopsa bolsun yaranlar işi* (AH 492)

82) TÜRKÇE İSİM+ ḲORḲ-

3 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrıdın ḳorḳ-: Allah'tan korkmak

- *kim boyun süse taŋrıḳa yalavaçıḳa ḳorḳsa taŋrıdın saḳnuḳluḳ ḳılsa* (TİEM 73 259r/5)

taŋrıḳa ḳorḳ-: Allah'tan korkmak

- *ḳorḳuŋlar taŋrıḳa menim fermānım tutuŋlar* (TİEM 73 270r/1)

teŋrike ḳorḳ-: Allah'tan korkmak, Allah korkusuyla yanlış işlerden geri durmak

- *ay anlar kim kertgündiler ḳorḳıŋlar teŋrike (5) kertgünüŋler ök yalavaçıŋa* (TİEM 73 399r/4)

83) TÜRKÇE İSİM+ ḲOŞ-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

yalgan koş-: iftira etmek

- *belgürtürmiz anlarḳa belgülerni yana baḳġıl ḳayudın yalġan ḳoşarlar* (TİEM 73 89v/8)

- *kim kim artuḳ ḳılsa taŋrıḳa çın-oḳ yalġan koştı uluġ yazuḳnı* (RKT 26/23b2)

84) TÜRKÇE İSİM+ KÖMÜL-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

tirigle kömül-: canlı canlı gömülmek, ölmeden gömülmek, Araplar cahiliye dönemlerinde kızlarını diri diri gömmüşlerdir.

- *kaçan tirigle kömülmiş kız ʿayāllar (6) sorulsa* (TİEM 73 436v/5)

85) TÜRKÇE İSİM+ KÖN-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

yolḳa kön-: hidayete ermek, doğru yolu bulmak, erişmek, ulaşmak, hidayette kalmak

- *kim yolḳa könse bütünlükün köner (4) öz özine* (TİEM 73 207r/3)

86) TÜRKÇE İSİM+ KÖNDÜR-

3 örnekte görülür. Manevi anlamda kullanılır:

tüz yolḳa köndür-: doğru yola iletmek, hidayete erdirmek

- *ḳaçan yüzlendi erse medyen tuşına aydı (5) bolġay kim iḍim köndürgey meni tüz yolḳa* (TİEM 73 282v/5)

yol köndür-: tarif etmek, yol göstermek, irşad etmek, iletmek, götürmek, hidayet vermek, doğru yoldan ayırmamak, sevk etmek

- *ayġıl yol köndürdi maŋa meniŋ iḍim (4) köni yolḳa yaʿnm müsülmānlıḳ yolına* (TİEM 73 112r/3)

yolḳa köndür-: hidayete erdirmek, doğru yolu buldurmak

- *yana tandılar yana arturdılar tanmaklıknı (7) bolmaġay taŋrı yarlıḳasa anlarnı ap yme köndürse olarnı yolḳa* (TİEM 73 74v/7)

- *Taŋrı yolḳa köndürmes kimni yolsuz ḳılsa* (RKT 30 / 48a2)

87) TÜRKÇE İSİM+ KÖR-

3 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

terk kör-: bir şeyin nasıl olduğunu çabucak görmek

- *terk körgey sen (4) yme körgeyler* (TİEM 73 418v/3)

titrü kör-: dikkatle bakmak, dikkat etmek

- *yaraġlıġ yaraġsızını titrük örüp* (KB 328)

yol kör-: yol görmek

- *bir ikindi aşunġaylar erdi köni yolḳa, neçük yol körerler* (RKT 34 / 16b2)

88) TÜRKÇE İSİM+ KÖRGİT-

2 örmekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

tenlerini arıg körgit-: kendilerini yüceltmek

- *baḳmas-mu sen anlarḳa arıġ körgitürler tenlerini* (TİEM 73 64v/4)

yol körgit-: tarif etmek, yol göstermek, irşad etmek, iletmek, götürmek, hidayet vermek, doğru yoldan ayırmamak, sevk etmek

- *yana üḍürdi iḍisi (3) tevbe berdi anıŋ üze yol körgit(t)i* (TİEM 73 234v/3)

89) TÜRKÇE İSİM+ KÖRGÜZ-

1 örnekte geçer. Maddianlamda kullanılır:

yol körgüz-: yol göstermek, kılavuzluk etmek

- *yol körgüzeyin mü sizke satıgçılık üze* (RKT 38/45a3)

90) TÜRKÇE İSİM+ KÖRKİT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yol körkit-: yol göstermek, tarif etmek, irşad etmek

- *yime yol körkitmez mü olarḳa neçe yoḳattımız anlarda burun boḍunlardın* (RKT 31 / 92b2)

91) TÜRKÇE İSİM+ KÖRSET-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yol körset-: doğru yolu göstermek, hidayete erdirmek

- *ol Taŋrı körsetmez yolnı fāsıḳ ḳavmlerni* (RKT 38/ 61a3)

92) TÜRKÇE İSİM+ KÖRÜN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

uluġ körün-: büyük görünmek, ağır gelmek

- *uluġ köründi ortaḳlar ara ol kim ündeyür siz olarnı aŋar* (RKT 36 / 8b1)

93) TÜRKÇE İSİM+ KÖTRÜL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yer kötrül-: yeryüzünü tersyüz etmek

- *kötrülgey (8) yer taḳı taġlar sınaġaylar bir sınmaḳ* (TİEM 73 420v/8)

94) TÜRKÇE İSİM+ KÖTÜR-

6 örnekte görülür. 4 örnekte maddi anlamda kullanılır:

yük kötür-: 1. yüklenmek, yükü taşımak

- *kaçan örtti erse anı kötürdi yük anıŋ yükini yüŋül* (RKT 28/58b2)

2. hamile kalmak

- *çıkmaz yemişdin çeçek ḳablarındın (3) yük kötürmez hmç tişi yme nekni ḳodmaz meger anıŋ birle* (TİEM 73 352v/3)

yüŋül yük kötür-: hamile olarak taşımak

- *aŋa ḳaçan kim ḳawuştı erse aŋar (6) yük kötürdi yüŋül yük keçti anıŋ birle* (TİEM 73 130r/6)

ün kötür-: yüksek sesle alenen söylemek

- *sewmes taŋrı ün kötürmekni (9) esizlik birle sözdin meger ol kim küç tegrülse* (TİEM 73 75v/8)

yalġan söz kötür-: iftira atmak

- *anlar kim āzārlaturlar kertgünügli erenlerni (3) kertgünmiş ḳunçuylarnı nerse yazuḳ ḳılmadın kötürdiler ök yalġan söz yme belgülüg yazuḳ* (TİEM 73 310v/3)

2 örnekte manevi anlamda kullanılır:

yolḳa kötür-: hak olan yolu göstermek, doğru yolu göstermek

- *biz köndürdimiz anı yolḳa şükr kılıġlı (430v /1) yā'nm- sipāslık kolıglı* (TİEM 73 429r/9)

yüksek orunka kötür-: yüce bir yere yükseltmek, cennete yerleştirmek

- *kötürdimiz anı yüksek orunḳa* (TİEM 73 226r/7)

95)TÜRKÇE İSİM+ KÜḌEZ-

2 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

til küḍez-: dil gözetmek, dile sahip olmak

- *edepler başı til küḍezmek tiyür* (AH 136)

uwut küḍez-: ırzını korumak

- *meryem ʿimrān kızı ol kim küḍezdi (8) anıŋ uwut üfürdimiz anıŋ içinde biziŋ cabraʾìl dāmidin* (TİEM 73 415r/8)

96) TÜRKÇE İSİM+ KÜḌEZİL-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

til küḍezil-: dili korumak, dili sıkı tutmak, diline sahip olmak

- *küḍezilse bu til küḍezlür özüŋ* (AH 158)

97) TÜRKÇE İSİM+ KÜYÜR-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

terk küyür-: çabuk yakmak, alevli ateşte yakmak

- *terk küyürgey otḳa yawlaḳ yalınlıġ* (TİEM 73 450v/4)

98) TÜRKÇE İSİM+ OḲI-

8 örnekte görülür. 7 örnekte maddi anlamda kullanılır:

taŋ atarda oḳı-: sabah namazı kılmak

- *çınok taŋ atarda oḳımaḳ erür ḥāżır bolġu* (TİEM 73 212r/2)

taŋrı bitigini oḳı-: Allah'ın kitabını okumak (Kur'an)

- *bütünlükün anlar oḳırlar taŋrı bitigini aḍaḳın tutarlar namāznı yetrürler* (TİEM 73 318r/3)

taŋrıda aḍın oḳı-: Allah'tan başkasına yalvarmak, Allah'tan başkasından yardım istemek

- *bütünlükün anlar oḳırlar (9) taŋrıda aḍın yaratumazlar bir kuḍġunı eger tirilseler aŋar* (TİEM 73 247r/9)

taŋrıḳa oḳı-: Allah'a yalvarmak

- *ḳaçan kelse anlarḳa suw ḳomı deryā içre köligeler teg okırlar taŋrıḳa ḳatıġsız kılıġlılar bolup (5) aŋa dmnni* (TİEM 73 301v/4)

taŋrını oḳı-: Allah'a dua ve niyazda bulunmak

- *oḳıŋlar taŋrını ḳatıġsız ḳılıġlılar bolup aŋar dmnni* (TİEM 73 342v/7)

yawuz ataġ at birle oḳı-: takma lakapla çağırmak

- *ʿayb ḳılmaŋlar bir ekkindiŋizlerni oḳımaŋlar yawuz ataġ at birle* (TİEM 73 380v/5)

yaḳın yerdin okı-: yakın yerden seslenmek, bağırmak, çağırmak

- *eşitgil ol kün oḳısa oḳıġuçı yaḳın yerdin* (TİEM 73 383v/4)

1 örnekte manevi anlamda kullanılır:

yalavaç oḳı-: peygamberlerin Allah'ın ayetlerini ilan etmesi

- *yalavaç oḳır silerniŋ üze (2) taŋrı nişānlarını belgülügler çıḳarġu üçün* (TİEM 73 414 v/1)

99) TÜRKÇE İSİM+ OḲU-

1 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır.

tanuk oku-: şahit çağırmak, şahit olarak belirlemek

- *oḳuŋlar tanuḳlarıŋızını taŋrıda aḍın (6) eger erse siler çın sözlügliler* (TİEM 73 4r/5)

100) TÜRKÇE İSİM+ OLTUR-

3 örnekte görülür. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

tog oltur-: yüzlerini keder bürümek

-yme yüzler bolġay ol kün anıŋ üze toġ olturmış bolġay (TİEM 73 435r/9)

yanları üze oltur-: yanları üze yatmak (Allah'ı yatarken saygısız bir şekilde anmak)

- *anlar kim yāḍ kılurlar taŋrını (7) aḍaḳın erken olturur erken yanları üze saḳınurlar köklerni yerlerni yaratmaḳ (8) içinde* (TİEM 73 56v/7)

yoḳaru oltur-: yüksekte oturmak

- *ḳaçan ayılsa yoḳaru olturuŋlar, yoḳaru olturuŋlar* (RKT 38/7a2)

101) TÜRKÇE İSİM+ OĐAR-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yol oŋar-: hidayete ermek, doğru yolu bulmak, erişmek, ulaşmak, hidayette kalmak

- *ol ol iḍi kıldı (4) silerke yulduzlarnı yol oŋarsa siler anıŋ birle yazı teŋiz ḳaraŋḳulukları içinde* (TİEM 73 104v/4)

102) TÜRKÇE İSİM+ ORNAT-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır.

teŋçe ornat-: adilane yerleştirmek

- *indürdimiz kökdin suwnı (6) teŋçe ornat(t)ımız anı yer içinde* (TİEM 73 249v/6)

103) TÜRKÇE İSİM+ ÖRT-

9 örnekte geçer. 6 örnekte maddi anlamda kullanılır:

tanukluk ört-: şahitlik gizlemek

- *takı örtmeŋ (8) tanuḳluḳnı* (TİEM 73 37r/8)

teŋizde ört-: denizde boğmak, kaplamak

- *teŋizde ne kim ört(t)i erse anlarḳa* (TİEM 73 232r/4)

tog ört-: kapkara kesilmek

- *örtgey anı toġ anlar tururlar* (TİEM 73 435r/)

tonlarını ört-: elbiselerine bürünmek

- *bilgil ol uġurda örtürler (9) tonlarını* (TİEM 73 163r/8)

uwut ört-: avret yerlerini örtmek

- *ay ādem oġlanları indürdimiz siler üze keḍim örter (2) uwutıŋızlarnı yuŋ tawar saḳnuḳluḳ keḍimi ol yegrek turur* (TİEM 72 114v/1)

yüzlerini ört-: yüzlerini bürümek, örtmek, kaplamak

- *iç tonları teweke türtgü otdın yıḍıg suwdın örter yüzlerini (6) ot* (TİEM 73 192r/5)

3 örnekte manevi anlamda kullanılır:

tünni ört-: geceyi gizlemek

- *ört(t)i tünni kündüz üze ister anı ewe (9) kün ay yulduzlar yarlıġ tutup boyun berigliler anıŋ buyruḳı birle* (TİEM 73 117v/8)

yawuzluḳdın ört-: günahlardan kurtulmak, günahları kapatmak

- *örtgeymiz silerdin yawuzluḳlarıŋızdın* (TİEM 73 127v/8)

yazuk ört-: günahı bağışlamak

- *eger yıġılsalar yuġalsalar bütünlükün taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan ol* (TİEM 73 23r/2)

- *sen biziŋ erkligimiz sen örte bėrgil yazuḳumuznı* (RKT 28/ 32a2)

104) TÜRKÇE İSİM+ ÖRTÜL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır.

yüzleri örtül-: örtünmek, bürünmek

-*andaġ kalı kim örtülse yüzleri bir kesek (4) tündin karaŋkuluk* (TİEM 73 156r/3)

105) TÜRKÇE İSİM+ ÖTE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

tükel öte-: ifa etmek, eksiksiz yapmak, tam olarak yerine getirmek

- *yana ötesünler baçıġlarını tükel ötesünler neẕrlerini ṭavāf kılsunlar (7) erkli ewke yaʿnm kabeka*

(TİEM 73 244v/6)

106) TÜRKÇE İSİM+ SAḲIN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yaŋluk sakın-: insan oğlunu başıboş bırakmamak

- *saḳınur mu yaŋluḳ koḍulmak belgüsüz mühmel* (TİEM 73 429r/2)

107) TÜRKÇE İSİM+ SEW-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yawlak sew-: düşkün olmak, aşırı bir şekilde sevmek

- *sewer siler tawarnı yawlaḳ sewmek* (TİEM 73 442r/3)

108) TÜRKÇE İSİM+ SEWÜN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yaragsızın sewün-: haksız olarak şımarmak

- *sewnür erdiŋizler (8) yer içinde yaraġsızın yme anıŋ birle turur kim küwezlenür erdiŋizler* (TİEM 73 347v/7)

109) TÜRKÇE İSİM+ SEZİN-

2 örnekte geçer. 1 örnekte maddi anlamda kullanılır.

taŋrıḳa sezin-: Allah hakkında zanda bulunmak

- *tegdi köŋüller boġuzlar başıŋa (7) seznür siler taŋrıḳa seziklerni* (TİEM 73 304r/7)

1 örnekte maddi anlamda kullanılır:

yaraġsızın sezin-: haksız olarak büyüklük taslamak

- *yaraġsızın sezindiler anlar biziŋ tapa yandurulmaslar* (TİEM 283r/7)

110) TÜRKÇE İSİM+ SI-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yarlıgüġ sı-: 1. asi olmak, emre karşı gelmek

- *yarlıg sıdı ādem iḍisiŋe vakti nā- ḫoş boldı* (TİEM 73 234v/2)

111) TÜRKÇE İSİM+ SIĠIN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

taŋrıka sıġın-: Allah'a sığınmak

- *meger küwezlik ermes anlar tegnigli aŋar sıġıŋıl (8) taŋrıḳa* (TİEM 73 345r/8)

112) TÜRKÇE İSİM+ SIKA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yawuzluḳ sıḳa-: kötülük dokunmak

- *ewrüldiler niʿmet birle (2) taŋrıdın takı artuk eḍgülük birle sıḳamadı anlarnı yawuzluḳ taḳı uydılar taŋrınıŋ ḫoşnūdlukıŋa* (TİEM 73 55r/2)

113) TÜRKÇE İSİM+ SÖNDÜRÜL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yulduzlar söndürül-: yıldızların parlaklığının yok edilmesi

- *ḳaçan kim yulduzlar söndürülse* (TİEM 73 431r/3)

114) TÜRKÇE İSİM+ SÖZLE-

5 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

uşaḳ sözle-: koğuculuk yapmak

- *yoŋama kişig sen uşaḳ sözleme* (KB 4108)

utru sözle-: 1. karşı gelmek, muhalefet etmek

- *ḳaçan yüz utru sözleseler (266v/1) biligsizler ayurlar asanlıḳ* (TİEM 73 265r/9)

2. karşılıklı konuşmak, hitab etmek

- *ḳılgıl etgil kemini biziŋ közün biziŋ yarlıġımız birle utru sözlemegil meniŋ birle* (TİEM 73 166r/6)

yalġan sözle-: yalan söylemek, iftira atmak

- *ol ortaḳlarıŋız anlar kim yalġan sözler erdiŋizler* (TİEM 73 97r/7)

yaşru sözle-: 1. gizlice söylemek, sesi alçaltmak, alçak sesle okumak, konuşmak

- *yaşru sözlegeyler olar ara turmadıŋızlar meger on kün* (TİEM 73 233v/3)

- *ançada yaşru sözledi yalavaç cüftler(i)niŋ amarısıŋa bir söz* (RKT 38/89b1)

2. gizlemek, sır vermek, belli etmemek yahut tesirini kalbinde hissetmek

- *ḳaçan yaşru sözledi erse yalavaç emeri cüftleriŋe (3) bu sözni* (TİEM 73 414r/2)

yüz utru sözle-: karşılıklı konuşmak, hitab etmek

- *ḳaçan yüz utru sözleseler (266v/1) biligsizler ayurlar esenlik* (TİEM 73 265r/9)

115) TÜRKÇE İSİM+ SÜR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

tilek sür-: 1. istemek

- *ermes tilek sürmek meger taŋrıka* (TİEM 73 100r/9)

2. hüküm vermek

- *neme yawuz tilek sürerler* (TİEM 73 108v/ 6)

116) TÜRKÇE İSİM+ TAḲ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tüy tak-: deli gibi davranmak, delilik belirtisi göstermek

- *ap yme tüy taḳmış kişi az turur ol pend tutar siler* (TİEM 73 421v/4)

117) TÜRKÇE İSİM+ TAN-

5 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrınıŋ belgüleriŋe tan-: Allah'ın ayetlerini inkar etmek

- *anlar kim tandılar taŋrınıŋ belgüleriŋe aŋa tuşmaḳḳa anlar umınçsız boldılar* (TİEM 73 290v/1)

taplamaġu tan-: tanıyamamak, inkar etmek

- *ḳaçan oḳılsa anlar üze belgülerimiz bėlgülügler (5) bilgey sen anlarnıŋ yüzleri içinde tandılar taplamaġu* (TİEM 73 247r/5)7

taŋrıḳa tan-: Allah'a nankörlük etmek

- *anlar kim kertgündiler (3) yaraġsızḳa taḳı tandılar taŋrıḳa* (TİEM 73 292r/3)

taŋrı yolından tan-: Allah'ı inkar etmek, Allah'ın yolundan ayrılmak

- *anlar kim tandılar yandılar taŋrı yolındın yava ḳıldı işlerni* (TİEM 73 372v/4)

yaraşıḳa tan-: hakkı yani Kur'an'ı inkar etmek

- *anlar kim tandılar yaraşıḳa kaçan keldi erse anlarka (6) ermes bu meger cāḏūluk belgülüg* (TİEM 73 315v/5)

118) TÜRKÇE İSİM+ TAP-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

taŋrıḳa tap-: ibadet etmek

- *tapıŋlar taŋrıḳa ortak ḳatmaŋlar aŋar nerseni ataḳa anaḳa eḏgülük ḳılmaḳ (3) yawuḳluḳ iḏisiŋe* (TİEM 73 63r/2)

119) TÜRKÇE İSİM+ TAPUN-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrıda aḍın tapun-: Allah'tan başka tanrılara tapınmak

- *ol kün tergey miz anlarnı anı kim tapnurlar (263v/1) taŋrıda aḍınḳa* (TİEM 73 263v/1)

taŋrıḳa tapun-: Allah'a kulluk etmek

- *ay meniŋ boḍunum tapnuŋlar taŋrıka (4) umnuŋlar keḍinki künke* (TİEM 73 291v/3)

120) TÜRKÇE İSİM+ TARIT-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yerni tarıt-: yeri (insanlar için) düzenlemek, yaratmak anlamında

- *yerni tarıt(t)ımız kemiştimiz anıŋ içinde tüplüg taglarnı* (TİEM 73 193r/4)

121) TÜRKÇE İSİM+ TART-

4 örnekte geçer. 3 örnekte maddi anlamda kullanılır:

til tart-: dilini çıkartmak, sarkıtmak

- *eger yüklese sen anıŋ üze til tartar azu ḳoḍsa anı til çıḳaru* (TİEM 73 129r/2)

tüplerindin tart-: dibinden veya kökünden sökmek

- *küç birle tartar erdi (8) kişilerni andaġ ḳalı anlar uzun beḍük ḫurmā tüplerindin tartıp* (TİEM 73 390v/8)

uzunçura ekki köz tart-: göz dikmek

- *uzunçura tartmaġıl ekki közüŋni anıŋ tapa (2) kim erinçlendürdimiz cüftler anlardın ḳaḍgurmaġıl anlar üze kuḍı tutḳıl ḳanatıŋnı kertgünüglilerke* (TİEM 73 195v/1)

1 örnekte manevi anlamda kullanılır:

yerni tarıt-: yeri (insanlar için) düzenlemek, yaratmak anlamında

- *yerni tarıt(t)ımız kemiştimiz anıŋ içinde tüplüg taglarnı* (TİEM 73 193r/4)

122) TÜRKÇE İSİM+ TAŞU-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yinçü taşu-: inci çıkarmak

- *çıḳar ol ekki teŋizdin taşur yinçü uşaḳ yinçü* (TİEM 73 392v/6)

123) TÜRKÇE İSİM+ TAT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yıġaçnı tat-: ağacın meyvesinden yemek

- *ḳaçan tat(t)ılar erse yıġaçnı belgürdi (4) ol ekkegüke uwıt yinleri* (TİEM 73 114r/3)

124) TÜRKÇE İSİM+ TATIT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tamaḳ tatıt-: tattırmak

- *ʿasel tatrup ilkin tamaḳ tatıtıp* (AH 207)

125) TÜRKÇE İSİM+ TATNA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yigitni özindin tartna-: yiğidi arzu etmek

- *aydı (4) ḳunçuylar kent içinde ʿazmz-i mısr ḫatunı tartnar yigitni özindin* (TİEM 73 175v/4)

126) TÜRKÇE İSİM+ TE-

2 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

üküş te-: nankörlük edenlerin Kıyamet vakti çok kere Müslüman olsaydım demesi

- *üküş temes sewer anlar kim tandılar (2) eger bolsalar boyun berigliler* (TİEM 73 192v/1)

yalġan te-: yalan söylemek

- *kökler (9) kapuġlarıŋa baḳayın mūsā taŋrısıŋa men seznür men yalġan teyü* (TİEM 73 344v/9)

127) TÜRKÇE İSİM+ TEG-

5 örnekte görülür. Maddi anlamda kullanılır:

yawuzluḳ teg-: kötülük dokunmak krş. yawuzluk teg-

- *eger tegse anlarḳa yawuzluḳ anın kim aşundurdı (2) eligleri kaçan anlar umınçsız bolurlar* (TİEM 73 296r/1)

- *ḳaçan tegse aŋar yawuzluḳ bolur umınçsız* (TİEM 73 212r/8)

tegigli iş teg-: felakete uğramak, musibetle karşılaşmak

- *eger tegse saŋa bir tegigli iş ayurlar tut(t)umuz oḳ işimizni munda öŋdün* (TİEM 73 114r/4)

terk teg-: çabuk ulaşmak, erişmek

- *anlar küç kıldılar bulardın terk teggey anlarḳa (3) anıŋ yawuzluḳı kim ḳazġandılar ermesler anlar umas ḳılıġlılar* (TİEM 73 339v/2)

tuprak teg-: toprak olmak

- *anıŋ meŋzegi taş meŋzegi teg anıŋ üze (7) tuprak tegse aŋar uluġ ḳatralıġ yaġmur ḳuḍsa anı yalıŋ kuruġ* (TİEM 73 34r/7)

uluġluḳ teg-: ihtiyarlamak

- *aydı buştu mu berür siler maŋa tegmeki olar maŋa uluġluḳ negü birle buştu berür siler maŋa* (TİEM 73 149r/9)

-*sewünçi mü bėrür siz maŋa anıŋ üze kim tegdi maŋa uluġluḳ* (RKT 30 / 26b3)

128) TÜRKÇE İSİM+ TEGRÜL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yarlıġ tegrül-: emrolunmak, vahyedilmek

- *yara tegürgil anı kim yarlıġ tegrülür sen yüz ewürgil ortaḳ ḳatıġlılardın* (TİEM 73 195v/5)

129) TÜRKÇE İSİM+ TEGŞÜR-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrı yarlıgını tegşür-: Allah'ın emirlerini değiştirmek

- *ḳuḍı beriŋler biziŋ uḍu baralım silerke tilerler kim tegşürmek taŋrı yarlıġını* (TİEM 73 376r/9)

taŋrı yolına tegşürmek: Allah'ın yasasında değişme

- *bulmaġay sen taŋrı yolıŋa tegşürmek bulmaġay sen taŋrı yolıŋa ewürmek* (TİEM 73 320v/2)

130) TÜRKÇE İSİM+ TEGÜR-

5 örnekte geçer. 3 örnekte maddi anlamda kullanılır:

til tegür-: dil uzatmak, söz dokundurmak, sille, sözle incitmek

- *ol begge tıl tegürdi* (DLT, CIII, 134-3)

yumuş tegür-: haber ulaştırmak, tebliğ etmek

- *aydı ay boḍunum (9) tegürdüm ök silerke iḍim yumuşlarını eḍgü tiledim silerke neteg ḳaḍġurar tanıglı boḍunlar üze* (TİEM 73 121r/9)

tükel teg(ü)r-: tamamen eda etmek, iyice halletmek, tamamen yerine getirmek

- *andın soŋra tükel tegrür tegme bir ten ol nerseni kim ḳazġandı* (TİEM 73 53v/8)

2 örnekte manevi anlamda kullanılır:

yarlıġ tegür-: vahyolunmak, emredilmek

- *bütünlükin uḍar men ol kim yarlıg tegrür maŋa iḍimdin* (RKT 28/62a3)

yas tegür-: zarara uğratmak

- *olturtuŋlar ol uraġutlarnı ol yerde kim siler oldurduŋızlar (413r/1) baylıḳıŋızlardın ḳor yas tegürmeŋler anlarḳa tar ḳılmaḳıŋız anlar üze* (TİEM 73 413r/1)

131) TÜRKÇE İSİM+ TEP-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yerke tep-: yere vurmak, yeri tepmek

- *tepkil aḍakın yerke bu yungu suw suwuk turur* (RKT 34/ 63a2)

132) TÜRKÇE İSİM+ TEPRE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yer tepre-: yeryüzini sarsmak

- *ol kün teprer (9) yer tağlar erür tağlar ḳum aka turur* (TİEM 73 426v/9)

133) TÜRKÇE İSİM+ TEPRENİL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yer teprenil-: yeryüzünün sarsılması

- *ḳaçan teprenilse yer tepretmek* (TİEM 73 394v/6)

134) TÜRKÇE İSİM+ TEPRET-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır.

yer tepret-: yeryüzünü sarsmak

- *ḥakka kaçan tepretilse yer tepretmek* (TİEM 73 442r/4)

135) TÜRKÇE İSİM+ TEPRETİL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır.

yer tepretil-: yeryüzünün sarsıtılması

- *ḳaçan tepretilse yer anıŋ tepretmeki* (TİEM 73 447v/3)

136) TÜRKÇE İSİM+ TIGUR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

tünle tıgur-: geceleyin gizlice kaçmak, firar etmek

- *ol anlar birle tünle tıġrurlar anı kim tilemes (5) sözdin* (TİEM 73 72v/4)

137) TÜRKÇE İSİM+ TİK-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

tanuk tik-: şahit tutmak, tanıklık yapmak

- *takı tanuḳ tikiŋ kaçan satıg kılışsaŋız takı ziyān tegrilmesün bitigen (4) taḳı tanuḳ* (TİEM 73 37r/3)

138) TÜRKÇE İSİM+ TİKİL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yüz utru tikil-: düzgün bir insan gibi görünmek

- *ḳıldı yā tu(t)tı anlarda mundın perde ıḍtımız aŋar öz ferişṭemizni yüz utru tikildi aŋar* (TİEM **73 223v/9)**

139) TÜRKÇE İSİM+ TİLE-

7 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılır.

taŋrı artuḳluḳındın tile-: Allah'ın lütfunu istemek

-*kaçan ötelse (4) namāz yaḍlıŋlar yer içinde tileŋler taŋrı artuḳluḳındın* (TİEM 73 409r/4)

taŋrıdın artuḳluḳ tile-: Allah'ın lutfunu aramak

- *tilerler artuḳluḳ taŋrıdın ḫoşnūdluk belgüleri nişānları yüzleri içre secde (7) ḳılmaḳ nişānıdın* (TİEM 73 378r/6)

taŋrını yalavaçını tile-: Allah'ı ve peygamberini istemek

- *eger tiler erse siler taŋrını yalavaçnı keḍinki sarāynı (3) bütünlükün taŋrı anut(t)ı* (TİEM 73 306r/2)

yaruḳluḳ tile-: nur aramak

- *aytılġay ḳaytıŋlar artıŋızlarka tileŋler yaruḳluḳ urulġay anlar üze* (TİEM 73 397r/6)

tayanmaḳ tile-: (yoldan) kaydırmak istemek

- *hakmkat üze anlar kim iʿrāż ḳıldılar sizdin ekki cemʿ satġaştukı küninde (5) tayanmaḳ tiledi anlardın* (TİEM 73 53r/5)

tegşürmek tile-: değiştirmeyi istemek

- *ay(6) yalavaç biz ıḍtımız saŋa tanuḳ buştı beriçi ḳorḳutġuçı* (TİEM 73 308v/6)

- *tiledimiz (9) tegşürmek ol ekkike ol ekkegünüŋ iḍisi anda yegrekin arıġlıkın yawuḳluḳ ulamaḳın* (TİEM 73 220v/ 9)

yanut tile-: karşılık istemek, mükafat istemek

- *kim yetürür miz silerke taŋrı ḫoşnūdluḳını tilemes miz silerdiŋ yanut ap yme şükr* (TİEM 73 430v/6

140) TÜRKÇE İSİM+ TİLEN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yawuzluk tilen-: kötülük yapılmak istenmek

- *biz bilmez miz yawuzluḳ(-)mu tilendi yer içindeki birle azu tiledi (-)mü (425v/1) anlar birle iḍiler köni yol* (TİEM 73 424r/9)

141) TÜRKÇE İSİM+ TİR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tawar tir-: mal mülk toplamak, biriktirmek

- *elig kısġa tuttum tawar tirmedim* (KB 6079)

142) TÜRKÇE İSİM+ TİRGÜRÜL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yalavaç tirgürül-: peygamberlere vakit belirlemek

- *ḳaçan yalavaç tirgürülse* (TİEM 73 431r/4)

143) TÜRKÇE İSİM+ TİŞİLEN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tişi tişilen-: nikahlamak, evlilik akdi yaparak evlenmek, kocaya varma

- *zinā ḳılıġlı tişi tişilenmez anı meger zinā ḳılıġlı erni* (TİEM 73 254r/7)

144) TÜRKÇE İSİM+ TOḲI-/ TOKU-

3 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taşra tokı-: kınamak

- *ḳatıġlanurlar taŋrı yolı içinde (9) ḳorḳmazlar taşra tokıġlınıŋ taşra toḳımaḳına* (TİEM 73 87r/9)

yürek tokı-: korkmak, irkilmek

- *yürek toḳıġlı ḳıyāmet* (TİEM 73 447r/6)

yürek toku-: korkmak, irkilmek

- *ne ol yürek toḳıġlı kıyāmet* (TİEM 73 447r/6)

145) TÜRKÇE İSİM+ TOḲUŞ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tutaşı tokuş-: savaşmaya devam etmek, sürekli savaşmak

- *tutaşı toḳuşurlar silerniŋ birle ançada yandursalar silerni dmniŋizlerdin* (TİEM 73 26r/6)

146) TÜRKÇE İSİM+ TÖK-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yazuḳ tök-: günahlardan arınmak

- *yeŋler andın neçük ḳayuda tilese siler taḳı aytıŋlar yazukumızını töke bergil tep* (TİEM 73 127r/9)

147) TÜRKÇE İSİM+ TÖKÜL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yulduzlar tökül-: yıldızları karartmak

- *ḳaçan yulduzlar tökülse* (TİEM 73 436v/3)

148) TÜRKÇE İSİM+ TÖRÜT-

2 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

teŋ törüt-: denk yaratmak

- *yoḳdarıp taŋ törütügli köklerni (5) yme yerlerni* (TİEM 73 14r/4)

tuprakdın törüt-: topraktan yaratmak

-*yme anıŋ belgülerindin törüt(t)i silerni tupraḳdın* (TİEM 73 295v/3)

149) TÜRKÇE İSİM+ TUR-

17 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

tarıġlaġ tur-: ekilecek yer, (metinde) eş tutmak, eş olarak verilmek

- *ḫatunlarıŋız (7) tarıġlaġ turur silerke* (TİEM 73 27r/7)

tiŋ tur-: dik durmak

- *er tiŋ turdı* (DLT, CIII, 356-28)

tutaşı tur-: ısrar etmek, inat etmek

- *yarlıḳasa yazuḳlarını meger Taŋrı tutaşı turmazlar anıŋ üze kim ḳıldılar olar bilürler* (RKT 25/7a3)

tüp tüz köni tur-: dosdoğru olmak

- *tüp tüz köni turġıl neteg kim fermānladıŋ kim öknüp yansa seniŋ boynaġuluk ḳılmaŋlar* (172r/9)

tüp tüz tur-: yerleşmek, binmek

- *ḳaçan kim tüp tüz tursa sen sen ol kim(3) seniŋ birleki kişiler keme üze* (TİEM 73 250v/2)

tüz tur-: doğru durmak, doğru olmak

- *aygıl ay kitāb iyeleri (8) keliŋ bir kelimeke kim tüz turur biziŋ aramızda taḳı siziŋ araŋızda* (TİEM 73 44r/8)

uḳġan tur-: aklını kullanmak

- *nişānlar turur uḳġan boḍunka* (RKT 36 /90b3)

uluġ kızġut tur-: büyük perişanlık

-*ol turur uluġ ḳızġut* (TİEM 73 145v/1)

uluġ kın tur-: büyük azap olmak

- *tamġa urdı taŋrı köŋülleri üze ḳulaḳları üze közleri üze örtüg tutġaḳ ol anlarḳa (3r/1) ḳın turur ulug* (TİEM 73 3r/1)

utru tur-: karşı karşıya oturmak

- *tartıp çıḳarġay miz (5) ne kim köŋülleri içindekini kindin kadaşlar taḫtlar üzele utru turuġlılar* (TİEM 73 194r/5)

ürük tur-: ikamet etmek, yerleşmek, kalmak, gecikmek, dayanmak, karşı koymak, durmak, içlerinde kalmak

-*ürük turdum siler içinde uzun yaş içinde anda öŋdün* (TİEM 73 154v/4)

yarlıġ tur-: itaat etmek, kunut yapmak, divan durmak

- *küḍeziŋler namāzlar üze yaʿnm kün orta namāzı ḳopuŋlar taŋrıḳa yarlıġ turuġlılar* (TİEM 73 30r/3)

yıraḳ tur-: uzak durmak, yaklaşmamak

- *tili yalġan erdin yıraḳ tur teze* (AH 153)

tanuḳ tur-: tanık olmak, şahidlik yapmak

- *taḳı taŋrı (4) tanuḳ turur ol nerse üze kim ḳılur siz* (TİEM 73 47v/4)

yüknü aḍaḳın tur-: geceleri Allah'ın huzurunda durarak geçirmek anlamında

- *anlar kim tünerler yaʿnì yaslın bellik iḍileriŋe yüknü aḍaḳın turu* (TİEM 73 266v/1)

taŋ tur-: şaşkınlık içinde olmak

- *çın bu nerse turur taŋ* (TİEM 73 169r/6)

taŋrıḳa aḍakın tur-: Allah'a karşı dosdoğru olmak

- *aygıl bütünlükün pend berür men silerke (9) bir pend birle aḍakın tursa siler taŋrıka ekkirer* (TİEM 73 315v/9)

150) TÜRKÇE İSİM+ TUŞ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrıḳa tuşmak: Allah'a kavuşma, ahiret günü

- *ḳorḳuldılar ok anlar kim yalġanka tut(t)ılar taŋrıḳa tuşmaḳnı* (TİEM 73 98r/1)

151) TÜRKÇE İSİM+ TUT-

26 örnekte geçer. 1 örnekte manevi anlamda kullanılır:

yalavaç tut-: peygamber olarak kabul etmek

- *yazdı fir'avn yalavaç tut(t)umız anı ḳatıġ ağırlıġ* (TİEM 73 426r/2)

25 örnekte maddi anlamda kullanılır:

taŋ tut-: şaşakalmak

- *tu(t)tı anıŋ yolın teŋiz içinde taŋ* (TİEM 73 219v/8)

taŋrıda aḍın butlarnı tut-: Allah'tan başka putlara tapmak

- *aydı tut(t)uŋuzlar taŋrıda adın butlarnı sewüglüg siler ara (5) yaḳın tiriglik içinde* (TİEM 73 290v/4)

taŋrıḳa ḳatıġsız tut-: masiyetten dönmek, tevbe etmek, mağfiret etmek veya fazlı ile muamele edip tevbesini kabul ederek mağfiret etmek

- *eger tutsa siler taŋrıka katıġsız emit(t)i köŋülleriŋiz* (TİEM 73 414r/5)

taŋuḳ tut-: bildirmek, şahit olmak, şahidlik yapmak

- *tanuḳ tuttı barça ḳılıp cān yuluġ* (KB 1768)

tap tut-: iktifa etmek, yeterli bulmak

- *keḍim birle tap tut karın toklukın* (AH 186)

tayaḳ tut-: yaşlanmak

- *tayaḳ tuttı elgim bu tirgin alıp* (KB 5633)

yol tut-: yol tutmak, mesafe almak

- *öŋ arḳış uzadı ḳopup yol tutup* (AH 179)

yüŋül tut-: hissi ve manevi şeylerde hafife almak, küçümsemek, hataya düşürmek

-taŋrı ḳıldı silerke (9) ewlerindin amrulġu kıldı silerke yılḳılar terilerindin ewler yüŋül tutar siler anı (TİEM 73 201v/9)

- *taŋrı ḳıldı... silerke yılḳılar terilerindin ėwler, yüŋül tutar siz anlarnı köçgü künleriŋizde* (RKT 36/60a1)

terke tut-: ücretle çalıştırmak

- *aydı anlarda biri (3) ay atam terke tutgıl anı çın eḍgürek ol kim terke tutar sen küçlüg bütün işlig* (TİEM 73 282r/3)

- *aydı ikide biri ey atam, terke tutġıl anı, bütünlükin ol terke tuttukuŋ eḍgürek, küçlüg mmmn* (RKT 32 / 17b3)

tevażunı berk tut-: mütevaziliği sıkı tutmak, tevazudan ayrılmamak

- *tevazu'nı berk tut yapuş keḍ aŋa* (AH 268)

tıl tut-: düşman durumunu öğrenmek üzere bir adam yakalamak

- *yağıdan tıl tuttı* (DLT, CIII, 134-5)

til bekte tut-: dili sıkı tutmak, dile sahip olmak

- *tiliŋ bekte tutġıl tişiŋ sınmasun* (AH 131)

uluġ ḳın tut-: büyük azap dokunmak

- *tutuŋızlar ḳın (6) uluġ* (TİEM 73 137v/7)

uluġ tut-: ululamak, yüceltmek

-bitse siz taŋrıḳa hem yalavaçıŋa uluġ tutuŋ anı hem aġırlaŋ anı (RKT 37/ 31a3)

uluġraḳ tut-: sıkıca tutmak, kıskıvrak yakalamak

- *ol kün tutġay miz uluġrak tutmak biz öç alıġlı miz* (TİEM 73 363r/3)

- *bütünlükin bu kāfir uluġluḳ ḳıldı yer içinde* (RKT 32/4a2)

umınç tut-: hesap etmek, beklemek

- *ündegeyler uştmaḫ iḍilerine āsānlık siler üze tep kirmegeyler aŋar (3) anlar umınç tutġaylar* (TİEM 73 117r/3)

- *rūzì kılur aŋa ol oġurda kim umınç tutmaduk* (RKT 38/ 79a3)

yaġı tut-: düşman sahibi olmak

- *çın yek silerke yaġı turur tutuŋlar anı yaġı* (TİEM 73 316r/2)

yaḫşı tut-: değer vermek

- *takı aydı ol kim (7) satġın aldı mışr kendinde öz uragutıŋa aġır yaḫşı tutġıl anıŋ özini bolġay kim asıg ḳılġay biziŋke azu tutġay miz anı (8) ogul* (TİEM 73 174v/ 7)

yaḳın tut-: yakınlaştırmak

- *aydı heç siler yaḳın tutmışlardın siler* (TİEM 73 122v/5)

yalavaç yarlıgın tutma-: peygamberlerin Allah'tan getirdikleri emir ve yasaklara uymamak

- *yme yalavaç yarlıġın tutmamak(k)a ḳaçan kelseler seŋe alkış berürler seŋe* (TİEM 73 401v/1)

yalġan tut-: yalanlamak, tekzib etmek, inkār etmek

- *olturdı anlar kim yalġan tutarlar Taŋrını* (RKT 29/ 63b2)

yalġanḳa tut-: yalanlamak

- *yok kim anlar tandılar yalġanḳa tutarlar* (TİEM 73 439v/ 4)

- *anlar kim tandılar hem yalġanḳa tuttılar biziŋ belgülerimizni* (RKT 27/ 25a2)

yaraglıgnı tut-: mücadele etmek

-yok ḳılsalar anıŋ birle yaraġlıgnı tut(t)ılar meniŋ belgülerimni anı kim korkut(t)ılar (7) eliglemek (TİEM 73 219r/6)

yaraġlıġlarnı yalġan tut-: hakkı yalanlamak, hak olan Kur'an'ı yalanlamak

- *yalġan tut(t)ılar ok yaraġlıġlarnı kaçan kim keldi erse anlarḳa* (TİEM 73 95v/7)

yarlıġ tut-: itaat etmek, uymak

- *eḍgü kunçuylar yarlıġ tutuġlılar (6) küḍezigliler örtüglügni anıŋ birle kim küḍezdi taŋrı* (TİEM 73 62v/5)

yaşru tut-: gizli tutmak, gizlemek

- *öŋin öŋin boldılar anlarnıŋ işleri anlar ara yaşru tut(t)ılar (3) rāzlarını* (TİEM 73 231r/2)

152) TÜRKÇE İSİM+ TUTMA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yarlıġ tutma-: isyan etmek, baş kaldırmak

- *ol anın kim yarlıġ tutmadılar ḫaddin keçer erdiler* (TİEM 73 90r/4)

153) TÜRKÇE İSİM+ TUTUL-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yalġan tutul-: yalanlanmak

- *yalavaçlar sezindiler kim anlar yalġan tutuldılar keldi anlarḳa yerimiz* (TİEM 73 182v/60)

- *bütünlükin yalġan tutuldı yalavaçlar sėnde burun* (RKT 33 / 66a1)

yalġanka tutul-: yalan isnad edilmek, yalanlanmak, inkār edilmek, kabul etmemek, inanmamak, yalanlamak, tasdik etmemek

- eger yalġan tutsalar seni yalġan tutuldı oḳ yalavaçlar sende öŋdün (TİEM 73 316v/9)

154) TÜRKÇE İSİM+ TUTUN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrıda aḍın taŋrılar tutun-: Allah'tan başka tanrılar edinmek

- *tutundılar taŋrıda aḍın taŋrılar bolġay kim anlar yārm berilgeyler* (TİEM 73 324v/3)

155) TÜRKÇE İSİM+ TÜG-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yüzin tüg-: yüzü asmak, çehreyi eğmek

- *yana buraçıġ ḳıldı yana yüzin tügdi* (TİEM 73 427r/2)

156) TÜRKÇE İSİM+ TÜŞ-

3 örnekte geçer. 2 örnekte maddi anlamda kullanılır:

tuŋra tüş-: yüz üstü düşmek

- *er tuŋra tüşti* (DLT, CIII, 378-5)

yazuḳḳa tüş-: sıkıntıya düşmek, günah işlemek, günaha girmek

- *eger sözüŋüzlerni tutsa üküş iş içinde yazuḳḳa tüşer siler* (TİEM 73 379r/4)

1 örnekte manevi anlamda kullanılır:

yaraġlıġ tüş-: gerçek olanın ortaya çıkması, hak olanın ortaya çıkması, Kur'an'ın gelmesi

- *tüşti yaraglıg yok yoḍun boldı ol kim (9) kılur erdiler* (TİEM 73 122v/8)

157) TÜRKÇE İSİM+ TÜŞÜR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yapurġak tüşür-: yaprak silkmek, yaprak dökmek

- *tayanur men anıŋ üze yapurġak tüşrür men (6) anıŋ birle ḳoyumḳa* (TİEM 73 229r/5)

158) TÜRKÇE İSİM+ UḲTUR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tükel uḳtur-: rüya çözmek, rüyayı tam anlamıyla yorumlamak

- *yūsuf (7) ay çın sözlüg tükel uḳturġıl biziŋke yeti semüz sıġırlar içinde* (TİEM 73 177r/7)

159) TÜRKÇE İSİM+ ULUGLA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrını yaraşınça ulugla-: Allah'ı gereği gibi bilmek

- *uluġlamadılar taŋrını yaraşınça (5)uluġlamak yer barınça anıŋ ḳudreti içinde turur* (TİEM 73 340v/4)

160) TÜRKÇE İSİM+ UM-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrı artuklukından um-: Allah'ın lutfunu istemek, beklemek

- *bilmegüleri üçün bitig iḍileri (7) kim umazlar nerse üze taŋrı artuḳluḳından çınok faẓl iḍi üskinde turur* (TİEM 73 399r/7)

161) TÜRKÇE İSİM+ UNUT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrını unut-: Allah'ı unutmak

- *bolmaŋlar anlar teg kim unut(t)ılar taŋrını unut(t)urdı anlarḳa et'özleri* (TİEM 73 404r/5)

162) TÜRKÇE İSİM+ UR-

13 örnekte geçer. 12 örnekte maddi anlamda kullanılır:

tam ur-: ev, bina yapmak

-*azu ol kim (9) ol urdı tamlarını saḳnuḳluḳ üze taŋrıdın yme ḫoşnūdluk yegrek ol* (TİEM 73 150r/9)

tamġa ur-: mühürlemek

-*özi beklese ḳoḍısı tamga urup-mundaġoḳ tamġa urur miz teŋde keçiglilerniŋ köŋülleri* üze (TİEM 73 160r/6)

-*andaġoḳ tamga urur Taŋrı tanıġlılar köŋülleri üze* (RKT 28/ 303)

tanuḳ ur-: şahit bulundurmak

- *ḳaçan berse siler anlarḳa nek tawarlarını (4) tanuḳ uruŋlar anlar üz*e (TİEM 73 58v/4)

taŋrı üze köŋül ur-: tevekkül etmek (Allah'a dayanmak, işini Allah'a bırakmak)

- *taŋrı üze köŋül ursun (3) kertgünügliler* (TİEM 73 81v/2)

taŋrıḳa köŋül ur-: tevekkel etmek (Allah'a dayanmak, işini Allah'a bırakmak)

- *pend bermekim taŋrı belgüleri birle taŋrıḳa köŋül urdum ugraŋlar işiŋizlerke (9) ortaḳlarıŋızḳa yana bolmasun işiŋizlerke* (TİEM 73 159v/8)

tap tap ur-: hızlı hızlı vurmak

- *ol anı tap tap urd*ı (DLT, CIII, 145-6)

ters ters ur-: her yanından, her yanına vurmak

- *ters ters urdı* (DLT, CI, 348-14)

tuġ ur-: nöbet davulu çaldırmak

- *ḫan tuġ urdı* (DLT, CIII, 127-12)

tuġ ur-: germeç yapmak, bent yapmak

- *suwḳa tuġ ur* (DLT, CIII, 127-22)

ters ters ur-: her yanından, her yanına vurmak

- *ol anı ters ters urdı* (DLT, Cİİ 348-14)

üḍ ur-: zaman vermek, süre takdir etmek

- *sen ḳıymas sen üd urmışka* (TİEM 73 57r/4)

yerni ur-: yeri (insanlar niçin) koymak, düzenlemek, yaratmak

-yerni urdı anı barça ḫalḳḳa (TİEM 73 391r/9)

1 örnekte manevi anlamda kullanılır:

yüz berge ur-: zina eden bekar erkeğe verilen ceza

- *zinā ḳılıġlı tişi zinā ḳılıġlı er uruŋlar tegme birini ol anıŋdın (5) yüz berge* (TİEM 73 254r/5)

163) TÜRKÇE İSİM+ URUL-

3 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tamġa urul-: damgalanmak

- *topladılar bolmaḳlardın soŋ ḳalıġlılar birle tamġa uruldı köŋülleri üze anlar ukmaslar* (TİEM 73 148r/5)

tutuġ urul-: kendini veya başkasını tehlikeye atmak

-*aŋġıl üstgergil anıŋ birle tutug urulmaḳ (4) bir etöz aŋar kim kazġandı* (TİEM 73 101v/5)

üḍ urul-: zaman verilmek, süre takdir edilmek

- *aygıl iḍime eger körgitse sen maŋa ol kim ūḍ urlurlar* (TİEM 73 253v/6)

164) TÜRKÇE İSİM+ ÜNDE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

üküş ünde-: bir çok kez çağırmak

- *ündemeŋler bukün yok yoḍunluk birle biregüni (7) ündeŋler yok yoḍunluk birle üküş* (TİEM 73 262r/7)

165) TÜRKÇE İSİM+ ÜNDEL-

2 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

taŋrıḳa ündel-: Allah'a çağrılmak, Allah'ın huzuruna çağrılmak

- *ḳaçan ündelseler taŋrıḳa yalavaçıŋa (259r/1) hükm ḳılmaḳ üçün* (TİEM 73 259v/9)

taŋrıḳa yalavaçıḳa ündel-: Allah'a ve elçisine çağrılmak

- *ḳaçan ündelseler taŋrıḳa yalavaçıŋa (259r/1) hükm ḳılmaḳ üçün* (TİEM 73 259v/9)

166) TÜRKÇE İSİM+ ÜNDEN-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

taŋrıḳa yalavaçıḳa ünden-: Allah'a ve elçisine çağrılmak

- *ḳaçan ündenseler taŋrıka yalavaçıḳa hükm ḳılmaḳ üçün* (TİEM 73 259r/4)

167) TÜRKÇE İSİM+ YAD-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yerni yaḍ-: yeri insanların yaşaması için düzenlemek

- *yerni yaḍtımız neme yaḫşı yaḍganlar miz* (TİEM 73 385v/2)

168) TÜRKÇE İSİM+ YAĠDUR-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yaġmur yaġdur-: yağmur yağdırmak

- *yagdurdımız (9) anlar üze yagmur* (TİEM 73 272v/9)

- *eger bolsa yagutmışlardın* (TİEM 73 396v/6)

169) TÜRKÇE İSİM+ YALWAR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

üküş yalwar-: birçok kez yalvarmak, çokça yalvarmak

- *kaçan tut(t)umız erse niʾmetlıġlarını ḳın birle ançada anlar üküş yalwarurlar* (TİEM 73 251r/8)

170) TÜRKÇE İSİM+ YAN-

2 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

taŋrı yolındın yan-: Allah'ı inkar etmek, Allah'ın yolundan ayrılmak

-*anlar kim tandılar yandılar taŋrı yolındın yava ḳıldı işlerni* (TİEM 73 372v/4)

taŋrıḳa yan-: Allah'a tövbe etmek, tövbe ederek Allah'a yönelmek

- *yanıŋlar taŋrıḳa (2) ḳamuġın ay müʾminler bolġay kim siler kutulgay siler* (TİEM 73 257r/1)

- *yansalar Taŋrıka aḍakın ḳılsalar namāznı bėrseler zekātnı* (RKT 29/ 8b2)

171) TÜRKÇE İSİM+ YANDUR-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrı yolındın yandur-: Allah yolundan gitmek isteyenlere engel olmak

- *anlar tandılar yandurdılar taŋrı yolındın ḫilāf ḳıldılar yalavaçḳa* (TİEM 73 374r/8)

yaraġsız yandur-: batıl getirmek

- *aydı keldi bilgen törçimez (4) yaraġsız yandurmas* (TİEM 73 315r/5)

172)TÜRKÇE İSİM+ YANDURUL-

2 örnekte geçer. 1 örnekte manevi anlamda kullanılır:

teŋrike yandurul-: (bütün işler) Allah'a döndürülecektir

- *aŋar ol kökler erkligligi (9) yerler erkligi teŋrike yandurulur işler* (TİEM 73 396r/9)

1 örnekte maddi anlamda kullanılır:

yoldın yandurul-: yoldan çıkarılmak, Allah'ın yolundan ayrılmak

- *takı mundagoḳ (344r/1) bezeldi fir'avnka yawuz işi yanduruldı yoldın* (TİEM 73 344v/1)

173) TÜRKÇE İSİM+ YAPIŞ-/ YAPUŞ-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrı urġanıŋa yapuş-: Allah'ın ipine sarılmak, Kur'an'ı rehber edinmek

- *takı yapuşuŋ taŋrı urġanıŋa ḳamuġ(2) takı tarılmaŋ taḳı yāḍ kılıŋ taŋrınıŋ ni'metini siziŋ üze ol ugurda* (TİEM 73 48r/1)

taŋrıḳa yapış-: Allah'a sarılmak

- *aḍakın tutuŋlar namāznı beriŋler zekātnı (9) yapşuŋlar taŋrıḳa* (TİEM 73 248v/9)

174) TÜRKÇE İSİM+ YAR-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yerni yar-:toprağı insanlar için yarıp ekilecek yer alanına dönüştürmek

- *yana yardımız yerni yarmak* (TİEM 73 208v/7)

175) TÜRKÇE İSİM+ YARAŞTUR

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yazuḳ yaraştur-: haktan meyletmek, zulmetmek

- *kim korksa tut(t)urmışındınkışmakazu yazuk yaraştursa olar ara yazuk yok anıŋ üze* (TİEM 73 21r/8)

176) TÜRKÇE İSİM+ YARAT-

4 örnekte geçer. 3 örnekte manevi anlamda kullanılır:

tanġuçı yarat-: kafir olarak yaratmak, isyankar olarak yaratmak

- *ol iḍi turur yarat(t)ı silerni silerde tanġuçı (5) silerde kertgüngüçi* (TİEM 73 41v/4)

teŋlig yarat-: dengeli bir şekilde yaratmak

- *biz ḳamuġ nerse yarat(t)ımız anı teŋlig* (TİEM 73 39v/9)

tupraḳdın yarat-: topraktan yaratmak

- *yarat(t)ı seni tupraḳdın yana arḳa suwındın yana tüzdi seni bir er* (TİEM 73 217v/5)

yaraşıḳlıḳ yarat-: (bir gerçeğe dayanarak) yaratmak

- *yaratmadı taŋrı anı meger yaraşıḳlıḳ* (TİEM 73 153v/2)

1 örnekte maddi anlamda kullanılır:

yalġan yarat-: iftira etmek, yalan söylemek, uydurmak

- *ziyān ḳıldılar özleriŋe azdı anlardın ol kim yalġan yaratur erdiler* (TİEM 73 117v/ 3)

- *sorlur sizler andın kim yalġan yaratur sizler* (RKT 30/ 57a1)

177) TÜRKÇE İSİM+ YARIL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taş yarıl-: taş çatlamak, ikiye ayrılmak

- *çın ol taşlarda ol taş yarılur çıḳar andın suw* (TİEM 73 9r/5)

178) TÜRKÇE İSİM+ YARLIḲA-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır:

yazuklarnı yarlıka-: günahlarını bağışlamak

- *taḳı kim yarlıḳayur yazuḳlarnı meger taŋrı* (TİEM 73 51r/1)

179) TÜRKÇE İSİM+ YAT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

ungra yat-: sırt üstü yatmak (DLT, CIII, 378-3)

180) TÜRKÇE İSİM+ YĖ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tatlıg yė-: afiyetle yemek

- *eger köŋül berseler silerke nersedin (7) andın özün yeŋler siŋgen tatlıġ* (TİEM 73 58r/7)

181) TÜRKÇE İSİM+ YET-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tap yet-: kāfi olmak, yetmek, yeterli olmak

- *olarka harayna tap yetgey olarḳa taŋrı* (TİEM 73 16r/7)

yaraġı yet-: gücü yetmek, yapabilmek

- *eger bolsa ol kim anıŋ üze ḥaḳ bar yüŋül uslug yā takı żā'mf (5) yā yaragı yetmez kim aytu berse ol aytu bersün erkligi tüzlük birle* (TİEM 73 36v/5)

182) TÜRKÇE İSİM+ YIĠ-

6 örnekte geçer. 5 örnekte manevi anlamda kullanılır:

taŋrı yolından yıġ-: Allah yolundan gitmek isteyenlere engel olmak

- *bütünlükün anlar kim tandılar yıġarlar taŋrı yolından aġırlıġ mezgitdin* (TİEM 73 243r/8)

yawuz işdin yıġ-: kötülükten men etmek

- *bütünlükün taŋrı fermānlar dādlık birle takı eḍgülük birle bermek (7) yawukluk aḍasıŋa yıgar yawuz işdin bildükmedük işdin boynagulukdın* (TİEM 73 202v/7)

yawuzluḳdın yıġ-: kötülükten menetmek

- *yāḍ kıldılar anıŋ birle ḳutġardımız anlarnı kim yıġarlar yawuzluḳdın tut(t)umız anlarnı (9) küç ḳıldılar ḳın birle* (TİEM 73 127v/8)

yoldın yıġ-: doğru yoldan çevirmek, alıkoymak

- *bezemiş anlarka yek işlerni yıġmış anlarnı (6) yoldın* (TİEM 73 275r/6)

yüz ewür- -yıġ-: yasaklamak, men etmek

- *olar yüz ewreler / yıgarlar agırlıg mezgitdin* (RKT 28/ 82a3)

1 örnekte maddi anlamda kullanılır:

til yığ-: dili sıkı tutmak, diline sahip olmak

- *til ol tidi yıg til yul ottın yüzüŋ* (AH 160)

183) TÜRKÇE İSİM+ YIĠIL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yoldın yığıl-: doğru yoldan çevrilmek, alıkonulmak

- *yok kim bezeldi anlarḳa kim tandılar alları (5) yığıldılar yoldın* (TİEM 73 186v/5)

184) TÜRKÇE İSİM+ YIĠMA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrıdın nerse yığma-: Allah'tan gelen hiçbir şeyi savamamak

- *ol ekki egrilik ḳıldı ekki birle (4)yığmadılar ol ekkidin taŋrıdın nerse aytıldı kiriŋler otḳa kirigliler birle* (TİEM 73 415r/4)

185) TÜRKÇE İSİM+ YIRAT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

tog yırat-: zerreleri saçmak, dağıtmak

- *keldimiz anıŋ tapa ḳıldılar işdin ḳıldımız anı toġ yıratmış* (TİEM 73 263r/2)

186) TÜRKÇE İSİM+ YIRT-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılır.

yerni yırt-: yeri çatlatmak

- *san yırtmaġay sen yerni tegmegey sen taġḳa uzunluḳun* (TİEM 73 208v/7)

187) TÜRKÇE İSİM+ YOḲLA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

yokar yokla-: yükselmek

- *bilig birle ʿalim yoḳar yoḳladı* (AH 101)

188) TÜRKÇE İSİM+ YOR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

tüş yor-: rüya yorumlamak

- *tüş yordı* (DLT, CIII, 125-17)

189) TÜRKÇE İSİM+ YÖRÜ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır.

tutaşı yörü-: sürekli hareket etmek

- *meŋgü ḳalıġlılar anıŋ içinde (2) tutaşı yörür erken kökler yerler* (TİEM 73 172r/2)

190) TÜRKÇE İSİM+ YU-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yüz yu-: yüz yıkamak, abdest alırken yüzü yıkamak

- *ḳaçan ḳopsaŋızlar namāzka yuŋuzlar yüzleriŋizni eligleriŋizni (6)çigneklereŋizke tegi* (TİEM 73 80v/5)

191) TÜRKÇE İSİM+ YÜKÜN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

taŋrıḳa yükün-: Allah'a secde etmek

- *ḳaçan aytılsa anlarḳa yüknüŋler tep taŋrıḳa aydılar kim ol raḥmān (6) yüknür mü miz aŋar* (TİEM 73 265r/5)

192) TÜRKÇE İSİM+ YÜZÜL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

yolda yüzül-: yolda kalmak

- *aygıl ne kim nafaḳa ḳıldıŋızlar māldın anaḳa ataḳa yaḳ yawuḳlarḳa atasızlarḳa (9) çıġaylarḳa yolda yüzülmiş* (TİEM 25v/9)

SONUÇ

1.İlgili eserlerde "T-Z" madde başları arasındaki isimleri kapsayan bölümde, Türkçe isim+ fiil olarak kullanılan yapılarda sadece "maddi" (öznesi "insan" veya "Tanrının diğer yarattıkları" olan) kullanımlar, sayıları ile birlikte şu şekildedir:

Türkçe İsim+ *aç- (1), aġtur-(1), aḳ- (1), aḳar- (1), al-(9), alın- (2), an- (1), arta- (1), at- (4), ay- (7), ayt- (4), az- (1), azıt- (1), ba-(1), baḳ-(2), bar- (7), barlama- (1), bekle- (1), belgür- (1), beze- (1), bezerlen- (1), biç- (1), bil- (3), bitil- (1), bul- (6), bük- (1), bütün- (1), çal- (1), çat- (1), çewür- (1), çıḳ- (1), çıḳar- (2), edle- (1), eksi- (1), elet- (4), eskir- (1), eşit- (1), ėttür- (1), ewre-(1), ewrül-(1), ısparla-(1), inçlen-(1), kal- (4), ḳarar- (2), ḳat- (3), keçür- (2), keḍ-(1), kemiş- (3), kemşül-(1), kertgün- (5), kış- (1), kir- (1), kizle-(2), ḳoḍ-(2), ḳol- (4), kop- (2), ḳorḳ- (3), ḳoş- (1), kömül- (1), kön- (1), kör- (3), körgit- (2), körgüz- (1), körkit- (1), körün- (1), küḍez- (2), küḍezil-(1), küyür- (1), oḳu- (1), oltur-(1), öte-(1), saḳın- (1), sew- (1), sewün- (1), sı- (1), sığın-(1), sıka-(1), söndürül- (1), sözle- (5), sür-(1), taḳ-(1), tan-(5), tap-(1), tapun-(2), taşu-(1), tat- (1), tatıt-(1), tatna-(1), te- (2), teg- (5), tegşür- (2), tep- (1), tepre-(1), teprenil- (1), tıgur-(1), tik- (1), tikil-(1), tile- (7), tilen- (1), tir-(1), tişilen-(1), toḳı-/ toku- (3), toḳuş- (1), tökül- (1), tur- (17), tuş- (1), tutma- (1), tutul- (1), tutun- (1), tüg- (1), tüşür-(1), uḳtur-(1), ulugla- (1), um- (1), unut-(1), ünde-(1), yalwar-(1), yan-(1), yandur-(1), yapış-/ yapuş- (1), yaraştur- (1), yarıl- (1), yat-(1), yė-(1), yet-(1), yıġıl-(1), yıġma-(1), yırat-(1), yoḳla-(1), yor-(1), yörü-(1), yu-(1), yükün-(1), yüzül-(1).*

2. İlgili eserlerde "T-Z" madde başları arasındaki isimleri kapsayan bölümde, Türkçe isim+ fiil olarak kullanılan yapılarda sadece "manevi" (öznesi Tanrı olan) anlamda kullanılan fiiller sayıları ile birlikte şu şekildedir:

Türkçe isim+ *ata- (1), bal-(1), belgürt- (1), bėril-(5), ıd- (5), ıdıl-(1), indür-(2), indürül- (1), kan-(1), ḳapsa-(1), keltürül-(1), ḳılın- (6), kigrül-(1), kigür-(1), köndür- (3), körset- (1), kötrül-(1), oŋar- (1), ornat-(1), örtül- (1), tarıt- (1), tegrül-(1), tepret- (1), tepretil-(1), tirgürül- (1), tök- (1), törüt- (2), ündel- (2), ünden-(1), yad-(1), yaġdur- (1), yar- (1), yarlıḳa- (1), yırt-(1).*

3. İlgili eserlerde "T-Z" madde başları arasındaki isimleri kapsayan bölümde, Türkçe isim+ fiil olarak kullanılan yapılarda "maddi" kullanımı "manevi" kullanımdan fazla olan fiiller şu şekildedir:

Türkçe isim+ *bol- (100 maddi, 12 manevi), er- (6 maddi, 1 manevi), et-/it- (7 maddi, 1 manevi), ewür-/ evür-/ evir- (4 maddi, 1 manevi), keç- (3 maddi, 1 manevi), kel- (18 maddi, 3 manevi), keltür- (5 maddi, 4 manevi), kıl- (82 maddi, 55 manevi), kötür- (4 maddi, 2 manevi), oḳı- (7 maddi, 1 manevi), ört- (6 maddi, 3 manevi), tart- (3 maddi, 1 manevi), tegür- (3 maddi, 2 manevi), tut- (25 maddi, 1 manevi), tüş- (2 maddi, 1 manevi), ur- (12 maddi, 1 manevi).*

4. İlgili eserlerde "T-Z" madde başları arasındaki isimleri kapsayan bölümde, Türkçe isim+ fiil olarak kullanılan yapılarda "manevi" kullanımı "maddi" kullanımdan fazla olan fiiller şu şekildedir:

Türkçe isim+ *ber- / bir- (16 manevi, 15 maddi), yarat- (3 manevi, 1 maddi), yıġ- (5 manevi, 1 maddi).*

5. İlgili eserlerde "T-Z" madde başları arasındaki isimleri kapsayan bölümde, Türkçe isim+ fiil olarak kullanılan yapılarda toplam 596 örnek "maddi" anlamda; 163 örnek ise "manevi" anlamda kullanılmıştır.

KAYNAKLAR

1.Ünlü, S. (2012). *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*. Eğitim Kitabevi: Konya.

2.Güner, G. (2008) . "Karahanlı Türkçesinin Tasvir Fiillerine Genel Bir Bakış". Akademik Araştırmalar Dergisi. Sayı 39. 218-237.

3. Güner, G. (2016). "Karahanlı Türkçesinde Deyimleşmiş Birleşik Fiiller". Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi, 2 (2), 81-130.

4. Güner, G. (2021). *Karahanlı Türkçesinde Fiil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KISALTMALAR

AH: Atebetü'l-Hakayık

KB: Kutadgu Bilig

DLT: Divanü Lūgat-it- Türk

RKT: Karahanlı Türkçesi Satır-Altı Kur'an Tercümesi Rylands Nüshası

TİEM 73: Karahanlı Türkçesi Satır- Altı Kur'an Tercümesi Türk ve İslam Eserleri Müzesi No 73